29 MART 1992

HABERDE YORUMDA

GERÇEK

HAFTALIK HABER DERGİSİ

Kürt Hareketinde Yeni Dönem

Deprem Yardımında Kürt-Türk ayırımı

Tes-İş'in ilkesi: Böl, Parçala, İhraç Et

Liseler Cezaevi

YIL 1 . SAYI 1 . 8000 TL (KDV DAHİL)

www.arsivdergi.org

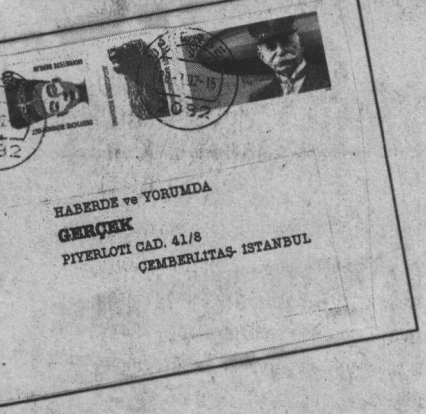

Gerçek'ten

GERÇEK, dünya ve Türkiye'de basının, daha önce görülmemiş bir hızda **tekelleştiği**, haberden dağıtıma kadar tüm basın yayın faaliyetinin büyük basın holdinglerinin denetimine alındığı koşullarda yayın hayatına atılıyor.

GERÇEK, dünya ve Türkiye'de *"çok sesliliğin"* fetişleştirilip propaganda edilmesine karşın, burjuva basın ve yayın dünyasının, tek bir merkezden idare ediliyormuşcasına, **tek seslileştiği** koşullarda yayın hayatına atılıyor.

GERÇEK, dünya ve Türkiye'de her gün bir dergi, büyük tirajlı bir gazetenin el değiştirdiği ya da battığının ilan edildiği, **"basın krizi"**nin bütün burjuva basın dünyasını görülmemiş bir istikrarsızlığa sürüklediği koşullarda yayın hayatına atılıyor.

Alışılmış ölçü ve kurallar içinde habercilik yapacak bir haftalık haber dergisi için bu koşullar, onu yayın hayatına atılmaktan vaz geçirmeye yeterlidir. Ama olağan bir haber dergisi için ölümcül olan bu koşullar, GERÇEK için, onu çıkmaya zorlayan koşullardır. Çünkü GERÇEK, bugün çürümüşlüğün kokularının her yana yayıldığı, burjuva basının normlarının dışında habercilik yapan bir dergi olarak yayın hayatına atılıyor.

Gerçek, düzenin "dördüncü kuvvet"i olmayı reddeden bir dergi olarak yayın hayatına atılıyor

Burjuva demokrasilerinde devlet üç "ayrı" kuvvetin birleşmesinden oluşur: Yasama (parlamento), Yürütme (hükümet) ve Yargı (mahkemeler). Bu resmi kuvvetler dışında bir kuvvet daha vardır ki; "dördüncü kuvvet", BASINDIR. Bu yüzdendir ki; gazetelerin, büyük yazarların sık sık kendilerinin "dördüncü kuvvet" olduğunu yinelemeleri, zaman zaman bu gerekçeyle hükümetlere kafa tutmaları boş bir böbürlenme değil, burjuvazi için basının vazgeçilemezliğindendir. Çünkü, eşitliksizci, sömürü ve baskıya dayanan düzenin varlığını sürdürmesi için yasalar ve kararlar çıkarmak, onları uygulayacak polis, asker ve yargı gücüne sahip olmak yetmez, Geniş yığınların, yasaların zorunluğuna ve herkes için adil olduğuna inandırılması da gerekir. İşte bu diğer "üç kuvvet"in meşruluğu ve zorunluğuna yığınları inandırma işini "dördüncü kuvvet" olan basın üstlenir. Burjuva dünyasının üç kuvveti"nin ezdiğini, "tarafsız basın" "dördüncü kuvvet" olarak kutsar; ezme, baskı altında tutmanın gerekçelerini uydurup buna herkesi inandırmaya çalışır.

Bugün, Babıali basınını yakından izleyen herkesin gördüğü gibi, basının işlevi; kendisini en ilerici, en özgürlük ve demokrasi yanlısı sayanlar da dahil, Kürt ve Türk her ulus ve milliyetten işçileri, emekçileri, devrimcileri, demokratları bugünkü dünya düzeninin olabileceklerin en iyisi olduğuna inandırmaktır. Muhalefet ettikleri de bugün dünya ve Türkiye'deki düzenin temelindeki adaletsizlik ve çelişmeler değil, uygulayıcıların skandala varan başarısızlıklarıdır.

Bugün Babıali basınını saran krizin temelinde de sıkı sıkıya bağlı oldukları devlet düzeninin sürüklendiği açmaz ve istikrarsızlık vardır.

GERÇEK, burjuva düzeninin "dördüncü kuvvet"i olmayı reddeden bir habercilik anlayışı ile, bu dört kuvvet tarafından üstü örtülen gerçeği gözler önüne sermeye çalışacak, bunu yaparken de, "devlet çıkarı", "ulusal çıkar" gibi, gerçeğin üstünü örtmenin şalı olmaktan öte anlamı olmayan kaygılardan uzak olacaktır.

Gerçek, "köpeğin insanı ısırması"nın haber olduğu bir habercilik anlayışıyla yayın hayatına atılıyor

GERÇEK, habercilikte olduğu kadar haber anlayışıyla da alışılmış basın ölçülerini reddederek yayın hayatına atılıyor.

Burjuva haber dünyasında *muhabirlere verilen ilk öğüt şudur: "Köpeğin bir insanı ısırması haber değildir ama insanın köpeği ısırması haberdir"* Yani, devletin olağan baskı uygulaması; örneğin polisin birisini gerekçesiz gözaltına alması, hatta artık *kanıksanmış* hale gelen işkence olayları, sokak infazları, Kürt köylerine yapılan sürekli baskınlar, toplu işten çıkarmalar, grevler, rutin iş kazaları vb." köpeğin insanı ısırması" gibi "doğal" ve bir haber değeri olmayan olaylardır. GERÇEK muhabirleri için haber bunun tam tersidir: Sömürüden iş-

HABERDE YORUMDA
GERÇEK
HAFTALIK HABER DERGİSİ

Sahibi: Deniz Basın Yayın Sanayi ve Ticaret Organizasyon AŞ adına,
Avukat Kamil: Tekin Sürek
Genel Yayın Yönetmeni: İsmail Kayhan
Yayın Koordinatörü: İhsan Çaralan
Sorumlu Müdür: Yücel Özdemir
Teknik Müdür: İbrahim Kayan
İdare Müdürü: Namık Aydoğan
Haber Merkezi: Emin Karaca, Ayşegül İşcan, Belma Akçura, Hacere Yıldırım, Nuray Kalcı, Sadık Güleç, Ayla Önder, Nuray Sancar, M.Talat Ertuna, Kenan Mendekli, İlknur Yılmaz, Kazım Polat, V.Meral Gündoğdu, Sadık Albayrak
Arşiv: İlkay Örnek
Tashih: Safa Fersal

Bürolar
Ankara: Haluk Müftüoğulları, Yasemin Öztürk
İzmir: Belgin Pasin, Deniz Özbaş
Diyarbakır: Seyfettin Özgezer, Namık Tarancı
Adana: Özkan Ünal

Merkez
Piyerloti Cad. Barış Apt. 41-A/8
Çemberlitaş-İSTANBUL
Tel: 517 23 90 - 516 98 70 Fax: 516 98 70

Ankara: Necatibey Cad. No: 72/2
Maltepe-ANKARA
Tel: 229 46 13

Diyarbakır: Cahit Sıtkı Tarancı Sok. Aslan Apt. altı Avukatlar Lokali yanı No: 4
Ofis- DIYARBAKIR

İzmir: 1379 Sok. No: 57 Eses İşhanı A Blok Kat 4 No: 404 Çankaya-İZMİR
Tel: 41 50 56
Kapak Baskı: Zeki Ofset
Baskı: Uygun Matbaası
Dağıtım: GAMEDA

Abone Koşulları
6 Aylık 160.000 TL 1 Yıllık 300.000 TL
Abone Bedellerinin Tütünbank Tahtakale Şubesi 304 21 nolu hesaba yatırılması rica olunur.

Yurtdışı
Avrupa ve Ortadoğu 6 Aylık 100/ DM /1 Yıllık 200 DM
Amerika ve Avustralya 6 Aylık 75 $ / 1 Yıllık 150 $
Amerika Uçak ile 6 Aylık 110 $ /1 Yıllık 200 $
Avustralya Uçak ile 6 Aylık 130 $ / 1 Yıllık 220 $

kenceye, gençliğin baskı altında tutulmasından emperyalist yeni dünya düzeninin ipliğinin pazara çıkarılması, Kürtler üstündeki asimilasyon ve kontrgerilla saldırılarına, işten çıkarmalardan küçük üreticilerin tekeller ve devlet tarafından soyulup iflasa sürüklenmesi, parlamento ve hükümet çevrelerinde dönen dolaplara kadar, burjuva basını için "doğal" ve "olağan" sayılan her şey, kısacası yaşanan her şey haberdir. Bu yüzden de burjuva basınının görmezden geldiği ama insanların etlerinde kemiklerinde duydukları baskı, sömürü ve zulmün teşhirini, bunların arkasındaki gerçekleri gün ışığına çıkarmak GERÇEK'in en temel yayın ilkesi olacaktır.

Gerçek, taraflı bir habercilikt anlayışıyla yayın hayatına atılıyor.

Açıkça bir partinin yandaşı olan burjuva günlük ve haftalık yayın organları bile hemen başlıklarının altına *"tarafsız siyasi gazete"* ibaresini koymayı başlıca tutum edinmişlerdir. Bunda güttükleri amaç açıktır: Verdikleri haber ve yorumun yansız, gerçeği olduğu gibi aktardıkları imajını uyandırmaktır. Ama, dünya ve ülkede olup bitenleri az çok izleyen herkes bilir ki; sınıflara ve uluslara ayrılmış bir dünyada ne yansızlık ne de herkes için geçerli bir gerçek olur. Bunu en iyi bilenlerin başında da bu gazetelerin ünlü yazarları ve patronları gelir. Ama çıkış amacı kamuoyu oluşturmak olan bir gazete ya da derginin "ben kapitalistleri, vurgunculari, üçkağıtçıları savunuyorum" diyerek kendisini milyonlarca emekçiye okutması olanaksızdır. Bu yüzden de burjuva basın organları kendi bulundukları tarafı saklamak ihtiyacındadırlar ve ikiyüzlüce "tarafsızlık", "yansızlık" iddiasına sarılırlar. Gerçekte ise hepsi taraftır; ama öyle bir taraftadırlar ki, bunu açıkça söyledikleri zaman kimse yüzlerine bakmaz.

GERÇEK, ezilen sömürülen milyonlarca emekçiden, devrimcilerden, demokratlardan yana, kapitalist sömürüye, vurgunculuğa, talana, rantiyeciliğe karşıdır. Bu yüzden de ne tarafını saklamaya ne de "tarafsızlık" maskesine ihtiyacı vardır.

GERÇEK, taraflı bir habercilik yapacaktır ve gerçeği mümkün bütün yanlarıyla okuyucunun önüne serecektir. Çünkü GERÇEK'in bulunduğu taraf yaşanan gerçeğin, üstü örtülmemiş, çarpıtılmamiş gerçeğin tarafıdır.

Gerçek, gücünü işçi sınıfı, emekçiler ve ezilen halklardan alarak yayın hayatına atılıyor

GERÇEK gücünü holdinglerin, kapitalist grupların sınırsız mali ve teknik olanaklarından almıyor. Tersine GERÇEK, gücünü işçi sınıfının, emekçilerin ve dünyanın her köşesinde emperyalizme, sömürgeciliğe ve yeni-sömürgeciliğe karşı savaşan ezilen halkların dinamizmi ve geleceği yaratma yeteneğinden, tarihsel haklılığından alıyor. Bu yüzden de GERÇEK'in gerçeği, ulusal sınırları aşan uluslararası, gelip geçici değil, evrensel bir gerçektir.

Bu temel, GERÇEK'in habercilik anlayışını olduğu kadar içeriğini de belirleyecektir:

- İç politika
- Kürt ulusal mücadelesi
- İşçi, sendika haberleri
- Gençlik mücadelesi haberleri
- Çevre, kadın mücadelesi, toplum haberleri
- Dış politika, dünyanın her köşesinden özgürlük mücadelesi haberleri
- Sanat, kültür haberleri
- Değişik konularda röportajlar,

GERÇEK'in başlıca bölüm başlıklarıdır.

GERÇEK, İstanbul'da haber merkezi, Ankara, İzmir, Adana, Diyarbakır büroları, yurdun ve dünyanın her köşesindeki gönüllü mubabirleriyle devrimci bir kamuoyunun oluşturulmasında üstüne düşeni yerine getirecektir.

Kısacası GERÇEK, değişik konulardaki haber ve yorumlarıyla sermaye basının, üstünü örtmeye çalıştığı olayları bütün yanlarıyla sergileyen, bugünkü basına **alternatif** bir haberciliği esas alan bir tutumla; işçi sınıfımızın, emekçilerimizin, ezilen ve zorla asimile edilmeye çalışılan Kürt halkının, gençliğin, ikinci cins muamelesi gören kadınların sesi olan devrimci bir haber dergisi olarak, yayın hayatını sürdürecektir. Olayların arkasındaki gerçeği öğrenmek isteyen herkes aradığını GERÇEK'te bulacaktır.

KAPAK

8 Newroz 1992 Kürt Hareketinde Yeni Dönem!

HABERLER

18 Af Örgütü 30 Yaşında
19 Uluslararası Af Örgütü, Avrupa Bölge Araştırma Dairesi Türkiye Masası Sorumlusu, Janathan Suğden: "işkenceyi Önlemek Kolay"
24 Erzincan Yalnız Deprem Değil Ki...

TOPLUM

21 Zonguldak Maden Ocaklarının Kapatılması Tartışmalarının Ardındaki Gerçek
25 Hayatları Çok, İşçi Kadınlar... "Liberal" Ekonomi İle Tanışan Ruslar

KÜLTÜR-SANAT

54 Taammüden Kaza; Tahsin Yücel, "Peygamber'in Son Beş Günü" Romanında, Marksizmle Bir Karikatür Üzerinde Polemiğe Giriyor.
İstanbul Film Festivali / On Beş Günlük Bir Ayin
İntihar Zamanları /Susmayı Öğreniyoruz, Çünkü Bugün Newroz
Söyleşi:Haluk Özkan; "Geleceği Kurtarmak Gerek"

İŞÇİLER VE SENDİKA

32 TES-İŞ'in İlkesi: Böl, Parçala, İhraç Et
34 Otomobil-İş Güven Bunalımında
26 Sendikalarda Yaprak Kıpırdamıyor

GÜNDEM

17 Çizgileriyle Tan Oral

SPOR

62 Musutafa Denizli Efsanesi

BULMACA

SATRANÇ

DÜNYADAN

47 İskender Ülkesinin Onurlu Kartalları, ABD Güdümünde... Arnavutluk, Nereden Nereye
48 Almanya: Sosyal Kısıtlamalar Gündemde.
50 Güney Afrika: Beyaz Referandum

www.arşivakurdi.org

Toros'ta İlk Raund İşçilerin

Ceyhan da kurulu bulunan Tekfen Holdinge bağlı Toros Gübre Fabrikasının Teknik Terminal servislerinde çalışan 400 işçi Likat-İş sendikasına üye oldukları gerekçesiyle işveren tarafından iş akidleri feshedilmişti. Bunun üzerine yemek boykotu,toplu vizite ve işi yavaşlatma eylemleriyle direnişe geçen işçiler, mücadelelerini 12 kişinin katıldığı ölüm orucuyla sürdürdüler. Ölüm orucunun 34. günü taşeron firma ve Tekfen Holding yöneticileri direnişçi işçilerin temsilcileriyle görüşmeyi kabul etti.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Genel Müdürü Ali Tobaş, TİSK Başkanı Refik Baydur, Tekfen Holding sahiplerinden Feyyaz Berker, Likat-İş Genel Başkanı Melih Yılmaz ve direnişçi işçi temsilcilerinden Veysel Muhacır ve Metin Abakaya bir araya gelerek tartışıp ölüm orucunu sona erdirdiler.

Varılan anlaşmaya göre, işçilerin başta sendikalaşma talepleri olmak üzere, isteklerinin yüzde 70 ini işveren kabul etti. Direniş çadırlarını sökmeyen işçiler çadırların tam sonuç alınıncaya kadar kalacağını belirtiler. ❑

İşten atılan Toros Gübre işçileri işçilerinin durumu ağırlaşıyor.

Hınıs'ta kepenkler ilk kez indi

21 Mart 1992...Saatler 11'i gösterdiğinde, Ağrı iline bağlı, Doğubeyazıt ve Diyadin ilcelerinde, kepenkler bir bir kapandı. Önce, kepenk ve kontak kapatma, ardından meydanda toplanan insanlarla gelen Newroz ateşi...

Derken, Diyadin'de gerginleşen hava seksen kişinin gözaltına alınması ile sonuçlandı. Aynı saatlerde, Erzurum'un Hınıs ilçesinde de kepenkler ilk kez" yeni bir kürt tarihi"ne gebe Nevroz için indi. Şeyh Said isyanı sırasında üs olarak kullanılan Hınıs, bu kez Newroz nedeniyle güvenlik güçlerinin karargahı haline geldi.

Cumhuriyet üniversitesinde eylemler

Sıvas Cumhuriyet Üniversitesi'nde yemek ücretlerine yapılan zam nedeniyle öğrenciler 16 martta yemek boykotuna gitti.Yemek ücretlerinin 1500 liradan 2500' ya çıkarılması nedeniyle yaklaşık 300 öğrenci olayı protesto etmek üzere ayrıca bir de yürüyüş yaptı.

Öğrenciler, Zonguldak Kozlu'da ölen maden işçileri ile Erzincan depreminde ölenler için bir dakika saygı duruşunda bulundular.

Daha sonra üniversite rektörlüğünün önünde toplanan öğrenciler ; "ticarethane değil, yemekhane", "düzenin iç yüzü yemekhane", "Haydi süresiz genel boykota", "çifte standarda hayır" şeklinde sloganlar atıldı.

Bu arada Fen Edebiyat Fakültesinde de 17 martta Halepçe katliamı, Zonguldak'ta ve Erzincan'da ölenler adına konuşmalar yapıldı.

Daha sonra Newroz için hazırlıklara başlayan öğrenciler beş kişilik bir tertip komitesi oluşturarak Sivas valiliğine ve rektörlüğe başvurdu. Cumhuriyet Üniversitesi kapalı spor salonunda çeşitli etkinliklerle Newroz'u kutlayan öğgrencilere halktan da katılanlar oldu.

Malatya'dan Kınama

Hep Malatya İl Başkanı Hasan Doğan, SP Malatya İl Başkanı Hasan Kayaş, İHD Malatya Şube Başkanı, İşçilerin Sesi Dergisi Temsilcisi, Tek Gıda İş Bölge Başkanı Mecit Amaç, Nevroz Dergisi Temsilcisi Ali Temel yazılı bir açıklama yaparak Newroz'da yaşanan olayları kınadıklarını açıkladılar. 21 Mart 1992 Newroz Bayramı kutlamalarında , birçok kişinin ölümü ve yaralanması, yüzlerce insanın gözaltına alınması, Kemal Kaplan isimli şahsın şüpheli ölümü, Kürecik yöresinde gece baskını ve aramaları, yaklaşık 60 öğrencinin ve 40 ın üzerinde köylünün işkenceli sorguya çekilmesini ve son olarak 17 Mart 1992 günü , Hançerli köyü yakınlarında 5 gencin özel tim ve jandarmanın katıldığı bir operasyonda öldürülmesini protesto ettiler.

Adana Halkevi Kapatıldı

Adana polisi, Halkevlerinin 60. kuruluş yıldönümü etkinliklerinin yasal sınırlar dışına çıkarak yapıldığı gerekçesi ile Adana Halkevini süresiz olarak kapatma kararı aldı. Polisin, Adana Halkevi yöneticilerine yazılı bir tebligatta bulunmaması ve kapatma gerekçesini sözlü olarak açıklaması yöneticilerin tepkilerine yol açtı.

Yeni DAYMER Binası

Londra'daki ırkçıların belediyeye yaptıkları baskılar sonucu binası 14 ay önce elinden alınan Türkiyeli ve Kürdistan'lı Halklar Dayanışma Merkezi DAYMER yeni binasına kavuştu. Merkez 14 ay önce yüksek mahkeme kararıyla boşaltılmıştı.

Mart ayı sonunda açılışı yapılan yeni DAYMER binasındaki törene bölgenin zenci Milletvekili Diana Abbott, Belediye Başkan Yardımcısı Tommy Shepperd, Türk ve Kürt toplumundan sorumlu meclis üyesi Cam Matherson ve Mackney Hukuk Merkezi adına avukat Stephen Cragg ile çok sayıda merkez üyesi katıldılar.

Belediye İşçileri Kazandı mı?

2 şubat gecesi başbakan başkanlığında 9 devlet bakanı, Şevket Yılmaz, İzmir Belediye-İş sendika yöneticileri ve işçi temsilcileriyle yapılan toplantı sonucunda İzmir Büyük Şehir Belediyesi'nden 17. maddeye dayanılarak işten atılan işçiler işlerine geri döndü. 350 işçiye çevre belediyelerde bir hafta sonra işe başlayacakları vaad edildi. Yürüyüşçü işçilerin oluşturduğu devrimci komite de hükümet ve sendikacıların verdiği söze güvenerek İzmir'e dönme kararına katılınca yürüyüş eylemi başarısızlıkla sonuçlanmıştı.

Dönüş sonrası, yürüyüşçü işçilerin İzmir de oluşturduğu komitenin zorlamasıyla, 9 mart günü Belediye-İş sendikası Ankara ve İzmir şubelerinde süresiz açlık grevi başlatıldı. Ankara'da 10 kişiyle başlatılan açlık grevi 15 gün sürdü. Bu sürede İzmir'de açlık grevinde olanlar da Ankara'ya geldi ve grevci sayısı 150'ye yükseldi. 23 mart pazartesi günü İzmir çevre belediye başkanları Ankara'ya geldiler. Hükümetle yapılan görüşmeler sonucunda işten atılan 405 belediye işçisinin Çevre Belediyelerde işe yerleştirilmesi kararı alındı. Kararın alındığı günün akşamı İzmir Çevre Belediye Başkanları açlık grevindeki işçileri ziyaret ederek aldıkları kararı açıkladılar. Yaptıkları konuşmalarda işçileri terörist ilan eden Yüksel Çakmur'a katılmadıklarını belirten başkanlar,Yüksel Çakmur'un sosyal-demokrat olmadığını, gerçek sosyal-demokratın kendileri olduğunu söyleyerek, işçilere iyi çalışmalarını telkin ettiler.

Ertesi gün saat 14.00 de protokoller imzalandı, açlık grevi sona erdi. İşçiler İzmir'e dönüyorlardı. Buruktular. "Bu bir kazanım değildir, biz Ankara girişinden geriye dönmeseydik, Ankara'ya yürüyerek girmeyi başarsaydık bugün kendi işimizde çalışıyor olacaktık. Biz 27 gün yürüdük ama 15 gündür de en geri eylem biçimi olan açlık grevindeyiz. Hatalarımız bizi bu noktaya getirdi. Çevre belediyelerde geçici işçi olarak çalışmayı kabul etmekle önümüze atılan kırıntıya razı olduk. Oysa biz eski işimize dönmüş olsaydık 17. maddeyi de delmiş olacaktık. Bu sadece bizim için değil ülkemiz işçi sınıfının da kazanımı olacaktı" şeklinde değerlendirme yapanların sayısı hiçte az değildi.

Coşkulu yürüyüş tartışmalı bir zaferle son buldu. Direnişin önderleri de aldıkları sonuçtan memnun değil.

Dil Dersi

Türkçeyi kullanamayan, bozuk kullanan, iki kelimeyi bir araya getiremeyen biri için ne düşünürdünüz?

Bu adam kesin doğulu!

Türkçe'yi katleden doğulu bir Türk vatandaşı...

Tam kıro!

Ya da köylü, hanzo gibi mi?

Peki, bu durumu hiç Türkçeyi yeni öğrenen bir Alman vatandaşını gözünüzün önüne getirerek düşünmeniz, mümkün olmadı mı?

Milletvekillerinin yemin töreni sırasında, Leyle Zana'nın ağzından çıkan sözlerin yarısı anlaşılamayınca ilk kez Türk Tarihinde; "Türkçeyi bozuk kullandıkları iddia edilen bu Türk vatandaşları" nın "bilinmeyen bir dille konuştukları " da kabul gördü.

Bu dilin adı Kürkçe idi

Paralı kursa gitmemişler, .Kürtçe ağırlıklı kolejlerde de okumamışlar. Öyle, doğuştan bir yetenekleri var işte!

Bu nedenle olsa gerek ,Türkçeyi, yani anadilini "doğru dürüst" konuşamayan bu "kıro" lar, şakır şakır Kürtçe biliyor olduklarından, 19. dönem TBMM açılış töreninde kürtçe yemin ettirilmeyen HEP kökenli SHP milletvekillerinin bildikleri yabancı dil, meclis albümüne kürtçe olarak geçmeye hak kazandı.

Milletvekilleri albümde anadillerinin Kürtçe, yabancı dillerinin Türkçe olarak yer almasını şimdilik sağlayamadılar ancak, yemin töreni sırasında kürsüden verdikleri "yabancı dil" dersiyle albüme Kürtçeyi sokarak, bu kez, "bilinen ama yabancı" bir dil olduğunu kabul ettirdiler.

Sabotaj Kurulu

İstanbul Gazeteciler Cemiyeti'ne üye olmak, deveye hendek atlatmaktan daha zor!

Niye mi ?

Çünkü bir kez Cemiyete üye olmak için sarı basın kartı taşıyan gazetecinin, üye formunu doldurduktan sonra Balotaj kurulu'na başvurması gerekiyor.Balotaj Kurulu'nda yapılan görüşme sonrasında üye adayına mektupla cevap veriliyor. Bu cevap genellikle "Başvurunuz incelenmiş Cemiyetimize üyeliğiniz kabul edilmemiştir." oluyor. Altı ay içinde Balotaj Kurulu'nun kararını inceleyen Dörtlü Organ'a başvurarak, verilen bu karara itiraz etme hakkı da var.

Cemiyet yönetim Kurulu üyelerinden Ayhan Yetkiner, Balotaj Kurulunun bu özelliğini merak edenlere;

"Bu Balotaj Kurulu değil, Sabotaj kuruludur." şeklinde açıklamada bulunuyormuş.

Türkeş Destekli Hükümet Köstekli Ecevit

Parlemanto'da düzenlediği bir basın toplantısında Bülent Ecevit, hükümeti tanımlarken, "HEP destekli, PKK köstekli hükümet" demiş.

Ecevit'in bu ve buna benzer sözlerinin, Kürt sorununa yaklaşımındaki şoven motiflerin, tepki topladığı biliniyor.

Artık DSP ve Genel Başkanı Bülent Ecevit'ten söz edildiğinde "Türkeş destekli,hükümet köstekli" yakıştırmasını yapmak, çok büyük haksızlık olmaz herhalde .

Ahır'da ne yapılmaz!

Meclis görüşmelerinde yapılan kavgalar, sarfedilen küfürler, tarihin "renkli" sayfalarında bir gün, hakkettiği gerçek yerini bulur mu bilinmez!...Ancak 25 Mart 1992 Bütçe görüşmeleri sırasında , milletvekilleri ve bakanlar arasında çıkan kavga , küfür sendromuna bir kez daha dönüştü.

1992 Yılı Bütçe Tasarısı Meclis'te 142 red oyuna karşın, 260 evet oyu ile benimsenirken, Mesut Yılmaz'ın Demirel'e "Biçare" demesi, İsmet Sezgin tarafından, "Ben sayın Mesut Yılmaz'ın düzeyine inmek istemiyorum." şeklinde karşılık bulunca, Meclis karıştı. Bu karışıklık, yine İsmet Sezgin'in Meclis'te şimdiye dek söylenmiş ve de söylenebilecek en güzel sözü olan,"Şu halinize bakın! Burası Millet Meclisi. Ahır değil." bile önlemeye yetmedi.

Ahır denince insanın aklına daima hayvanların korunduğu yer gelir. Mesela inekler, kazlar, keçiler, öküzler koyunlar vs. Çeşitli benzetmeler de yapılabilir. Ki Sezgin de öyle yapmıştır. Tartışılabilir ve ilginç bir konu olduğu kesin.

Ama konunun tartışılmaz bir yönü var. O da ahırda bütçe görüşmelerinin yapılamayacağı!

Ali Eldeniz

Bugünden Geleceğe

DÜNYA VE TÜRKİYE

EVRENSEL BASIM YAYIN
Peyerloti Cad. 41-B/9
Çemberlitaş-İstanbul
Tel: 517 82 37

Başyazı

YENİ BİRLİK ZEMİNİ

Büyük patronların, hükümet yetkililerinin, generallerin, gericilerin, şovenistlerin duyguları Babıali basınında yankı buluyor: "Şırnak, Cizre tamam, sıra ötekilerde", "terörün beli kırıldı", "güçleri bu kadarmış", "halk devletin yanında olduğunu gösterdi", "devlet, devletliğini gösterdi."

Şişirdikleri şovenizm dalgası üzerine binen gericilik, daha bir hafta öncesine kadar bayrak edindiği "Türk-Kürt kardeşliği"ni bir yana bırakılmış durumda. "Kardeşlik" ve "insan hakları savunuculuğu" yapan politikacılar maskelerini atıp, ellerine kılıcı almanın verdiği güvenle, haykırıyorlar: "Bu işi silahla çözeceğiz!"

İstanbul'dan Şırnak'a, İzmir'den Van'a ülkenin her yanında ayağa kalkan, yer yer Serhildan'a dönüşen Newroz gösterileri ve Kürt halkının özgürlük talebinin derinlere inen kökleri gözönüne alındığında, şovenist ve gericilerin "erken zafer" çığlıklarının amacı daha açık görülüyor.

Uzunca bir zamandan beri, Kürt mücadelesine karşı Türk şovenizmini kışkırtan gericilik, bir türlü Türk emekçilerini kendi politikasının aleti yapamamış; "bölücülük", "ülkenin milleti ve devletiyle bölünmezliği" edebiyatına Türk emekçileri prim vermemişti. Öte yandan, Kürt emekçiler de, baskı ve terör karşısında yılmamış, daha radikal bir mücadele çizgisine yönelmişlerdi. "Bahar saldırısı" ve ona eşlik eden "zafer" çığlıkları, gericiliğin bu açmazını çözmeye yönelikti.

Türk şovenizmi, arkasına bir "zafer"i alarak, emekçi yığınları etkileyip kendi peşinden sürüklemenin planını kurarken, aynı zamanda, uzlaşmacılıkla radikal Kürt mücadelesi arasında, henüz safını belirleyememiş Kürt kesimlerine karşı, terör ve baskının dozunu artırarak uzlaşmacı bir çizgiye çekmeyi amaçlıyor.

Ezenlerin, ezilenlerin başkaldırısını kan ve ateşle bastırdıkları, amaçlarına kılıçla vardıkları çok görülmüştür. Bugün de gericiler bu yolu geçer akçe sayıyorlar. Ama zor, her koşul altında çözüm değildir. İlk belirtiler, gericiliğin saflarında bir birlik sağlandığını gösteriyor. Ama bu birlik, "zafer" için yeterli olmadığı gibi, onlar için yeni ve büyük sorunlar da çıkarıyor.

"Bahar saldırısı", İnönü, Demirel, Ecevit, Özal, Türkeş vb.lerini birleştirdi. Bu elbette gericiliği güçlendirdi. Ama aynı zamanda, Özal'a Demirel'i, İnönü'ye Ecevit'i, orduya karşı parlamento ve sivil iktidarları seçenek gören anlayışların Kürt ve Türk ulusundan emekçiler üstündeki etkinliğinin de kırılmasının yolunu açtı. Bugün artık, karşısındakini aptal yerine koymayan hiç kimse, "ordu bu işi zorla çözmek istiyor da Demirel engelliyor", "Özal Kürtlere özgürlük vermek istiyor ama diğerlerinden çekiniyor" diyemez. Derse de kimseyi inandıramaz. Çünkü inkar edilemez bir biçimde ortaya çıkmıştır ki, "Bahar saldırısı" ve 'ama'lar bakımından bütün gericilik, tam bir fikir ve eylem birliği içinde, Mehter Marşı eşliğinde Cizre ve Şırnak'ta ölüm saçanların peşindedirler.

Kıbrıs'ın işgalinden bu yana hiç bir "milli dava"nın onları böylesine birleştirmediği göz önüne alınırsa, "Bahar saldırısı"nın ilk "zaferi" bu kadardır. Ama bir Pirus Zaferi olma ihtimali kuvvetle olası bir zafertir bu. Çünkü bu birlik, daha şimdiden Kürtlerle olan son köprüleri de yıkmıştır. Parlamenter bir çözüme umut bağlayan HEP milletvekilleri, tabandan gelen baskı karşısında saflarını belirlemek zorunda kalmışlardır. Ya koltuklarına yapışacaklar, ya da açıkça radikal bir tutum almak zorunda kalacaklar. Daha aşağılara inildiğinde bu tutum çoktan alınmış, köprüler atılmıştır. Örneğin, Diyarbakır HEP İl Başkanı Hüseyin Turhallı durumu şöye açıklıyor: "Bizim Demirel Hükümetine verdiğimiz kredi bitmiştir. Çünkü attığımız güller bize bomba olarak geri geldi."

Devlet ve "milli davalara" bağlılıkta ve gericiler arasındaki çatlaklara göre politika yapmada atadan kalma geleneklere sahip Türk aydınları için durum biraz daha farklıdır. Bir yandan "Türk-Kürt kardeşliği"nden sözediyor, öte yandan da "sıkıyönetim" ya da "savaş hali" çıkar da ortalık daha karışırsa, rahatım bozulur mu endişesi içinde kıvranıyorlar. En Kürt yanlısı geçinenler bile, Cizre Lisesi öğrencilerinin bir "taktik" olarak söyledikleri İstiklal Marşı'nın Kürt sorununun barışçıl çözümünün yolunu açtığı, kararını vermiş, savaş aygıtını durduracağı hayalini yayıp, Özal ve hükümet arasındaki çatışmadan yağ çıkarmaya çalışıyor.

Hiç kuşkusuz, "Bahar saldırısı" Türk "aydınları" ve sözde solcularının ikirciklerini artırarak bir ölçüde amacına ulaşmıştır. Ama uzun vadede bunların Türk emekçileri üstündeki etkinliğini azaltmasının yolunu da açmıştır. Siyasi partiler için de durum çok farklı değildir. Emekçilerin özgürlük ve demokrasi taleplerini sömürerek oy alan, hükümet kuran siyasi partilerin, kimin hizmetinde olduğu daha açık bir biçimde ortaya çıkmıştır. Bu partilerle emekçiler arasında zaten çok sağlam olmayan köprülerin bir kaç payandası daha hasar görmüştür. Bu, Türk şovenizminin dalgası üstünde amacına varmak isteyenlerin handikaplarının en büyüklerinden biridir.

Türk-Kürt kardeşliğinin zemini de, "Ey Rakip" ve "İstiklal Marşı"nı birlikte okumak değil; bu, düzen partilerinden ve düzenden kopma zeminidir.

Türk-Kürt kardeşliğinin zemini de, "Ey Rakip" ve "İstiklal Marşı"nı birlikte okumak değil; bu, düzen partilerinden ve düzenden kopma zeminidir.

Newroz'u herkes istediği gibi kutlayacak, isteyen meydanlarda isteyen stadyumlarda, kimse güvenlik kuvvetlerinden korkmasın" dedi valisi, başbakanı, bakanı, biz kefiliz dediler. Newroz kutlayanlara kurşun sıkıldı. Ölü sayısı 100'ü geçti, Şırnak yerle bir edildi. Evler yıkıldı, dükkanlar talan edildi... Yetmedi. Newroz kutlayanlar, bölücü terörist ilan edildi...

Newroz 1992: Kürt Mücadelesinde Yeni Bir Dönem

"Sabahın erken saatlerinde her tarafımızın askerle sarılmış olduğunu gördük. Kadın çoluk çocuk, herkesin toplanmasını istediler. Üç köyü, Yardere'de (Dara) toplayacakları nı, Binbaşı Ramazan Çakmak'ın köylülere hitaben bir konuşma yapacağını söylediler. Herkes toplandı. Yardere'ye doğru yola çıktık. Köye girişte bizi caddede topladılar. Üçdört saat böylece bekletildikten sonra binbaşı geldi. Eliyle işaret ederek bizden 5 kadın istedi. 5 dakika içerisinde bu kadınları vermememiz halinde kurşuna dizileceğimizi söyledi. Aradan 2 dakika geçmemişti ki, bizden 20-30 metre yukarda bulunan askerler, önce bize taş attı, sonra **Ramazan Çakmak**'ın emriyle bize ateş açıldı. Herkes kaçışmaya başladı. Üç kişi aynı anda öldü, 24 kişi yaralandı. Köyün elektrik ve telefonunu kestiler. Bu nedenle dışarıya haber vermemiz engellendi. Sonra da köye gelen ve köyden yararlıları götürmek isteyen araçlar engellendi. Bu nedenle üç kişi kan kaybından öldü. Geriye kalan altı yaralı daha sonra hastaneye götürüldü, ne olduklarını bilmiyorum. Ancak 20'ye yakın yaralı da gözaltına alınacağı korkusundan hastaneye ve tedaviye gitmediler. Örneğin bir akrabam bacağındaki kurşunu şişle çıkardı. Köy Muhtarı **Zeynet Oktay** ve köylülerden **Bekir Taban, İsmail Oktay** hala gözaltındadırlar. Ne oldukların bilmiyorum." **Kızıltepe**'nin **Kurkaçeto** (Aytepe) köyünden **Şeyhmus Kapçak** bunları, HEP Genel Sekretri Ahmet Karataş ve yanındaki bir grup yerli ve yabancı gazetecilere anlatıyor. Tarih, 8 Mart 1992.

Aynı gazeteci grubu, Lice, Kulp, Kızıltepe'nin ilçe merkezlerinde ve köylerinde pek çok kişiyle konuştular. Her yerde Şeyhmus Kapçak'ın anlattığına benzer olaylarını yaşandığı anlatıldı: Vahşi bir baskı kol geziyordu bölgede. Kürt olmak, güvenlik güçlerinin cezalandırmak için yeterli nedendi. Yıllardır bu böyle sürüp geliyordu. "Kürtlerin ana dillerinde konuşma serbestisinin tanınması"da, Kürt varlığının kabul edilmesi" de durumda değişiklik yapmamıştı. Tersine, "Kürtleri tanıyoruz", "Kürtler kardeşimizdir", "Kürtleri birinci sınıf vatandaş yapacağız", "şefkatimizle kucaklıyoruz" propagandası

Şırnak'ta tank ve topların tehdidiyle halk futbol sahasına getirildi.

artığı ölçüde bölgede zulüm de yükselmişti.

Anlatılanlardan ve olup bitenlerden anlaşıldığına göre, "Bahar saldırısı" programına bağlı olarak dizginsiz bir vahşet bölgede kol gezmeye başlamıştı.

Genel Kurmayı'yla, hükümetiyle, basınıyla devlet, aylardır bir "Bahar saldırısı" için hazırlıklarını tamamlıyordu. Bir yandan tank, top ağır silahlarla bölgedeki birlikler teçhizatlandırılırken, bir yandan yeni birlikler gönderiliyordu bölgeye. Değişik seviyede "şefkat gezileri" de ihmal edilmedi tabii... "Bölge halkının kucaklandığı" senaryosu başarıyla uygulandı. Basın ise, saldırının kamuoyu desteğini hazır etme görevini üstlenmişti. "Kürt varlığının tanınması" abartılarak işleniyor, öte yandan "bölücülerin ezilmesi" için

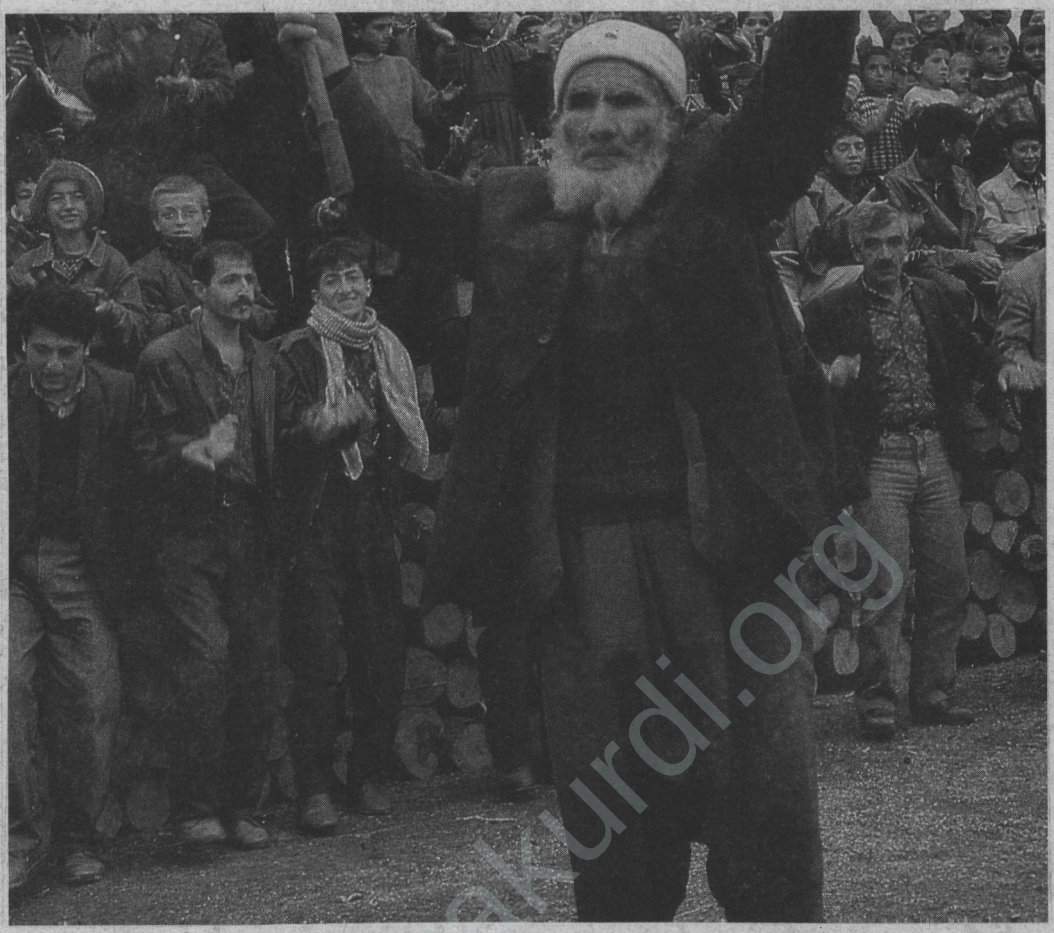

Kürt halkı Newroz'da tarihinin yeni bir sayfasını açtı...

Newroz'a Doğru İpler Geriliyor

hükümeti cesaretlendirecek "cihat" çağrıları yürütülüyordu.

Bahar saldırısının, **önceden belirlenmiş** tarihi yaklaştıkça hükümet ve parlamento kanadı "şefkat" ve "demokrasi" motifini artırırken, gizli kozlar da sahnedeki yerlerini daha yoğun almaya başladı. MİT Müsteşarı'nın "4 bölgeli sıkıyönetim" önerisi, ona kahramanca karşı duran, demokrasi yanlısı Başbakan tartışması gündeme sokulup "aydınlara" gözdağı verilirken, MİT Müsteşarı yine basını kullanarak, devletin senaryolarından birisini gündeme getirdi.

20 Mart günü Demirel, "Newroz'u herkes istediği gibi kutlayacak, kimse müdahale etmeyecek" diye bağırıyordu, ama güvenlik güçleri "büyük plana" uygun olarak eylemlerini sürdürüyordu. Doğu'da ve Batı'da, Cuma günü öğrencilerin "erken" Newroz kutlamasına polis ve diğer güvenlik güçleri saldırıyor, perşembenin gelişi çarşambadan belli oluyordu. En yoğun saldırılar ise, bölgenin kalbi Diyarbakır'da oluyordu.

Diyarbakır'da şehrin üstünde, üç gün önceden başlayan jet uçuşları ortamı yeterince gerginleştirmişti zaten. Lise öğrencilerinin Newroz kutlamasına saldırılıyor, 100 öğrenci gözaltına alınıyordu.

Newroz'dan bir gün önce bir düğün salonunda eğlenen bir kaç bin kişi düğün çıkışında, güvenlik güçleri tarafından, "Newroz kutladıkları" gerekçesiyle bir arsaya toplanarak, cop ve kalaslarla dayaktan geçirildi. Bunlardan 100'ü gözaltına alındı, ikisi tutuklandı.

Yine Ergani'de yüz dolayında lise öğrencisi Newroz gösterileri nedeniyle göz altına alınırken, bazı öğrenciler de yaralandı.

Ergani'nin Keskeç köyü 20 Mart'ta hiç bir gerekçe yokken, yarım saat süreyle yaylım ateşine tutuldu.

Mardin'in Dargeçit ilçesinde ise, 20 Mart günkü saldırı bir katliamdı. Basında haber, "Dargeçit'te 12 PKK'lı öldürüldü" diye verilmişti, ama gerçek hiç de öyle değildi. Ölenler arasında kadın ve çocuklar da vardı. Dargeçitliler bu saldırıya kepenk kapatarak yanıt verdi ve gece boyu silah sesleri eksik olmadı Dargeçit'te.. Ve daha bunlara benzer pek çok olay.

Newroz'da bir saldırı başlatmak için ortam her türlü fırsatı yaratacak hale getirilmişti. Ve saldırının başlatılacağı merkez de

çok önceden belirlenmişti: CİZRE.

Genel Kurmay, haftalarca önceden Cizre'ye yığınağa başlamıştı. Zaten yıllardan beri sürdürülen kuşatma, giriş çıkış kontrolleri ve denetim, olabileceği kadar artırılmıştı. Kürt mücadelesinin en geniş desteğe sahip olduğu Cizre'de bir zafer kazanılmak istendiği belliydi.

Newroz sabahı kadın, erkek, çocuk binlerce Cizreli sokaklardaydı. Görünüş olağan bir bayram sabahını andırıyordu. Ne zaman ki, güvenlik güçleri kalabalığa ateş açtı, Newroz olağanüstü bir güne dönüştü.

Newroz'u kutlamak için sokağa çıkan halk evlerine çekildi ve elinde ne varsa direnmeye başladı. Günün bilançosu, 11 savunmasız insanın ölmesi ve onlarcasının yaralanmasıydı. Olayı haber alan yakın köyler de Cizre'ye doğru yürüyüşe geçmişti. Ne varki, onlar da Köprü başında durdurulup kurşunlandılar. 18 kişi yaşamını yitirdi.

Olayları Cizre'de izleyen İHD Genel Sekreteri **Akın Birdal** şöyle anlatıyor:

"Orada tamamen devlet güçlerinin açık bir saldırısı sözkonusu idi. Olup biteni oradaki basın mensupları açıkça gördü. Halkın üzerine devlet güçleri ateş etti. Halk herhangi bir yasal çerçeveyi aşmadı. Merkezi basın olayları tamamen çarpıtmıştır. Biz de, oradaki basın mensupları da, TRT'de dahil gerçeği gördük. Tanıklık ettik. Buraya geldiğimizde (İstanbul'a) gördük ki, oradaki basın mensuplarının gerçek haberleri tamamen çarpıtılmaş. Orada basından arkadaşlarla beraberdik. Onlarla görüştük. Olayların merkezi basının aksettirdiği gibi olmadığını sürekli belirttiler, tanıklık ettikleri olayları bize aktardılar. Haberleri de gerçeğe uygun gönderdiklerini, ancak haberin Babıali'de gizlendiğini, ya da çarpıtıldığını söylediler."

Cizre ateş altında. Caddeler bomboş.

Cizre, Şırnak, Nusaybin

"Savunmasız insanlar kurşunlanarak", Şırnak'ta ve Nusaybin'de aynı senaryo yinelendi. Newroz kutlamak için cadde ve sokaklara inen silahsız savunmasız, kadın, erkek, çocuk, yaşlı insanlar kurşunlandı. Ek olarak Şırnak'ta talan ve yıkım vardı. Olaylar bittiğinde Şırnak harab bir kent görünümündeydi.

Olaylar sürerken, Şırnak HEP İl Başkanın'ın açıklaması bütün dünyadaki ilericilere, devrimcilere gönderilmiş bir imdat çağrısı gibiydi. Bu, vahşet ve yıkımın dehşetini yansıtan açıklamayı tüm metin olarak çerçeve içinde sunuyoruz.

Olayları izlemeye gelen çok sayıda yabancı basın mensubu ve gözlemciler de vardı. GERÇEK'in Diyarbakır muhabiri **Seyfettin Özgezer** bazılarıyla Diyarbakır'da görüştü.

Olayların gelişimini, olaylar sırasında dipçik darbesiyle başından yaralanan Alman Yeşiller Partisi'nden Milletvekili **Uwe Halmke,** şöyle anlattı:

"Biz Almanya'dan buraya geldik. Amacımız Newroz'un daha ılımlı ve güzel geçmesiydi. Biz buradayken, güvenlik güçleri herhangi bir katliama girişmezler diye düşünüyorduk. İlk günün sabahı ve bir öncesi çok güzel geçiyordu. Bir gün önce güvenlik güçlerinin amiri ile görüştük. Kendilerinin nasıl bir psikolojiye sahip olduğunu tespit etmeye çalışıyorduk. Benim izlenimime göre, titiz davranacağı görünümündeydi. Ama tutumu olaylardan sonra değişti. Burda resmen bir savaş var. Geçen yılın olaylarıyla bu yılın olaylarını karşılaştırırsak, PKK'nın halkla ne kadar birleştiğini gösteriyor. Bizim siyasetçilerimizin de artık PKK'yı terörist olarak görmemeleri gerekiyor. Çünkü bunu böyle görmek için aptal olmak ve bilinçli bir şekilde hareket etmemek gerekir. Bu da objektif olmaz."

İsveçli gazeteci **Haus Dubber** ise yaşadıklarını anlattı:

"Yürüyüşler sırasında polis

müdahalesiyle alındım. Beşbuçuk saat gözaltında kaldım. Güvenlik güçleri fotoğraf çekmemi engellemek için beni gözaltına aldılar. Çünkü ben barışçıl bir biçimde yürüyüş yapan halkın üzerine ateş açarlarken fotoğraf çekmeye çalıştım. Beni götürdükleri yerde ortam çok kötüydü. Ordaki hareketleri kürtleri düşman olarak gördüklerini gösteriyordu. Beni de çok kötü bir şekilde dövdüler. Beni sorgulayan adam Cizre halkının tümünün terörist olduğu konusunda beni ikna etmeye çalışıyordu. Çocuğundan yaşlı adamına kadar herkesin terörist olduğunu söylüyorlardı. Ben bu olayları yaşadıktan sonra güvenlik güçlerine bu kadar hareket özgürlüğü vermek felaketten başka bir şey değil. İsveç'li bir gazeteci olarak Kürt sorunun bu şekilde çözülemeyeceğini düşünüyorum. Bu bir katliamdan başka bir şey değil."

Eskiden beri bölgeye gidip gelen Alman Radyo muhabiri **Peter Ziçve** ise bir karşılaştırma yapıyor:

"Cizre'deki olaylar, Türkiye Kürdistanı'nda cereyan eden diğer olaylar hükümet değişikliğinden sonra Türkiye'de hiçbir şeyin değişmediğini açıkça gösteriyor. Türkiye'de resmi makamlarca açıklandığı gibi Demokrasi yok. Tam aksine Kürt sorunu askeri yöntemlerle çözülmek isteniyor. Ama bu siyaset hiç bir sonuca varmaz. Burada gördüğüm Kürt halkının cesareti ve geleceğe yönelik ümidi beni çok etkiledi."

Köşe başlarına kadar devlet kuvvetleri, ara sokaklarında milisler...

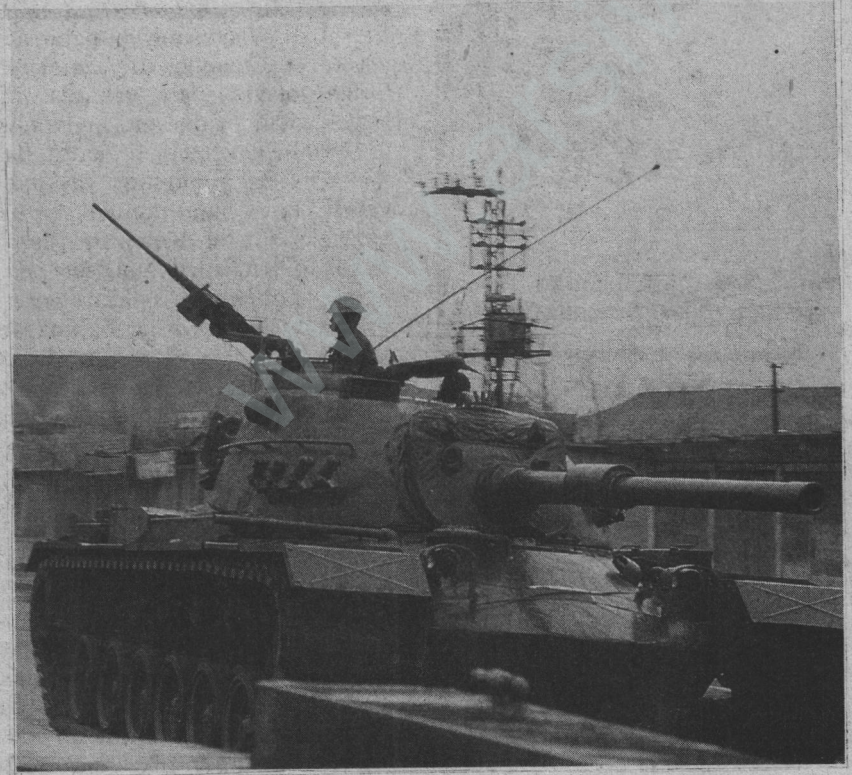
Şırnak'tan sonra Cizre'ye de büyük miktarda birlik kaydırıldı.

Sadece yabancılar ve GERÇEK muhabiri değil, olayları izleyen hemen bütün gazeteci ve görgü

"Cizre'ye Dikkat"

tanıkları, hatta gerçeği ters yüz eden Babıali basının muhabirleri de, milliyeti ne olursa olsun, olayların güvenlik kuvvetlerinin savunmasız kitleye ateş açmasıyla başladığını kabul ediyorlar. Dahası saldırıdan sonraki çatışmaların da, iddia edildiği gibi, "PKK'nın dağ grubundan gerillarla" güvenlik kuvvetleri arasında değil, doğrudan evini, onurunu, ulusal kimliğini savunan belki "milis" diyebileceğimiz insanlarla olduğunu herkes biliyor.

Newroz öncesinde olduğu gibi sonrasında da Cizre, "Bahar saldı-

rıcıları"nın dikkat merkezi olmaya devam ediyor. Babıali basınının devlet ve hükümete taktik vermekte uzmanlaşmış kalemleri işin henüz bitmediği, saldırıların devamının geleceği konusunda Türk kamuoyunu biçimlendirme çabasını sürdürüyorlar. Onların "Cizre'ye Dikkat!" başlığını attıkları gün Cizre'den yeni bir cinayet haberi de geliyor: Fırından ekmek alarak evine dönen 14 yaşındaki **Nihat Celasun,** ortada hiç bir neden yokken güvenlik güçleri tarafından yaylım ateşine tutularak öldürülüyor.

Kime, ne zaman, hangi silahlarla saldırılacağı belli olmayan Cizre'de olay üzerine bir açıklama yapan Belediye Başkanı Haşim Haşimi, "Sokaktaki çocukları katlediyorlar, sesimizi kimseye duyuramıyoruz. Kitle kuruluşları, sendikalar, insan hakları dernekleri, bir an önce yardımımıza gelsin" diye destek istiyor.

Bahar Saldırısı Sürecek

Gelen haberlere göre Cizre, son bir kaç gündür sessiz. Ama bu fırtınadan önceki bir sessizlik. Çünkü, bir olay olmamasına karşın, Genel Kurmay bölgeyi ağır silahlarla takviye etmeye devam ediyor. Ordunun elindeki az sayıdaki Leopar tanklarının bile bu bölgeye sevkedildiğini söylüyor görgü tanıkları.

Dergimizin yayına hazırlandığı cuma günü, Cizre'de sokağa çıkma yasağı hala sürüyordu. Dahası, Cizre'nin ev ev aranmasına başlanmıştı. Cizre'de kalan bir kaç gazetecenin de sokağa çıkmasına izin verilmiyor, bütün dünyanın gözünden saklanan bir operasyon sürdürülüyordu.

21 Mart'tan bu yana suların kesildiği, giriş çıkışın yasak olduğu kentte, yiyecek ve su sıkıntısı vardı.

Öte yandan, genelde sessizlik sürmesine karşın bölgeye ağır silahlar, zırhlı araçlar sevkiyatı sürüyordu. Bütün bunlar, Newroz'la başlayan "Bahar Saldırısı"nın süreceğinin açık kanıtları oluyordu.

İlk gün 22 kişinin öldüğü Şırnak kurbanları arasında çocuklar da vardı.

Gazetecinin Dramı

Sabah gazetesinin muhabiri İzzet Kezer, Cizre'de, 10 gazeteciyle birlikte olayları daha yakından izlemek için giderken, güvenlik güçlerinin gazeteceleri hedef alarak açtığı ateş sonunda yaşamını yitirdi. Ertesi gün hemen bütün gazeteler, **İzzet Kezer**'in yaşam öyküsünü, insancıllığını, sevecenliğini, dramatik bir üslupla verdiler. Sağlığında yüzüne bakmayan kodaman gazeteciler bile, **İzzet Kezer**'in dost canlılığınından söz ettiler. Ama hiç birisi kalkıp İzzet Kezer'in göz göre göre öldürülmesini protesto etmedi. "Görev şehidi" dediler, ama bir "vatan şehidi" olarak muamele gösterdiler. Öyle ki, ÇGD'nin organize ettiği protesto gösterisine Kezer'in çalıştığı gazeteden sadece bir kaç muhabir katıldı.

Acaba, İzzet Kezer, güvenlik güçlerinin değil de, PKK ya da halkın açtığı ateş sonunda, bilerek değil, kazara bile olsa öldürülseydi, Sabah'ından Cumhuriyet'ine, Hürriyet'ine neler

Şırnak katliamının ikinci günü ölü sayısı 47'ye yükseldi.

yazmazlardı? Protestolar, lanetlemeler birbirini kovalamaz mıydı? Protesto gösterisinde, en kodaman Babali patronları ve köşe yazarları hamasi nutuklar atmaz mıydı? Bugün ise, neredeyse İzzet Kezer'i suçlayacaklar: "Neden kurşunun önüne kendini attın!"

Bir "senkron" problemi nedeniyle Cumhurbaşkanı'nın "vardır",

Büyük Planın Ayrıntıları

Başbakan'ın "yoktur" sözleri arasında başlatılan "Bahar harekatı"nın kapsamı da yavaş yavaş ortaya çıkıyor.

Şırnak, Cizre tam bir askeri işgal altına alınıp Silopi ve diğer kent ve köylere doğru operasyonlar genişletilirken, Başbakan Güneydoğu'ya "Büyük Duvar" kurulacağını ortaya attı. Arkasından "Büyük duvar"dan neyin kastedildiği basına sızdırıldı. Böylece bahar operasyonunun Irak Kürdistanı'nı da kapsadığı, Türk sınırlarının Güneydoğu'daki dağlık bölgenin ötesine itileceği, Irak'ın kontrolünden çıkan Kuzey Irak'taki bölgeyi "güvenlik bölgesi" olarak işgal edileceği ortaya çıkıyor. Bütün yetkililer, "kimsenin toprağında gözümüz yok" diyor, ama sınırlar değiştirilmek için de askeri hazırlıklara, girişiliyor. Gerekçe "güvenlik", ama her sınır

Kürdistan'ın Kurtuluş Faturası

"öte"lemesinin yeni ve daha büyük "güvenlik" sorunlarını ortaya çıkaracağı da tarihin öğrettiği en yalın gerçektir. Bütün veriler gösteriyor ki, "Bahar saldırısı" sadece Kuzey'i değil Güney Kürdistan'ı da kapsayan bir harekattır. Faturası da ona göre olacaktır. Çünkü sorun bütünüyle uluslararası bir karakter kazanacaktır. Daha şimdiden Almanya uzak çıkarlarını gözeterek Türkiye'ye askeri yardımı durdurmuş, konuyu Avrupa Topluluğu'nun gündemine almak için harekete geçmiştir.❑

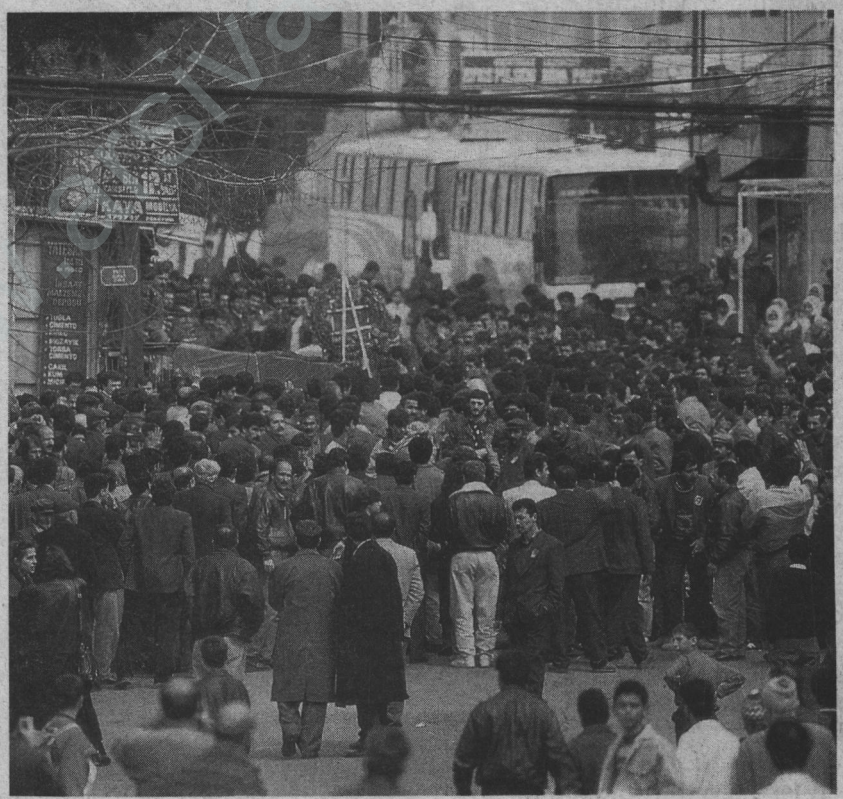

Reşan Demirel Newroz'u kendini yakarak kutladı. Cesedi "Yaşasın Kürdistan" sloganlarıyla İzmir sokaklarında dolaştırıldı.

Basın, Her Zamanki Gibi...

Kürtlerin dünlerini bugüne, bugünlerini düne bağladıkları tarihsel randevu tarihi, Newroz yaklaştıkça tekelci burjuva basını, sağından "soluna" tüm yelpazesiyle **"Newroz'un ne olup ne olmadığı"** konusunda okurlarını aydınlatmaya girişti. Dinsel motiflileri, Newroz'un İslam örf ve adetlerinde yeri bulunmayan bir mecusi **"adeti"** olduğuna dair din alimlerinden beyanatlar alırken, ırkçıları eski Türklerde de Newroz kutlama geleneğinin bulunduğunu kanıtlamaya çalıştı. Orta yoldakileri ise, her zamanki gibi **"şişi de kebabı da"** yakmamaya özen göstererek, Newroz'un Kürtlerin bayramı olduğunu kabul ederek, pekala da gürültüsüz patırtısız kutlanabileceğini belirtiyorlardı.

İşte **"basın"**ımızın Newroz üzerine yayınlarından bazı eşantiyonlar:

ZAMAN (16 Mart): **"Newroz Mecusi adeti - Bir çok müslümanın İslamda yeri vardır diye yıllardır aldatmacalara gelerek kutladıkları 21 Mart Newroz bayramının bir Mecusi adeti olduğunu bildiren İslam alimleri, Newroz'la birlikte Mecusilerin diğer bayramı olan Mahrecan bayramının Hazreti Muhammed** (A.S.M.) **tarafından yasaklandığını belirttiler."**

(19 Mart): **"21 Mart kanlı senaryolarına karşı din alimleri halkı uyarıyor: Newroz'un milletimizle alakası yok.** Doç. Bayındır: **Newroz kutlamalarının İslamiyetle alakası olmadığı gibi, hiçbir dini ve ilmi dayanağı da yoktur.** İrfan Yücel: **İran'da her yıl kutlanan Newroz, esasen İslamiyetten önceki bir gelenektir."**

ORTADOĞU (21 MART): **"Ergenekon bayramınız kutlu olsun- Belki 10 bin, belki 5 bin yıldan beri bugün, yeryüzündeki bütün Türk boyları tarafından Ergenekon bayramı olarak kutlanır. Çin surlarından Kırım'a kadar uzanan engin Türk dünyaşında, daha sonra yılbaşı, bahar bayramı, bereket bayramı olarak da kutlanmaya başlanan bu bayram, çeşitli Türk toplulukları arasında Newroz, Noruz, Havrez, Navrız, Noyruz gibi isimleri almış, alevi ve bektaşilerde dini motifler kazanmıştır. Fakat kutlamaların aslı, Türk milletinin gök yeleli bir bozkurtun önderliğinde Ergenokan'dan çıkışını ifade eder. Kutlu olsun!"**

Bu iki ekstrem, Newroz yorumlarının dışında öteki 'büyük' basının önde gelen 'iri' gazetelerinin baş ve köşe yazarlarından kimileri ise önceki yıllara göre oldukça büyük bir mesafe katederek Newroz'un anlam ve önemi üzerine oldukça işlek yazılar döktürüyorlardı. Bunlar artık zalim Dehak'ı ve Demirci Kawa'yı da öğrenmişlerdi. Gelgelelim tek bir endişeleri vardı: Newroz bayramına kan bulaşması!

Ama bunun için de pek bir gayretleri görülmüyordu. Milliyet gazetesi yazarlarından Yalçın Doğan, tüm meslektaşlarından ayrıcalıklı olarak MİT Müsteşarı'yla yaptığı bir konuşma, köşesinde üç gün yayınlanıyor ve Müsteşar'ın ağzından Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Newroz'da Kürtler üzerindeki askeri planlarının ne olduğu açıklanıyordu. Basın, bu noktaya hiç dikkat çekmezken, PKK'nın planının ne olup ne olmadığı üzerine oldukça spekülatif yayınlara girişiyordu.

Hürriyet gazetesi başyazarı Oktay Ekşi **"Serilhidan"** başlığını koyduğu 20 Mart tarihli başyazısında şunları yazıyordu:

"Biliyoruz bir kısım gözü dönmüşler her şeye rağmen kan akmasını isteyeceklerdir. Çünkü onlar için *kardeşlik*, sadece insanları pasifize etmek için kullanılan bir kelimedir. Nitekim bir yandan kardeşlikten dem vururken, öte yandan '21 Mart'ta başlayacak bağımsızlık mücadelemiz ya başarıya ulaşacak yahut da o topraklar bize mezar olacak!' **diyenlerin niyetleri açıktır."**

Kadroları arasında yaşanan 6 Kasım 1991 kopuşmasından sonra **"değişme ve çağa ayak uydurma"** doğrultusunda oldukça büyük mesafeler kateden Cumhuriyet gazetesinin Newroz yaklaşımı da oldukça ilginçti. Örneğin **"Başkent'ten"** sütununda Ahmet Tan **"Newruz Nevrozu..."** başlıklı yazısını şöyle bitiriyordu: **"Newroz'u, olanak olsa da 60 milyon nüfusuyla tüm Türkiye kutlasa... İslamiyetten önce Türklerin kutladığı bu mutlu gün, Orta Asya'daki soydaşlarla yeniden buluşulan bu dönemde niye hep birlikte kutlanmasın?"** (Cumhuriyet 12 Mart 1992)

Bir değerlendirme de aynı gazetenin köşe yazarlarından Ahmet Taner Kışlalı'dan geliyordu. Kışlalı **"Haftaya Bakış"** sütunundaki **"Kürdü Kürde Kırdırmak"** başlıklı yazısında şöyle diyordu: **"Niçin Ankara'daki, İzmir'deki, İstanbul'daki -bölgesindekinden daha kalabalık olan- Kürt kökenli yurttaş isyan etmiyor da, Şırnak'taki ediyor? Olaya bir**

"Kürt sorunu" olarak bakmak, ilericilik değil, ırkçılıktır, gericiliktir... Çünkü olay, bir geri kalmışlık ve insan hakları sorunudur.." (Cumhuriyet, 18 Mart 1992) Öte yandan Türkiye'de en çok gazete sattığı iddiasıyla **"Bir Numarayım"** böbürlenmesi içindeki Sabah gazetesinin Newroz yaklaşımları da kayda değerdi. Başyazar Güngör Mengi **"Sabah Diyor ki..."** sütunundaki yazısının "Bugünün Dehak'ı Terör" arabaşlıklı bölümünde şunları yazıyordu: **"Türkiye'de ırk ayrımına dayanan çağdışı bir düzen yaşanmıyor. Kürt kökenli vatandaşlar, hiçbir alanda öteki vatandaşlardan ayrılmıyor. Ana dili konuşma yasağı kalkmış, kültürlerini geliştirme haklarının yasal güvencelere bağlanması taahhüdü yapılmıştır. Yani Kawa gibi birine ihtiyaç yoktur. Çünkü ülkeyi Dehak benzeri zalim bir hükümdar yönetmiyor. Türkiye demokrasi ile yönetiliyor ve yöneticiler, bu ülkede yaşayan herkesin oyları ile seçiliyor. Oyların sahipleri eşit olduğu için birer birer sayılıyor. Zalim hükümdar Dehak'ın vaktiyle yaptığını bugün terör yapıyor. Bu gerçeğin Newroz bayramında bir kez daha kanıtlanmasını arzu etmiyoruz. Yüzyıllar süren bu barış geleneğine bulaştırılan kan lekesinin daha fazla genişlemesini ve artık durmasını diliyoruz."** (Sabah-18 Mart 1992)

Günaydın gazetesinin 21 Mart tarihli manşeti ise şöyleydi: **"Kimse oyuna gelmesin- Devlet Soğukkanlı... Aman kışkırtmacılara dikkat!... / Newroz Ateşi Yakıldı"** 21 Mart günkü gazetelerin manşetleri, bir gün önceki coşku sırasındaki ufak-tefek bir kaç olay gönderme yaparak sözleşmişler gibi: **"Newroz kanlı başladı"** idi. Bu Newroz'da da tekelci büyük burjuva basını kendi tıynetine uygun davranarak okurlarını; tarafların gerçekten 21 Mart'ta ne yapmak istedikleri konusunda aydınlatmadı. Çünkü o **"ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olan"** devletin safındaydı. Bundan öte, bu basından bir şey beklemek **"ölü gözünden yaş ummak"**la aynı anlama geliyordu.❑

Dördüncü Kitlesel Kürt Ayaklanması mı Başladı?

Newroz öncesinde dağıtılan PKK'nın ERNK Botan Eyalet Konseyi imzalı, **"Kahraman Kürt Halkına"** hitabıyla başlayan bildirilerde, Newroz'un 2600 yıl önce Kürtlerin atası olan Medlerin önderliğinde gerçekleştirilen isyanla, Asur İmparatorluğu'nun yıkıldığı günün başlangıcı olduğu anlatıldı. Kürt halkının temsilcisi olarak Türkiye hükümetiyle barışçıl anlaşma yollarına açık olduklarını vurguladıkları halde, TC'nin buna yanaşmadığını savunan **"Bize karşı bir savaş ve ülkemizi yeniden işgal yönelimiyle karşılık veriyor"** diyen ERNK bildirisi şöyle devam ediyor: **"Öyleyse vatanımız, onurumuz ve kurtuluşumuz için biz de buna karşılık vereceğiz. Sömürgecilerin topyekün savaşına karşı topyekün kurtuluş savaşı. Sürgün etmediği, acı çektirmediği insan bırakmayan bu barbar düşmanla savaş kaçınılmazdır. Madem onlar bunu istiyor ve başka yol bırakmayacak şekilde dayatıyor, öyleyse büyük-küçük, kadın-erkek, tüm Kürt insanları buna yiğitçe girişecektir.**

Sömürgeci düşmanı cebelleşmekte olduğu büyük korkunun içinde boğmak için 1992 Newroz'unu şanla şerefle kutlayalım. Bu Newroz'u, düşmanın azgın saldırılarına ve planlarına karşı bir 'ulusal eylem' günü olarak iyi değerlendirelim. Onun için Newroz'da büyük-küçük, kadın-erkek tüm halk olarak yollara, sokaklara, köylere, şehirlere dökülelim. Ve her tarafta yaygınca serhildanlar yaratalım. Bütün kepenkler indirilsin, araba kontakları kapatılsın, köy yolları, araba yolları, caddeler, sokaklar, yani uygun olan bütün yollar, yerler tutulsun. Sloganlarımız göğe yükselsin. Ülkemizin her tarafında ışıl ışıl bağımsızlığın ve Newroz'un sembolü ateş yakılsın."

Yukarıdaki bildiri metnini 20 Mart 1992 tarihli Cumhuriyet gazetesinden özetledik.

PKK'nın 15 Ağustos 1984'te başlattığı gerilla savaşı her geçen gün daha bir üst aşamaya tırmanarak sürüyor. 1990 yılı Newroz'unun arifesindeki tırmanış, PKK'nın mücadelesi kitleleri daha bir kucaklaması boyutuna ulaşınca, dönemin hükümetinin aldığı önlemlerden biri Kanun Hükmündeki Kararnameler'le **"sansür ve sürgün"** yetkisiyle Olağanüstü Hal Bölge Valiliği'ni donatmak olmuştu. PKK'nın mücadelesi bu dönemi de aşıp günümüzdeki boyutuna ulaşma hazırlıkları içinde iken, son bir kaç aydır Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Kürdistan'da askeri hazırlıklar yaptığı, birliklerini bölgeye kaydırmakta olduğu artık bir sır olmaktan çıkarak, günlük basına bile yansımıştı. Gerekçe hazırdı: PKK Newroz'da ayaklanma başlatacaktı!

Oysa ki PKK liderinin Newroz'dan önceki hafta, gerek **"2000'e Doğru"** dergisine gerekse haftalık **"Yeni Ülke"** gazetesine verdiği demeçlerde **"Newroz'da ayaklanmayacaklarına"** dair sözleri yeralmıştı.

Ancak madalyonun bir de tersi vardı. Cumhuriyet döneminin yakın tarihinde yaşanan üç büyük kitlesel Kürt ayaklanmasında Tür-

kiye Cumhuriyeti'nin davranışı gözönüne alındığında; ortak motifin **"nasıl olsa ayaklanacaklar"** mantığıyla hareket etmek olduğu açıktı. Bu nedenle 21 Mart 1992 gününden beri olanları kavrayabilmek için, üç büyük kitlesel Kürt ayaklanmasına bakmakta yarar olduğuna inanıyoruz.

Cumhuriyet döneminde 1921 Koçgiri'den Dersim ayaklanmasına kadar yaşanan 18 başkaldırının içinde, kapsamları ve kitleselliklerivle öne çıkan üç büyük başkaldırı yaşanmıştır. Diğerleri ise süregiden **"mevzii"** çarpışmalardır.

Sırasıyla görelim:

Şeyh Sait Ayaklanması

Şeyh Sait'in önderliğindeki ilk kitlesel Kürt ayaklanması 13 Şubat 1925 tarihinde başladı. Elazığ, Diyarbakır ve bu iki şehire bağlı yerleşim bölgelerinde yoğun çarpışmalar halinde süren ayaklanma, 31 Mayıs 1925'te Türk ordu birliklerinin ayaklanmacıları bastırmasıyla son buldu. Şeyh Sait başta olmak üzere isyanın pek çok önder kadrosu idam edildi.

Mart 1925'te hükümet değişikliğine neden olan Şeyh Sait Ayaklanması, iç politikada da genç burjuva cumhuriyeti yönetiminin tüm muhalifleri üzerinde ağır bir baskı kurmasına vesile oldu. Etkileri ve tartışması halen günümüzde de sürüyor.

Ağrı Ayaklanması

Şeyh Sait ayaklanmasının yenilgisinin de intikamını almaya azmetmiş Kürtlerin, 1926'dan itibaren mevzii olarak sürdürdükleri çatışmalar Hoybun Cemiyeti'nin Ağrı Kolu tarafından genel isyana hazırlanmasıyla, 19-20 Haziran 1930 gecesi başladı. Ağrı Dağı'nın batı eteklerindeki bütün yerleşim bölgelerinde çok yoğun çarpışmalarla ve iki tarafın da ağır kayıplarıyla 7 Eylül 1930'a kadar süren başkaldırı, 7-14 Eylül 1930 tarihleri arasında Türk Silahlı Kuvvetleri'nin iki kolordudan meydana gelen askeri birliklerince yenilgiye uğratıldı. Bu ayaklanmanın nasıl cereyan ettiği üzerine günümüzde yeni tarihsel belgelere dayanan yayınlara sıkça rastlanıyor.

Dersim Ayaklanması

Daha çok önderi Seyit Rıza'nın adıyla birlikte anılan dersim ayaklanması, 21 Mart 1937'de Türk ordu birliklerinin Dersim aşiretleri üzerine yürümesiyle başladı. Aynı yılın kasım ayı başlarına kadar Türk Hava Kuvvetleri'nin yoğun hava bombardımanıyla karşılaşan başkaldırı önderi Seyit Rıza'nın ve öteki lider kadrosunun yakalanıp idam edilmesiyle 10 Kasım 1937'de son buldu. Türk ordusunun hava bombardımanlarında Kürt kitlelerini uğrattığı toplu kıyımlar halen belleklerde silinmeyen izler taşıyor.

Yukarıda da değindiğimiz gibi bu her üç ayaklanmanın ortak özelliği Türkiye Cumhuriyeti hükümetleri tarafından **"erken doğurtulması"**dır. 1925 ilkbaharında kalkışılma hazırlıkları yapılan Şeyh Sait önderliğindeki ayaklanma şubat ayı ortalarında; 1930 Ağrı Ayaklanması ise 1929'dan itibaren askeri yığınağını yaparak saldırı anını bekleyen Türk Silahlı Kuvvetleri'nce kendilerine uygun bir tarihte ve 1937 Dersim ayaklanması da zaten **"asi Dersimlilerin"** yola getirilmeleri için planlı bir saldırı halinde gerçekleşmiştir.

Bu kez de, tarihi Türk Silahlı Kuvvetleri Genel Kurmayı tarafından tespit edilen dördüncü kitlesel Kürt ayaklanması mı "başladı" sorusunu sormaktan kendimizi alamıyoruz.

HEP İl Başkanı Anlatıyor

"Şırnak Şimdi Ölü Kent"

"Bugün (23 Mart 1992) saat 12.30'dan sonra ben evden arkadaşımın evine gidiyordum. 50 metre içerisinde bulunan evlerin üzerinden geçerken askeri jetler ateş açtılar. O aradaki evleri taradılar. Ben üzerime ateş açıldığını zannederek kendimi yere attım. Açılan ateş sonucu önüme mermiler düştü. Az daha bana isabet ediyordu. Saat tam 13.00'te tüm Şırnak tanklarla, panzerlerle, abluka altına alındı.. her 5 metrede bir asker var şehir içinde. Sonra arama yapmaya başladılar. Korucu, polis ve askerler evlere girip aramaya başladılar. Sanırım hiçbir yerde silah bulamadılar. Yaklaşık 100 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınanların arasında evinde kitap bulunan öğrenciler de vardı. İnsanları evlerinden "çabuk, çabuk" diye telaşla dışarı çıkarıyorlardı. Onlar evde ev sahipleri olmadığı halde arama yapıyorlardı. Bu arada evlerde buldukları altınları, paraları, değerli ziynet eşyalarını hep aldılar. Evler talan edildi. Şimdi sokaklarda panzerler dolaşıyor. Bir sürü taksi devrilmiş, dükkanlar talan edilmiş, yağmalanmış, sadece benim dükkanımdaki zarar 500 milyon civarında. Dükkanımda hiçbirşey bırakılmamış kalanlar da paramparça edilmiş. Herkesin dükkanı aynı durumda. Örneğin Milliyet muhabiri Kasım Kadirhan'ın yazıhanesine roket atıp, tankla ezmişler. Şehir içinde bulunan 80 adet Turbo kamyonu yakmışlar. 100-120'ye yakın taksi tahrip edilmiş durumda. Şırnak'ta tüm bu olanlarla ilgili zarar tahmini 800 milyar civarında sanıyorum. Şu anda hastanelerde çok sayıda yaralı var. Araç olmadığından onları başka hastanelere taşıyamıyoruz. Yaralıların çoğu kan kaybından ölebilirler.

Şırnak'a acilen milletvekilleri ve gazetecilerden oluşan bir heyetin gelmesi gerekir. Gelsinler olaylara tanık olsunlar. Buraya 4 bakan geldi ve gitti. İnceleme bile yapmadılar. Şırnak şu anda ölü kent görünümünde. Yani katliamdan geçirilmiş gibi. Bütün evler tahrip edilmiş durumda. Burada durum çok vahim. Bu akşam için hepimiz içinde çok büyük bir korku var. Çünkü kent tanklarla çevrilmiş durumda. Tüm aramalara rağmen silah olmadığı ortaya çıktı. Onun için birşeyler yapmalarından korkuyoruz. Dün sadece Sabri Çakın adlı bir korucu 6 adet silah teslim etti.

Öğleden sonra uçakların havadan taraması sonucu 20 kadar ev tahrip oldu. Çoğu ev yıkıldı. Şırnak'taki evlerin yüzde doksandokuzu hasar görmüş, bir kısmı da yıkılmış durumda.

Güvenlik kuvvetleri 2 saat boyunca evlere ateş ettiler. Tank, top, uçaksavar ve benzeri araçlarla ateş ettiler. Gelin gözlerinizle görün durumu. Hem de hiç hedef gözetmeden ateş ediyorlardı. Atılan bir bomba sonucu bir ev çöktü. Evin içinde bulunan ev sahibi öldü. Çocuklarının da ayakları kopmuş."

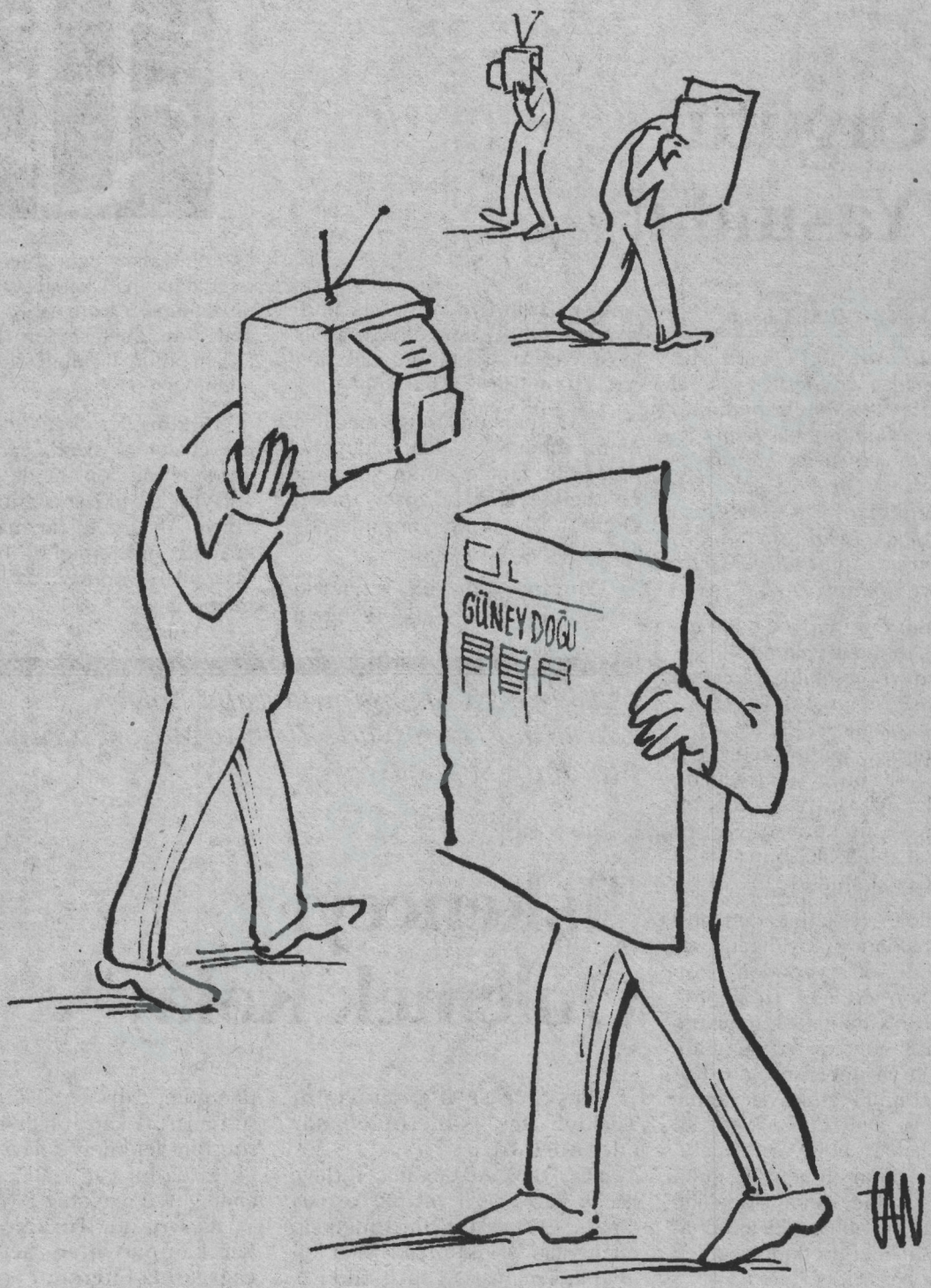

KUZEY BATI

Ambleminde dikenli tellerin sardığı mum, 30 yaş günü için yanıyor.

Af Örgütü 30 Yaşında!

Faruk ESKİOĞLU *Londra*

Uluslararası Af Örgütü üyelerince gönderilen ilk iki yüz mektup sonucunda gardiyan paltomu verdi. İkinci iki yüz mektup geldiğinde hapishane müdürü beni görmeye geldi. Üç bine ulaştığında Başkan'a bilgi verildi. Mektupların ardı arkası kesilmiyordu. Sonunda Başkan serbest bırakılmamı istedi."

Dominik Cumhuriyeti'nden eski bir mahkumun kendisi için yaptıklarını bu şekilde anlattığı Uluslararası Af Örgütü ile Türkiye, yoğun olarak 12 Eylül döneminde tanıştı. Örgütü, işkence görenler, düşünce suçluları, mahkumlar iyi tanıyor. Tabii bir de Türkiye Cumhuriyeti Dış ve İçişleri Bakanlığı ile buna bağlı Emniyet Genel Müdürlüğü.

On yıldan fazla bir zamandır Türkiye hakkında yayınladığı raporlarla devleti yerinden hop oturtup, hop kaldıran, "içişlerimize karışan dış mihraklar" muamelesine tabi tutulan Af Örgütü, bundan 30 yıl önce kuruldu. Küçük bir gönüllü grubuyla derme çatma bir yazıhanede işe başlayan ilk insan hakları koruyucu örgütü, bugün dünyanın en geniş gönüllü kuruluşu haline geldi. Titizlikle hazırladığı ayrıntılı, ciddi raporlarıyla hükümetlerin etindeki diken olmayı da başardı.

Bugün UAÖ'nün 150 ülkedeki üyelerinin sayısı bir milyonu aşıyor. İlke olarak hükümetlerin para yardımını kabul etmeyen örgüt harcamalarını üye ve destekçilerinin gönüllü yardım ve bağışlarıyla karşılıyor. Af örgütünün yıllık bütçesi 110 milyar lirayı aşıyor.

UAÖ, mahkumların işkence ve ölüm tehdidi altında olduğunu öğrendiği zaman bütün şubelerine **"acil eylem"** çağrısı yapıyor. Örgüt 1991 yılı ilk yarısında 385 acil eylem çağrısı yaptı.

Dünyanın dört bir yanındaki şubelerinin aktif olarak katıldığı kampanyalar, eğer bir hükümet uygulamasına karşı yapılıyorsa, uluslararası arenada o ülkenin mali kredibilitesinden turizmine kadar bütün ilişkileri olumsuz etkileniyor.

Hükümetler örgüt elemanlarının gözlemci olarak yaptığı ülke ziyaretlerine "onlara da n'oluyor" anlayışıyla yaklaşmalarına karşın, "aman Af Örgütü duymasın" korkusuyla göstermelik hapishane makyajları yapmayı da ihmal etmiyor. ❑

Uluslararası Af Örgütü Avrupa Bölgesi Araştırma Dairesi'nde Türkiye Masası sorumlusu Janathan Sugden:

"İşkenceyi Önlemek Kolay"

Uluslararası Af Örgütü'nün Türkiye ile ilişkilerinden söz eder misiniz?

SUGDEN: Af Örgütü, Türkiye ile ilk kez 1970'li yılların başında tanıştı. 1980 askeri cuntasını takip eden yıllarda insan haklarının kötüye kullanılması sonucu Türkiye, Af Örgütü'nün 4 alandaki çalışma kapsamına girdi.. Özellikle 1980'li yılların ilk yarısında, düşünce suçu ağırdı. Şimdi Af Örgütü bilgilerine göre; daha az düşünce suçlusu olmasına karşın hala insanların düşüncelerinden dolayı günübirlik ya da bir kaç saatlik gözaltına alındığını duyuyoruz.

Af Örgütü, Türkiye üzerine kaç kampanya ve "acil eylem" çağrısında bulundu?

SUGDEN: 1991 yılında çoğu işkence riski altında olduğu düşünülen insanlar için, 63 "acil eylem" çağrısında bulunuldu. 12 ay-

lık uzun dönemli eylemler hazırlandı. Bunlardan birisi Eskişehir Cezaevi kullanım planına karşıydı. Af Örgütü üyeleri, Türkiye içinde ve dışında seslerini duyurmayı başararak cezaevinin kapatılmasına yardım etti.

Türkiye'deki işkence iddiaları ve faili meçhul cinayetler konusunda Af Örgütü'nün çabaları nelerdir?

SUGDEN: "Yaygın ve sistematik işkence", Af Örgütü'nün kullandığı, resmi politika olmamasına karşın hükümetleri son derece kızdıran bir deyimdir. Ne yazık ki Türkiye'de hâlâ yaygın ve sistematik işkence vardır. Şimdiye kadar ki hükümetler, işkenceye izin veren hatta cesaretlendiren sistemi değiştirmek için, hemen hemen hiçbirşey yapmadılar. Uzun gözaltı süresi, görüşmeye izin verilmemesi, güvenlik güçlerinin baskısı ve hiç de tatmin edici olmayan sonuçlarıyla baştan savma sağlık muayeneleri, dengesiz ve yanlış sağlık raporları hala süregidiyor.

Şüphelinin polis karakolunda tutulması ve bu süreçte avukatı, ailesi ve sağlık görevlileriyle görüşmesinin engellenmesi, işkence riskini artıran uluslararası bir gerçektir.

Sugden, Türkiye'deki insan hakları ihlallerinin, bilgisayardan tek tek çıkararak sıraladı.

Türkiye'de 1990 ve 1991 yılı ekim ayları arasında polis karakollarındaki 455 politik tutukludan yalnızca 10'una avukat ve ailesiyle, 1'ine de doktorla görüşmesine izin verilmiştir. Bunlardan 210 kişi işkence iddiasında bulunmuştur.

Ayrıca, TCK'daki boşluktan yararlanılarak polis karakolundaki gözaltı süreleri uzatılabiliyor. Sanık serbest bırakılmasıyla tekrar gözaltına alınarak gözaltı süresi iki katına çıkarılıyor. 16 Aralık 1990'da Mardin yakınlarında Bölge Jandarma Karakolu'nda sorgulamaya alınan **İbrahim Turan** savcılıkça biçimsel olarak serbest bırakıldı, fakat odayı terketmesiyle tekrar tutuklanması bir oldu. Turan'ın karakolda bulunduğu süreçte 3 şekilde işkence gördüğü belirlendi. Bu olanlar yalnız Güneydoğu'da değil Ankara'da, İstanbul'da da yaşanıyor...

Karakoldaki uzun gözaltı ve avukat görüşmesinin engellenmesi, yaygın işkenceye neden olur, bu da hükümetin yasal sorumluluğu içindedir. Ayrıca Türkiye'de hazırlanan bazı sağlık raporları konusunda da somut bir örnek vermek istiyorum... 23 yaşındaki **Erdoğan Kızılkaya**, Kayseri'de gözaltına alındı. Sanığın karakolda ilk günü olan 4 Ağustos 1991'de yapılan sağlık muayenesi sonucunda "sağlıklı" olduğu rapor ediliyor. Kızılkaya'ya karakolda kaldığı 3 gün boyunca elektrikli işkence yapılıp tecavüze yelteniliyor. Savcılığa çıkarılmadan kısa bir süre önce götürüldüğü Aydınlıkevler Sağlık Merkezi'nde doktor, sanığın vücudunda yara, bere ve darp izine rastlanmadığına ilişkin "sağlıklıdır" raporu verildi. Kızılkaya, aynı gün cezaevine götürüldüğünde ise acil olarak Kayseri Devlet Hastanesi'ne havale edildi. İşkence gördüğü belirlendi. Kızılkaya'nın avukatı daha sonra sahte rapor veren doktor ve işkenceciler aleyhine savcılığa başvurmasına karşın, savcı acele dosya açmak yerine yerel idare kuruluna havale etmiştir.

Af Örgütü, Kızılkaya'nın işkence iddialarının, olaya karışan kötü yöneticilerin ve sağlık uzmanının acele incelenmesi için başvuruda bulundu.

Af Örgütü, Mayıs 1991'den bu yana Güneydoğu Türkiye'de 19'u Mardin civarında olmak üzere 30 yargısız infaz ve 2 kayıp olayı için bilgi topladı. Midyat'ın yakınlarında Budaklı köyünde çiftçilik yapan **Beşir Algan**, jandarmanın koruculuk tekliflerini geri çevirmiştir. Görgü tanıklarına göre 21 Mayıs 1990'da jandarmalar tarafından başından vurularak öldürüldü. Bazı askerlere göre Algan'ın silah taşıdığı ve "dur" ihtarına uymadığı iddia edilse de, herhangi bir silah bulunmamıştır. Üstüne üstlük Mardin Valisi'nin de Algan'ın ailesine davadan çekilmesi durumunda 5 milyon TL'sı verileceğini vaadettiği iddia ediliyor. Parayı kabul etmeyen ailesi soruşturma konusunda hiç bir haber alamamıştır.

Anlattıklarım hükümetin bilgisi içindedir.

Af Örgütü'nün işkence ve faili meçhul cinayetlerin önlenmesi konusunda bir önerisi ya da çalışması var mı?

SUGDEN: Sistematik işkence sorununun çözümü gayet basittir. Herşeyden önemlisi ilk olarak,

gözaltı görüşmesiz olmamalı, çünkü işkence gizlilik ister. Eğer tutuklunun avukatı ve ailesiyle görüşmesi sağlanırsa işkencenin saklandığı örtü kalkacaktır. İkinci olarak gözaltı süresi uluslararası standartlara indirildiğinde "nekahat dönemi"nde işkence delili izlerin kaybolması engellenecektir.

Söylediklerim sistemi bozan ve son 11 yılda hiçbir değişikliğin yapılmadığı iki yaşamsal olgu.

Hükümetin olaya karıştığı ya da suç ortağı olduğu şüphesi varsa özel, tarafsız araştırma komisyonları oluşturulmalıdır. Ancak Şu faktörler öncelikle sorgulanmalıdır:

- Mağdur, polis karakolunda ve gözaltı yerinde en son nerede görülmüştür?

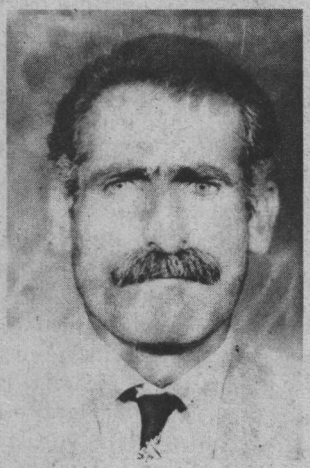

Beşir Algan jandarmanın koruculuk teklifini geri çevirdiği için öldü.

- Önerilen sorgulama yöntemi nedir ve hükümet ölüm mangalarını cesaretlendirecek neler yapıyor?

- Öldürme olayının araştırılmasını engelleyen ve zorluk çıkarmaya çalışan hükümet adamları nerededir?

- Araştırmayı çıkmaza sokan her türlü fiziksel ya da belgesel deliller nerededir?

Türkiye, ölüm cezalarının kaldırılmasını isteyen 1983 yılı Avrupa Kongresi'nin insan hakları üzerine 6. protokolü henüz imzalamadı. Bu konuda Af Örgütü'nün bir çabası var mı?

SUGDEN: Türkiye'de 1984 yılından bu yana idam edilen insan olmadı. Af Örgütü üyeleri, nisan ayındaki Anti-Terör Yasası'yla ölüm cezalarının hapis cezalarına dönüştürülmesinden son derece memnun oldular. Tabii bunlar yeterli değildir. İdam cezası geriye dönüşü olmayacak şekilde kaldırılmalıdır; yoksa hatırlanıldığında kullanılmaya hazır, çekmecedeki tabancaya benzer.

Türkiye uluslararası adalet standartlarının neresindedir?

SUGDEN: Af Örgütü, 1980'lerin başında ve ortasındaki askeri mahkemelerde politik mahkumların adil olmayan bir şekilde yargılandıkları kanısındadır. O dönemi araştıran bir grup oluşturuldu ve bütün politik mahkumların uluslararası adalet standartlarının çok gerisinde yargılandıkları ve yüksek cezalara çarptırıldıkları belirlendi.

Çok ilginçtir ki bazı dosyalara göre, gözaltındakiler neyle suçlandıklarını karardan sonra öğrenmiştir. Af Örgütü, adil olmayan bir şekilde yargılanıp mahkum olan insanların yeniden yargılanması için başvuruda bulundu.

Bu dönemin pek çok mahkumu Nisan 1991'deki Anti-Terör Yasası'yla serbest bırakıldılar. 1980'lerin başında askeri mahkemece yargılanıp "ayrılıkçı" suçlamasıyla cezalara çarptırılan 200 Kürt mahkum, hâlâ yasadan yararlanıp yararlanamayacağı konusunda Anayasa Mahkemesi kararını bekliyor.

Teşekkür ederiz. ❑

AF ÖRGÜTÜ 1991 YILI RAPORU'NDAN:

TÜRKİYE:

Ölüm olaylarına neden olan işkence yaygın ve sistemli olarak devam ediyor. Yargılamadan öldürme olayları da rapor edildi. Sivil ve askeri mahkemelerden en az 8 ölüm kararı geçti. Yıl sonuna gelindiğinde ölüm cezası alan ve yasanın düzeltilmesi beklentisi içinde acı çeken mahkumların sayısı 315'e ulaştı. Kitlesel gösteri ve toplantıların kontrolünde "gereğinden fazla öldürücü kuvvet" kullanılması olaylarının varlığı dikkat çekici.

Güneydoğu Anadolu'da köy korumacılığı sistemine katılmayı reddeden bir grup köylü öldürüldü. Bu tür olayların çoğunda faillerin kimlikleri bilinemiyor. Uygulanan usuller, güvenlik mensuplarının sorumlu olabileceğine kuvvetli bir şekilde işaret ediyor.

ABD:

1990 yılı içinde 23 mahkuma ölüm cezası uygulandı. ABD'yi oluşturan 54 eyalette askeri yasalar gereği 2 bin 300 kişi ölüm cezasına mahkum edildi. Federal yasaların altındaki ölüm cezasının kapsamı daraltıldı. UAÖ, politik olduğu gerekçesiyle dava açılan suç dosyalarını incelemeye devam ediyor. Mahkumlara zalimce davranıldığı konusunda şikayetler bulunuyor.

İNGİLTERE:

1975 yılında Birmingham'da bombalama sanığı olarak ceza alan 6 kişinin dosyası yüksek mahkemeye gönderildi. Yargı soruşturması sonucunda "Guilford dörtlüsü" diye anılan İrlanda'lıların 3 polisin komplosu sonucu haksız olarak mahkum oldukları anlaşıldı. 1985 yılı Broadwater Farm olayında ölen polisin katili olarak yaşam boyu hapis cezasına çarptırılan 3 kişinin suçsuzluğu anlaşıldı. Kuveyt ve Bahreyn kökenli 6 kişi eylemsiz politik çalışmalarından dolayı gözaltına alındı. Kuzey İrlanda polis karakollarında polisin zalimce davrandığı iddia ediliyor. Kuzey İrlanda güvenlik güçlerince gerçekleştirilen bazı öldürme olayları şüpheli bulunuyor. Yetkililerin başlattıkları araştırmalar ertelendi.

FRANSA:

Çoğunluğunu Yahova Şahitleri'nin oluşturduğu yüzlerce düşünce suçlusu bulunuyor. Polis karakollarında zalimce davranıldığına ilişkin raporlar var.

İSVİÇRE:

317'si din, töre ve politik geçmişleri gereği toplam 581 kişi askere gitmeyi reddetmesi üzerine hapis cezasına çarptırıldı.

İşsizlik ve Grizu Arasına Sıkışmış Yaşam

Nuray SANCAR

Zonguldak kömür ocaklarının karanlık galerilerinde gece hiç olmaz. Uykuyla tanışıklığı yoktur kömürden koridorların. Titrek sarı ışıkların loşluğunda günün 24 saatinde titrek gölgeler dolaşır. Gün boyunca telaşlı koşuşturmalardan çıkan küt sesler galerilerin duvarlarına çarpıp kırılır. Bu seslerin yeryüzüne ulaşacak güçte solukları yoktur. Galeriler, damar gibi, bu kentin dokularına yayılarak onu bir ağ gibi derinden kuşatsa da yeraltı, yeryüzüne belki bir grizu, belki bir göçükle duyurur sesini ancak. Bu bir enfarktüstür: Yeraltı sarsılır.

Ocaklarda geri teknoloji

Kömür ocaklarında üç vardiya halinde çalışılır. Her vardiya öncesinde evlerde hep aynı hazin vedalaşmalar yaşanır. Çünkü her vardiya yolculuğu, ölümle randevuya gitmek gibidir. Üzülmez Maden Ocağı işçisi Şevki Öztürk "biz her gün hanımla helalleşiriz. İş bitince doğru eve giderim. Başka bir işim olsa bile önce eve uğrarım, yoksa merak ederler"diye anlatıyor günlük vedalaşmalarını.

Kimi zaman ölüm randevuya geliverir. İşte o zaman madencilerin genç dulları, günler ve uyku tutmaz geceler boyunca beklerler kömüre batmış, kömür olmuş kocalarını. Ocak çoğunun kocasını geri vermez. Yaşam, geride kalanlar için yine devam eder. İlkel donanımlı galeriler madencilerin sert adımlarıyla çınlar.

Zonguldak'taki ocaklar 1946'da hangi teknolojiyle çalıştırılmışsa aynı sistemle çalışmaya devam ediyor. Bir çok ülkede uygulanmaya başlanmış hidrolik tahkimatlar henüz buralara uğramamış. Erken uyarı sistemleri çalışmıyor ya da bazı ocaklarda yok bile. Üretim tamamen insan emeğinin olanaklarına dayanıyor. Üretim artışı bu yüzden bu emeğin kapasitesinin sınırlarını geliştirme, zorlama ilkesi temelinde sağlanmaya çalışılıyor. Oysa bu çok tehlikeli bir yöntem. Değişik metodlar denenerek daha çok "istihsal" yapmaya özendirilen işçilerde görülen yorgunluk, dikkat zayıflaması grizuyu çağırıyor.

İşçiler, tek parti dönemlerinde babalarının köylerinden zorla getirilerek çalıştırıldığını anlatıyorlar. "O zamanlar" diyorlar "mükellefiyet dönemleriydi". Mekanizasyon o yıllarda sıfır düzeylerinde, bugün de değişen fazla bir şey yok. Kapitalizm, dünyanın başka yerlerinde köylüleri işçileştirmek için başlangıçta nasıl silah zoruna ihtiyaç duymuşsa Türkiye'de de benzer bir süreç yaşanıyor. Sanki 7 Henri'nin İngiltere'si... Maden Mühendisleri Odası İstanbul Şube Sekreteri Tayfun Mater "insanlara silah zoruyla piramit de yaptırabilirsiniz, Çin seddi de " derken dönemin kısa ama net bir panoramasını çiziyor.

Bugün silah zoru yok ama

Şimdi işçiler silah zoruyla çalıştırılmıyor. Çünkü silahın yerini başka yöntemler alıyor. Zor, şekere bulanıyor; bu yüzden yokmuş gibi görünüyor.

Bugün artık köylerden maden işçisi toplamak üzere jandarmayı seferber etmeye gerek yok... Maden işçisi olmak şimdi neredeyse bir ayrıcalık. Çünkü binlerce insan için ocağa inmekten başka seçenek tanınmamışken maden işçisi olmayı başarmak gerçekten bir şans. Madenci olmak için olmadık yollar deneniyor. Daha doğrusu işçiler önceden açılmış yollardan geçmeye mecbur bırakılıyorlar. Kozlu'lu Mehmet Karain "kimileri" diyor "bulup buluşturup 5 milyon topluyor, bu parayı birilerine vererek, maden işçisi oluyor. Siyaset de çok etkili bu işte... İktidar partisine üye olursan ya da partili bir

Fotoğraf: Sadık Güleç

Onlar Kozlu katliamının kurbanları "Ocakları kapatılsın" diye çırpınanların onlar için döktükleri sahte gözyaşlarının arkasında özel ticari ve siyasi çıkarlar gizleniyor.

dayın varsa hemen iş bulabiliyorsun. Dayısı olan ocağa bile inmeden yövmiye alabiliyor. "Evet, bu işin de bir mafyası var.

Köleliğin adı prim

Zonguldak'ta her vardiya kartiyelere bölünmüş. Her bir kartiye belirli sayıda işçiden oluşuyor. Kartiyelerin günlük "istihsal" kapasiteleri de önceden belirlenmiş durumda. İşçiler de kartiye istihsali miktarından kendilerine düşen payı üretmek zorundalar. Kartiye günlük kömür çıkarma kapasitesinin üstüne çıktığı zaman işçiler, şefler ve mühendisler bundan prim alıyor. İşçiler aldıkları primi "ancak sigara parası" diye ifade ediyorlar. Ama şefler ve mühendisler; devletle araya giren bu tabaka "işin kaymağını topluyor."

Prim, silahın yerine geçen "zor"un adı, maden işçisi olmanın bir ayrıcalık olma durumuyla birleşerek, yani işsizlik tehditini yedeğine alarak "istihsal" arttırma yöntemi oluyor.

Ara tabaka devleti gizliyor

Kozlu'da bir işçi anlatıyor: "1963'te burada grizu patlamıştı. Ben o zaman çocuktum, buraya bir bakan geldi. O gün söylediği bir laf var hala unutmam. Sizin düşmanınız sizin içinizde duruyor. Biz size her türlü imkanı sağlıyoruz. Ama nereden bilelim elinize geçmediğini. Şefleriniz ve mühendisleriniz sizin sırtınızdan geçiniyor. " Devlet, yükümlülüklerini yerine getirmekte zorlandığında mühendisler günah keçisi ilan ediliyor. Onlara yöneliyor dikkatler. Sanki ihmalin, önemsemezliğin, yerine getirilmeyen görevlerin ve yapılmayan yatırımların nedeni mühendisler.

Mühendisler imtiyazlı bir tabaka olarak siyasal iktidara yakınlar ama işler yolunda gitmediği zaman kolaylıkla gözden çıkarılabilirler. Bir göçük ya da grizu faciasında hemen bütün okların mühendislere çevrilmesi bir raslantı değil. İş sürecinde, işçilerle aralarında doğan sorunların, örneğin "istihsal" artışından daha çok prim alarak yararlanıyor olmalarından kaynaklanan çelişkilerin körüklenmesi, siyasal iktidarın iş yaşamına ilişkin politikalarının gizlenmesini kolaylaştırıyor.

Bu kesim, bir tampon görevi görmeyi üstlenir. Öfkeli işçilere hedef olarak gösterilmeleri hem daha kolay hem de işlevsel.

Köyden kurtulama yan madenciler

Kozlu'da, Üzülmez'de, Karadon'da ve Zonguldak'ın diğer ocaklarında çalışan işçilerin büyük çoğunluğu hala köylerinde oturuyor. Kimi maden işçileri bir ay çalışıp, bir ay çalışmıyorlar. Bunlara "münavebeli işçi" deniyor. Ocakta çalıştıkları bir ay boyunca kendilerine ait yurtlarda kalıyorlar. Ya diğer ay... Kozlulu Kerem Çalışkan "köyde toprağımız var, onunla uğraşıyoruz" diyor. Peki, her gün ölümle randevulaşıp ocağa inmek yerine köyde kalıp topraktan geçinmek mümkün olmuyor mu? "Hayır" diyor. "Toprak geçimimizi sağlamaya yeterli olsa ne işimiz var buralarda." Çalışılmayan ay para yok. Bir ay çalışılıp kazanılan parayla iki ay geçinmek zorundalar. Toprak, onların bellerini doğrultmalarını sağlamaya yetmese de kıt kanaat geçimlerinin bir ögesi, ya da bir güvence... Bir ayağı toprakta olmak demek, madencinin tekin olmayan dünyasında tutunulabilecek küçük bir umuda sahip olmak demek.

Köy ve toprak vazgeçilmez bir şey onlar için. Bir yanlarıyla kaçınılmaz bir biçimde kente ait olsalar da köy ve köylülük içlerinde derinlere kök salmış. "Toprak babadan kaldı, satıp gelmek olmaz" derken inatçı bir direngenlik var seslerinde. Yüreklerinde köy, kente karşı koyarken bu yaşam biçiminin sürmesi elbette birilerinin işine geliyor.

Toprağın desteği olduğu sürece, maden işçisinin ücret konusunda fazla ve baş ağrıtan bir talebi olmayabilir. Bu yüzden siyasal iktidar madencinin hep biraz köylü kalmasını ister gibidir. Madencinin köye tutkusu zorunluğundandır... Ve bu yüzden dünyanın en az ücret alan maden işçileri Türkiye'dedir.

Grizu

Zonguldak, sık sık ocaklardaki grizu patlamalarıyla sarsılıyor. Karanlık galeriler ölüm kusuyor zaman zaman. Aynı anda onlarca, kimi zaman yüzlerce madenci ölüyor ve Zonguldak yasa gömülüyor. Resmi literatürde grizu bir doğal afet, ya da bir iş kazası demek. Hüseyin Özlütaş, TMMOB Maden Mühendisleri Odası İstanbul eski temsilcisi: "Hayır" diyor. Grizu bir iş kazası değil, açık bir cinayettir, sorumlusu da siyasal iktidardır. Maliyetleri düşüreceğim zihniyetiyle uzun zamandır yatırım yapmıyorlar. İşçinin sağlığı ve emniyeti hiç düşünülmüyor. Eskimiş ve günü geçmiş teknolojiyle insan emeğine dayalı olarak kömür çıkarılıyor. "

İşçiler de aynı görüşte "iki araba kömür çıkarmak daha önemli, beyaz balina kadar değeri yok hayatımızın" diyorlar ve yetkilileri ihmalle suçluyorlar.

Türkiye'de metan gazı ölçümü gerekli özen gösterilerek yapılmadığı gibi, en basit güvenlik önlemi olarak her işçide olması gereken gaz maskeleri bile dağıtılmıyor. 1983 teki grizu patlamasından sonra takılan erken uyarı sistemlerinin artık değiştirilmesi gerektiğini söylüyor Tayfun Mater.

Madenci tevekkülü

Zonguldaklı işçi için "ocak" tek yaşam biçimi, tek seçenek. Grizuda ya da göçükte kalan arkadaşlarının ölümüne tanık olsa da yeniden ocağa inmemek gibi bir şansı yok. Çaresizlik tevekküle dönüşüyor. Grizu bir ecel biçimi çoğu için. TTK'nın bodrum katında bulunan banyodaki işçilerden biri "siz de her an trafik kazası geçirebilirsiniz. Ölümün nereden geleceği belli mi. Bizim kaderimiz de bu" diyor. Ecel seni grizuda yakalamasa bile kömür zamanla ciğerlerini alıyor. Madencinin ömrü elli yaşı geçmez. Benim babam madenciydi, ciğerleri parça parça ağzından geldi" diyor.

Satılmış Çelik 240 kişinin öldüğü Kozlu faciasından kurtulan şanslı işçilerden. "Bu benim ikinci" diyor. "Daha önce göçükte de kal-

dım ben. Bu en büyüğü. Ne yapalım. Yapacak bir şey yok. Katlanmaya mecburuz. Sahibimiz yok. Sesimizi çıkaramıyoruz. Ses çıkarsak girişirler bize. Ne yapalım çalışmak zorundayız." Tevekkül, madenciye hayatı katlanılabilir kılmaya yarıyor.

Modernizasyon için ocaklara yatırım yapmayan, teknolojik yeniliklere gözünü kapatan, her türlü iyileştirmeye ve iş güvenliği önlemlerine maliyetin artacağı düşüncesiyle sırt çeviren siyasal iktidar bu kadercilik anlayışını körüklüyor, çünkü gemi böyle daha rahat yürüyor. İşçi grizuyu ecel, göçüğü kader bildiği sürece işler yolunda gidiyor demektir. Bu kitlesel katliamın kurbanlarının ailelerine de Allah'tan başsağlığı dilemek, elden gelen tek şey gibi gösterilir, sahte gözyaşları dökülür. Ellerine belki üç beş kuruş sıkıştırılır. Ama grizular tükenmez. Bir sonraki "cinayet"te sergilenmek üzere oyun metni rafa kaldırılır.

"Ocaklar kapatılsın"

Sanayiciler cephesinden ve siyasi iktidar saflarından "ocaklar kapatılsın" sesleri bir süredir daha yüksek ton da daha sık çıkıyor. Geçen yıl ocak ayında Zonguldak, sıkılı bir yumruk gibi Ankara'ya yürürken, bir tehdit olarak savrulan bu sözler, Kozlu'daki grizu faciasından sonra daha yoğun tartışılıyor. Kozlu bu talepler için yeni bir fırsat yaratıyor. Kimileri "Biz demedik mi" diyorlar, "Bu ocaklar tehlikeli, artık bunları kapatmak gerekiyor. " Ocakların kapatılması için gerekçe bulmak çok kolay. Zonguldak yürüyüşü sırasında "karşı koro", ocakların zarar ettiğini, kömür üretiminin devlete pahalıya mal olduğunu söyleyerek işçileri durdurmaya çalışıyorken, şimdi Kozlu'daki grizu ölülerinin üzerinden spekülasyon yürütüyor.

Tayfun Mater, kömür ocaklarının zarar ettiği iddiaları konusunda, "Zararın 3.5-4 trilyon olduğu söyleniyor. Gerçekte zarar 400-500 milyar dolayındadır. Ama finansman giderleri ve faiz SSK primi ve vergi borçları da zarar olarak gösteriliyor. Bu durumda para bu cepten o cebe geçer. Bunları yok saydığımızda hesap hemen hemen denktir. Öyle abartıldığı gibi bir zarar söz konusu değildir." diyor. Tayfun Mater, "ayrıca kamuoyuna dört trilyonluk satış karşılığında, on trilyon gider var denilirse, herkes kapatılmasını isteyecektir."

Hüseyin Özlütaş'a göre ise "Her işletmenin kâr etmesi gerekmez. Milli servetler zarar etse bile çalışır. Zararı devlet sübvanse etmek zorundadır. Ocakların kapatılması konusunda en çok ısrarlı görünen İshak Alaton... Kimilerine göre Alaton gözünü İsrail'den ithal edilecek kömürden elde edeceği kâra dikmiş durumda. Kimilerine göre ise, doğal gaz kullanımının yaygınlaşmasına çalışıyor ve bundan da çıkarları var. Bir diğer görüş ise, aynı çıkarsal nedenlerden dolayı Zonguldak'ı devre dışı bırakarak, Soma'yı ön plana çıkarttığı konusunda geliştiriliyor. Zonguldak işçileri için maden ocaklarının kapatılması karşılığında bazı iş alanları öneriliyor. Bir yıldır Zonguldak'ta Somon balığı üretmenin kârlı olacağı söyleniyor. Bunun arkasında da Ahmet Özal'ın parmağı var. Ahmet Özal somon balığı ile ilgili şirketin ortağı. Diğer ortak ise eski , TİP örgütlenme sekreteri Yavuz Çizmeci Zonguldak ocaklarının verimliliğinin az olduğu, kapatılma isteğine bir gerekçe olarak söylene dursun, Zonguldak halkı bu talebe karşı çıkarak imza kampanyası başlatıyor. Aynı zamanda TMMOB ocakların kapatılmasına karşı çıkıyor ve şöyle diyor, "Ortaya çıkan kriz durumu ve çözüm için ocak kapatma, çözüm uğruna çözümsüzlük üretmektir... Zonguldak yönetim tarzından başlayarak modernizasyona tabi tutulsun, insana yatırım yapılsın, üretim artırılsın, üretim maliyetleri düşürülsün ve çalışma koşulları düzeltilerek yeniden yapılansın diyoruz. Ocakların kapatılmasını kaybedilen işçilerin cesetlerine basarak sağlamaya çalışanlar konunun uzmanlarını, mesleğin ve bilimin gerekçelerini gözardı etseler bile bu ocaklar kapatılamayacaktır. Maden ocaklarının kapatılmasını istemek hangi çıkarları karşılamaya yönelik olursa olsun, sonuçta bundan işçilerin zarar göreceği anlaşılıyor. İşçiler kendilerine oynanan oyunun farkındalar. "Bu ocaklar kapatılamaz" diyorlar.

Bu kent bir kez, sıkılı yumruklarını havaya savurarak kilometrelerce yol yürümüş bir kent. Ve eğer işçiler, maden ocakları kapatılamaz diye kestirip atıyorlarsa bu sese kulak vermek yararlı olacak demektir. En çok da madenci cesetleri üzerinden politik istismar yapanlar ve ticari çıkar hesabı güdenler cephesinden... Öyle görünüyor. ❑

Madenci lambaları işçilere zimmetli. Ocağa her inişte üzerine kayıtlı numaraya göre lambasını alır işçi. Eğer bir grizu patlamasında ölmüşse bu numaralardan kimlik tespiti yapılır. Kimliğini hep "alet"le tanımlamış insana "alet"in son hizmeti bu.

Erzincan yalnız bir doğal afeti değil, ilgisizliği, ayrımcılığı ve istismarı da yaşıyor.

Yalnız Deprem Değil ki...

Hıdır GÜYİLDER / Erzincan

Ağlama inleme sesleri, ağıtlar dineli günler oldu. Geçen zaman içinde düzenli bir kurtarma çalışmasına hiç rastlanmadı. Aksine gönüllü olarak yardıma gelen yabancı kurtarma ekipleri de, ilgisizlik ve organizasyon bozuklukları nedeniyle durumu protesto ederek Erzincan'dan ayrıldı.

Yıkılan binaların daha çok kamu kuruluşlarına ait binalar olması bir gerçeği tekrar gözler önüne serdi: Devlet, onlarca yıldır Erzincan'da 'geleneksel' görevini yerine getirmiş. Kademelerinde neredeyse bütün Cumhuriyet tarihine yayılan ve hiç azalmayan adam kayırıcılık, iltimas, eşe dosta 'yardımcı' olma , rüşvet ve usülsüz ihale gibi uygulamalar, bu depremde yıkıntıların arasından en çok toplananlar oldu. Altmış öğrenciye mezar olan Sağlık Meslek lisesi, onlarca hasta, hemşire ve doktora mezar olan SSK hastanesi ve "sağlık" lojmanları, hangi "facia"nın sonuçları..

Deprem kaçınılmaz bir doğal afet ama bugün Erzincan'daki sonuçlar "doğal afet" kavramının sınırlarını zorluyor.Yıkıntılar ve yıkıntılar altında kalmış binlerce ceset bir siyasal facianın sonuçları olarak beliriyor. Kamu kuruluşları, kapitalist devletin bir yatırımı olarak kâr amacı güdülerek inşa ediliyor ve en uygun koşullarda teklif verene, müteahhitlere, yapsatçılara bırakılıyor.

Kimileri canını, malını yitirirken kimileri de "voli kapma"ya çalışıyor.Yıkılmış evlerin üzerine politik yatırımlar yapıyorlar.Çadırların da Kürt-Türk ayrımı gözetilerek dağıtıldığı, gözleniyor.

Deprem den çok kamu kuruluşu binaları etkilendi. İnşaat için ayrılan payın kısılması malzemenin de "idareli" kullanılması anlamına geliyordu. İdarenin bu zihniyeti yüzünden SSK Hastane binası felakette idare edemedi.

Erzincan'ı geçmişten bu yana ticari ve politik çıkarlarına alet edenler; yıkılmış evlerin, acılı "kazazede"lerin karşısına tezgahlarını açarak "konfor" pazarlıyorlar.

Kimileri canını,malını yitirirken kimileri de "voli kapma"ya çalışıyor.Yıkılmış evlerin üzerine politik yatırımlar yapıyorlar.Çadırların da Kürt-Türk ayrımı gözetilerek dağıtıldığı, iltimas ve adam kayırmanın facia dinlemediği gözleniyor.

Erzincan'dan 10 km uzakta bulunan Ulalar 1000 haneli bir köy.Evlerin çoğu yıkılmış durumda. İnsanlar telislerden ya da enkez yıkıntılarından yararlanarak yaptıkları kulübelerde yaşamaya çalışıyorlar.1000 hanelik bu köye sadece üç yüz çadır verilmiş.Buna rağmen Üzümlü ilçesin-

de boş kooperatif evlerinden başka hiçbir bina yıkılmadığı halde burada herkesin bir çadırı var.Köylüler Kürt-Türk ayrımı güdüldüğünü söyleyerek öfkeleniyorlar.

Ulalar köyünden Cengiz Göl'ün evi yerle bir olmuş, beş hayvanını da kaybetmiş. Hayvan leşleri olduğu gibi duruyor. 11 nüfusla, enkazdan çıkardığı tahtalarla yaptığı derme çatma bir kulubede yaşıyor. Kendisine çadır

Alevi Köylerine Çadır da Yok, Başka Yardım da.

verilmemiş, hayvan leşleri de kokmaya başlamış. "Halimiz ne olacak, devlet nerede?" diye konuşuyor. Hemen yanındaki yıkık ev Süleyman Özdemir'in. Onun da enkaz haline gelmiş evinin yanında on koyun leşi yatıyor. Ortalık leş kokusuna boğulmuş "beş gün direndik, kavga dövüş bir çadır aldık" diyor. Aynı soruyu o da soruyor: "Bizi ne arayan ne soran var, yetkililer nerede?" Gözleri koyunlarının cesetlerinde "şu hayvan leşlerini alsınlar hiç olmazsa , salgın hastalıkların çıkmasını mı bekliyorlar?"

Üçkonak da bir alevi köyü.150 hanelik köyde 40 ev tamamen yıkılmış,bir o kadarı da oturulamayacak durumda. Bu köye sadece 21 çadır verilmiş. Çadır alamayanlar yine devlet tarafından dağıtılan naylonları barınak haline getirmişler burada yaşıyorlar. Üçkonaklı Aza Bayram Yıldız," Üzümlü'de hayvanlara bile çadır kurulmuş,orada hayvanlar çadırda,burada ise insanlar dışarıda"diye konuşuyor.Üzümlü,bir Türk köyü.Bu köy bir politik vaadin sonucu olarak, kısa bir süre önce ilçe yapılan onlarca köyden biri.

Köylüler deprem için gönderilen çadırların sünni köylere dağıtıldığını, alevî köylere hiç bir yardımın yapılmadığını iddia ediyorlar. Üçkonak'tan bir köylü "alevi" köylerine yardım yapılmıyor. Ulalar, Üçkonak, bizden ileride olan Beşsaray ve Gümüştarla hep aynı durumda.Yardım yok denecek kadar az buralarda."

Deprem yıkarken Türk ve Kürt evi diye bir ayrım gözetmedi. Ama devletin yardım politikasında iltimas ve adam kayırma oldu.

Erzincan Sosyal Yardımlaşma Vakfı Müdürü Murat Özcan bütün bu uygulamalardan sorumlu görülüyor. Depremzedeler için gönderilen yardım malzemelerinin bu kişinin tasarrufu altında dağıtıldığı söyleniyor. Üçkonaklı aynı köylü, "sorumluluğu" diyor,"bu adama vermişler,o da istediği gibi ayrım yapıyor" Beşsaray ve Gümüştar-

Erzincan'ın Barbaros mahallesi de bir Kürt mahallesidir. Bu yüzden buradaki depremzedeler de aynı uygulamaya maruz kalmışlar.

la'nın yolları hâlâ kapalı ve bu yüzden ulaşım sağlanamıyor.

Erzincan'ın merkezindeki Barbaros Mahallesi de bir Kürt mahallesidir. Bu yüzden burada oturan depremzedeler de aynı uygulamaya maruz kalmışlar. Devletin yardım malzemeleri Barbaros'ta da kıskançlıkla dağıtılıyor.Bir çadırda bir kaç aile birden barınmaya çalışıyor. Mahalle muhtarı sünni olduğu için çadırları kendi yandaşlarına dağıtmış. Bu haksız uygulamayı mahalle sakinleri kendi yöntemleriyle gidermeye çalışmışlar ve muhtarı dövmüşler. Daha sonra da valiliğe kadar yürümüşler.

Benzer yaklaşımlara Yeni Mahalle'de de tanık olunuyor. Ortalıkta "muhtar camiye gitmeyenlere yardım vermeyin diyor" söylentisi dolaşıyor.

Erzincan halkı,Sosyal yardımlaşma Vakfı Müdürü Murat Özcan'ın faaliyetlerini dikkatle izliyor. Onun geceyarısından sonra saat 04 sularında dolaşarak önceden saptanmış adreslere gidip yardım dağıttığını biliyorlar.Ama bu saptanmış adreslerde asla Kürtler ve rejim muhalifleri oturmuyorlar. Çünkü buna özen gösteriliyor. Politik yandaşlar ve Türk nüfus ise ister evleri yıkılmış olsun,ister yıkılmamış devlet yardımından bol bol yararlanıyor.

Erzincan'daki bu politik cinayetin yaralarını sarmaya çalıştıklarını iddia eden yerel bürokratlar ve "devlet büyükleri" alevi-sünni, Kürt-Türk ayrımı yaparak, yandaşlarını muhaliflere karşı gözeterek yaranın daha çok derinleşmesine neden oluyorlar. Yıkıntı haline gelmiş bir kent,onların ilgi alanına siyasal yatırımlara olanak tanıdığı alanlarda ve düzeyde girebiliyor ancak.. ❑

Devletin Kürt katliamı girişimine karşı sesleri çıkmadı.

Sendikalarda Yaprak Kımıldamıyor

Ayla ÖNDER

"Kanlı Newroz"a karşı sendikalar ortak tavır alabilirler miydi? Olayı nasıl değerlendiriyorlardı? Çözüm neydi? GERÇEK'in bu sorularına farklı yanıtlar veren sendikacılar oldu. Ancak olaya ortak bir eylemle tepki göstermek konusunda somut tavır geliştiren sendika, hemen hemen yok gibiydi. Yanıtlar daha çok "yapılmalı" türünden oldu. Güneydoğu'da 21 Mart'tan bu yana yaşananları tahlil edip, sözde de olsa, neler yapılabilmesi gerektiği konusunda görüş veren sendikacılar arasında çözüm olarak, "Türkiye genelinde sendikalar tarafından bir platform oluşturulmalı ve tartışılmalı" görüşünü savunanlar ağırlıkta yer aldı. Kürt katliamına sessiz kalınmaması gerektiği görüşü de çoğunluktaydı. Fakat sadece o kadar. Sonuçta hiçbir sendika parmağını dahi oynatmadı.

Memur sendikaları ise olaya "duyarlı" ancak somut adım yok

Sağlık-Sen Genel Başkanı Fatma Patlar, "Kürt halkının yanıdayız" diye giriyor söze. "Bundan sonra Kürdistan'da gelişen olaylara bağlı olarak Türkiye'nin gündemi daha da sıcaklaşacaktır. Bu olaya hiçbir şekilde sesiz kalınamayacağını düşünüyorum." Patlar, "Bu olaydan sonra sıcak patlamaların meydana geleceğini" vurguluyor. Sağlık-Sen'in olaya tepki olarak somut bir programı olmadığını söylüyor. Sağlık-Sen Genel Başkanı, "Bir eylem programımız mutlaka olacak" diyor. "Ancak şu an somut bir programımız yok."

Kam-Sen Genel Başkanı Aliye Kaşkır, en kararlı tavrı gösteriyor ve "Newroz Kürt halkının TC'ye karşı bir başkaldırış günü, bu mücadeleyi biz de destekliyoruz ve hedefimiz sokak çatışmalarını yaşatmak, güçlendirmek" diyor.

Tüm-Sağlık-Sen Yönetim Kurulu Üyesi Salih Özgür, "Türk ve Kürt halklarının kardeşliğini" savunuyor. Kürt halkının mücadelesini destekliyor. "Kürtler Doğu'da kendi haklarını savunuyor ve bunun için mücadele ediyorlar. Meseleye kardeşlik meselesi olarak bakmak gerekiyor."

Tüm-Sağlık-Sen Örgütlenme Sekreteri Erdal Dağdelen'e göre ise, Güneydoğu'daki olaylar "Kürt ve Türk halklarını birbirine kışkırtarak hazırlanmış bir katliam senaryosu. Ve bu süreç artık başlamıştır" diyor. Tüm-Sağlık-Sen'in somut eylem önerisi, iş bırakmak.

Sendika Üyelerini bu konuda yayın yoluyla eğitmeyi düşünüyor. "Kürt halkıyla dayanışmaya girecek emekçi kesimlerin öncelikle eğitilmesi aydınlatılması gerektiği" görüşünü savunuyor. Dağdelen, "Doğu'da sıkılan her kurşunun Türkiye işçi sınıfına sıkıldığını" belirterek noktalıyor. "Olayın haklılığını en geniş kesimde tartışmak ve teşhir etmek üzere yaptırım gücü olan eylemleri yapmaya çalışacağız." diyor.

"Eğitim-İş İl Başkanı Ruhi Çamlı, sorunun "Gerek Kürt halkı açısından gerek Devlet açısından 'silahla çözüleceğine' inanmıyor." Çamlı'ya göre çözüm, halkın gerçek isteklerini dikkate almaktan geçiyor. "Görüşmeler yoluyla sorunu çözmek mümkün!" İspanya'dan örnek veriyor, "İspanya'da Basklar da sorunları-

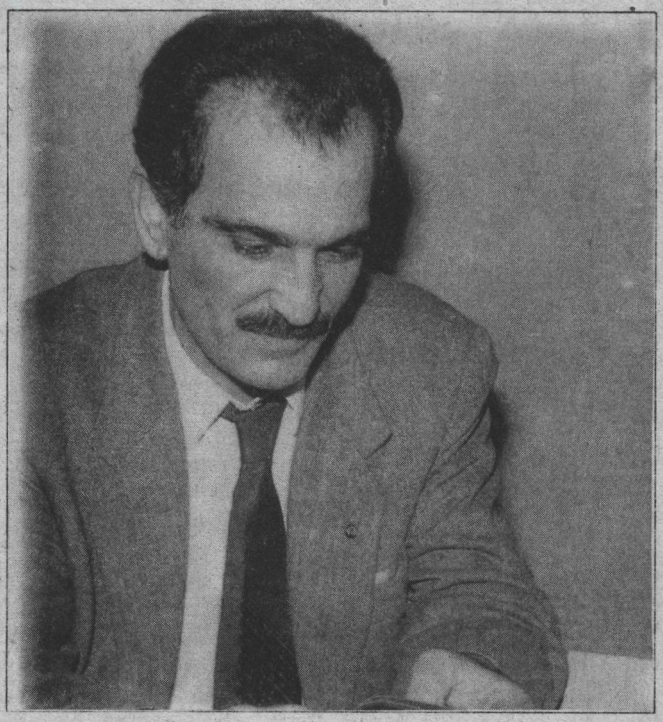

Tümtis Genel Sekreteri Yurdal Şenol: Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkı tanınsın.

nı silahlı mücadeleyle çözemediler."

Eğit-Sen Genel Sekreteri Turan Günata güç ve eylem birliği yaratmak gerektiğini vurguluyor. Günata Kamu sendikalarını güç birliğine çağıracaklarını ve HEP'in eylem birliği çağrısına katılmayı düşündüklerini belirtiyor. Genel Sekreter, "Körfez savaşı sırasında nasıl 'Savaşa Hayır' denildiyse ve biz de onlara katıldıysak, oradaki olaylara 'hayır' dememiz gerekiyor" şeklinde konuşuyor. Günata, olayda polisin tahriki olduğu görüşünde. "Newroz'un her yerde kutlanabileceği söyleniyor, diğer yandan da kutlamak isteyenlere ateş açılıyor. Bu çelişkidir. Provakasyon yapılıyor."

Kam-Sen Başkanı Aliye Kaşkır, "Newrozların aslında bir yanıyla Kürt halkının TC'ye başkaldırış günü olarak algılanması gerektiğini" vurguluyor. Kam-Sen'in, muhtemelen alacağı kararın Mem-Sen ve Sağlık-Sen'le birlikte eylem yapmak olduğunu söylüyor. "Kitleyle tartışıp üyelerimizle konuşacağız ama hedefimiz sokak çatışmalarını yaşatmak, güçlendirmek."

TÜMTİS Genel Sekreteri Yurdal Şenol, "duyarlı sendikalar bu konuda bir karar alırsa uyacaklarını açıklıyor. Şenol'un değerlendirmesi "Bunlar Güneydoğu halkını sindirmeye yönelik uygulamalardır" şeklinde. Kürt halkının mücadelesini desteklediğini belirten Genel Sekreter, "Kürtlere kaderlerini tayin etme hakkı verilmesini" istiyor. Şenol, "Aylar önceden ayaklanma olacak diye kamuoyu oluşturan basının da bu olaylarda sorumluluğu olduğunu" anlatıyor. "Hükümetin ise 'Newroz'un kutlamalarına izin vereceklerini' açıklamasını olayın prokovatif yanının gizlenme"ye yönelik olduğunu söylüyor.

Petrol-İş İstanbul Şube Mali Sekreteri Nedim Aksakal'a göre, Türkiye'de demokrasinin yerleşmesi "İşçi sınıfının haklarının elde edilmesi ve Kürt sorunun çözümüyle mümkün." "Kürt halkının varlığının tanınmasının kaçınılmaz" olduğunu söylüyor. Ancak "Bağımsız devlet kurmak istemelerinin bir yararı olmadığına" inanıyor.

Kam-Sen Genel Başkanı
Aliye Kaşkır: Ana hedefimiz; Kürt halkıyla dayanışma amacıyla sokak gösterilerini yaşatmak, güçlendirmek.

Çözümün her iki ulusun da karşılıklı olarak birbirini tanımaktan geçtiğini vurguluyor. Sendikaların olaya karşı bir araya gelmeleri gerektiği önerisini getiren Aksakal "Kınayan bir tavır gösterilmeli" diyor. Aksakal, Türkiye'de Kürt sorununa en duyarlı sendikanın Petrol-İş olduğu görüşünde.

"Doğu'da Kürtleri baskı altında tutmaya devam ettikçe Kürt halkının özgürlüğünden söz edilemez." diyen Aksakal, çözümün işçi sınıfının, demokratik güçlerin ve Kürt halkının ortak mücadelesinden geçtiğini savunuyor.

Deri-İş Genel Başkanı Yener Kaya, "İşyerlerinde birlikte çalışmışız, birlikte işverene karşı ve sermayeye karşı mücadele etmişiz bu insanlarla" diyor. "Bu birliğin bozulmaması gerektiğini ve din, milliyet ayrımı gözetilmemesi gerektiğini" savunuyor. "Kürtlere insan hakları verilmelidir" diyor Kaya.

"Ana dilde eğitim hakkı, Newroz bayramı kutlama hakkı, kendi radyo ve televizyonlarını kurma özgürlüğü tanınmalı."

"Hükümet askeri otoriteye söz geçiremiyor!"

Harb-İş Gölcük Şube Sekreteri Bekir Yurdagül, "Kim öldürürse öldürsün insan öldürmenin savunulacak bir yanı yok" diyor. Güneydoğu'daki olayların nedenini "ihmale" bağlıyor. "Orası yıllardır ihmal edildi. Ve ihmal sonucu bu noktaya gelindi." İktidarın demokratikleşme süreci içinde Güneydoğu'ya bakışını olumlu bulduğunu belirtiyor ve ekliyor: "Ancak hükümetin askeri otoriteye söz geçirememesi sorun yaratıyor."

Basın-İş İstanbul Şube Başkanı Naci Nergis net bir fikre sahip değil." Henüz orada bir provakasyon var mı yok mu belli değil. Biz basın ve televizyondan öğreniyoruz herşeyi." Newroz'un, İ.Ö 7. yüzyıldan beri bayram olarak kutlandığını belirten Nergis, "Bunun bir provakasyona dönüştürül-

mesine, gerek Türk Silahlı Kuvvetleri gerekse başka bir örgüt tarafından provakasyon olarak başka yöne dönüştürülmesine karşı olduğunu" anlatıyor. Şube Başkanı'na, hükümetin uzun süredir askeri yığınak yaptığı hatırlatılınca şöyle yanıt veriyor: "Silah ve asker yığma halkı sindirmek için yapılmışsa ben buna karşıyım. Fakat halkın güvenliği açısındansa çok güzel bir olay!" Nergis, "Devlet'in gerektiği gibi Güneydoğu'ya yardım yapmadığını söylüyor. Sendikaların nasıl tavır alacakları sorusuna ise "Sendikaların o kadar çok işleri var ki!" yanıtını veriyor. Sendikada şu ana kadar yönetim kurulu olarak olay tartışılmamış. "Ancak kamuoyu oluşturulmasından yanayım." diyor.

"Ben de 'Laz'ım n'olacak"

Tes-İş 5 No.lu Şube Sekreteri Hasan Tahsin Zengin'e göre Kürt-Türk ayrımı olmamalı. "Ben de 'Laz'ım n'olacak" diye başlıyor. Zengin, "Güneydoğu'daki gelişmeleri "devlet terörü değil. Dış mihrakların desteği ile halkın kışkırtılması" şeklinde tahlil ediyor.

Koalisyon hükümetinin olaya bakışını ise "çok güzel!" buluyor. "Olaya eski hükümetler gibi bakmıyorlar ama karşı tarafta bunu başka türlü yorumluyor." Devletin halka silah çekmesi söz konusu olunca tavrını "devletten yana" koyuyor. "Karşı taraftan bir şey gelmeden durup dururken ateş ederler mi?"

Otomobil-İş: "Henüz değerlendirmedik ama mücadelelerine saygılıyız!"

Otomobil-iş Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Çapar, "yönetim kurulunda henüz bir değerlendirme yapmadıklarını" söyledikten sonra, "kişisel görüşünü" ilave ediyor, "Kürt halkının mücadelesine saygı duyuyoruz. Onların düşüncesine, ulusallığına karşı değiliz." "Ancak çözüm olarak bir şey söyleyemem" diyor Çapar. "Bu sendikaların tüzel kişiliğine ters düşer. Şimdi bizim Kongre çalışmalarımız var. Kongreden sonra yeni yönetim bu konuda görüş bildirir."

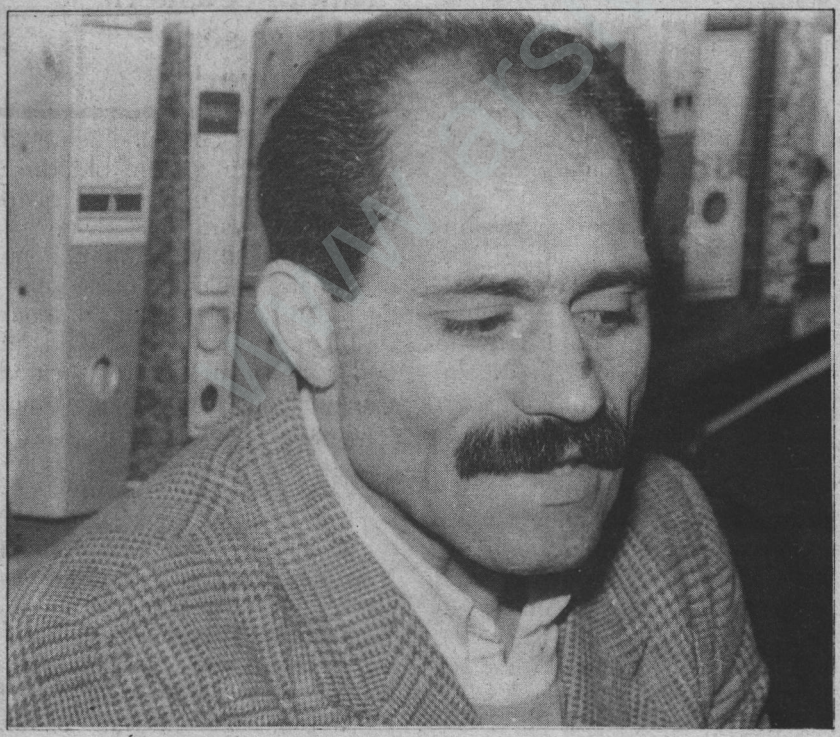

Tüm Sağlık Sen (Örgütleme Sekreter)
Erdal Dağdelen: Doğuda sıkılan her kurşun Türkiye işçi sınıfına sıkılan bir kurşundur.

"Bu tür gelişmeler işçi sınıfının çıkarına zarar verir"

Otomobil-İş Topkapı Şube Sekreteri Üzeyir Demirtaş, "sendikaların kendi içlerinde bile örgütlülüğü gerçekleştiremediğini anlatıyor. "Güneydoğu'daki olaylara sessiz kalmalarının altındaki nedenin "örgütsüzlük" olduğu görüşünde. Demirtaş, olayların tamamen basında taraflı yansıtıldığını savunuyor. "Bence sermaye sınıfı demagojik yaklaşımlarla şovenizmi körüklüyor." diyor. Çözümün, "bütün sendika başkanlarının bir araya gelmelerinden ve ortak tavır almalarından geçtiğini" savunuyor ve "bu tür gelişmeler yarın işçi sınıfının çıkarına zarar verir."

"Halkın üzerine panzerle gidilmesine karşıyım."

"Ben kişisel olarak görüşümü belirteyim" diyor, Özgıda-İş Marmara Bölge Başkanı Halil Akçay. "Ben Güneydoğu'da Kürt halkının kendine özel kimliğinin tanınması yönünde bütün girişimleri destekliyorum. Kürt halkı inancını, dilini, geleneklerini yaşayabilmeli. Ancak bunun yolu da halka işkence yapmaktan geçmez. Türk-Kürt ayırımı yapmaktan geçmez, devletin böyle bakması gerekir."

Bölge Başkanı, "Ben halkın üzerine panzerle gidilmesine karşıyım" diyerek, devletin tavrına tepkisini dile getiriyor. "Bu tür kazanımlar emekçi halkımızın ileri kazanımlarını engeller" şeklinde konuşuyor. Akçay'ın çözüm önerisi, "Bütün konfederasyonların biraraya gelip bir platform oluşturması ve halka açık paneller düzenlemesi." İşçi sınıfının olaya duyarlı baktığının altını çizerek bitiriyor konuşmasını ve "İşçilerin bu olaya devlet kademelerinden ve bürokrasiden daha sıcak bakabileceğine ve daha net çözümler üretebileceğine inanıyorum" diyor.❑

Belediye-İş Genel Sekreteri Hüseyin Yazıcı

"Benim kaderimi tayin hakkım verilmiş zaten!.."

"Bu hassas konudur. Benim şahsi görüşüm, mevcut yasaların öngördüğü biçimde demokratik yollardan çözümünden yana. Ben bu meselenin silah zoruyla, kaba kuvvetle çözüleceğine inanmıyorum. Bayramı bayram olarak kutlayalım, katliam olarak değil. Hiçbir devlet durup dururken kendi halkına karşı tepki göstermez, silah kullanmaz. Ben de Kürdoğlu Kürdüm! Bakın buraya kadar gelmişim. Sendikanın Genel Sekreteri olmuşum. Biz meclise de bakan vermişiz.

İnsan haklarının Türkiye'ye gelmesini istemeyen dış güçler vardır. PKK da bu dış güçlerden beslenen bir örgüt. Biz zaten başından beri ülkenin bölünmez bütünlüğüne karşı olan hareketlerden yana değiliz. Yarın bu olaya Laz da girecek, Çerkez de girecek.

Şu anda yapılabilecek hiçbir şey yoktur. Bizler Türk-İş üyesi sendikalar olarak, Türk-İş'in bu konuda alacağı karara saygı duyacağız.

Bakın, halkın üzerine ateş açan onlar! Ben de en halis Kürdüm ama doğru Kürdüm.

Onlar Ermeni'nin yanında yer alacaklar. Alman'dan, Fransız'dan benim dostum olur mu? Ermenistan'ın Türkiye'den istediği toprak tavizine hizmet eden kişilerdir bunlar. Burada PKK suçludur.

Ne kaderini tayin hakkı? Benim kaderimi tayin hakkı verilmiş zaten.

Anayasa bana bunu vermiş. Krizi biz yaratıyoruz. Zavallı halka silah zoruyla kepenk kapattırıyorlar. Bunlar bir avuç dış kaynaklı teröristtir. Olayı çıkaran onlar, öldüren onlar. Polis evlerden damlardan ateş açıp kadını çocuğu öldürür mü? Biz işkenceye karşıyız ama onlar da polise yapıyorlar. Bak polisi linç etmişler. Nereden gelirse gelsin her türlü teröre karşıyız. Biz barıştan, özgürlükten yanayız.

Orada kimse baskı görmüyor. Kimse ayrılmıyor. Ben de oranın çocuğuyum. Belki eylem yapanlar baskı görüyordur. Ama halk görmüyor!

Biz bu konuda tepki olarak karar aldıramayız. Alsak bile taban bize tepki duyar. Bir saatlik iş bırakma kararı bile alsak taban uymaz. Hem o karara aldırmazlar. Mecliste bölücü olaylar olduğunu bildirdikleri için aldırmazlar."

Hava-İş Genel Başkanı Atilay AYÇİN

"Nasıl oluyor da halk polise silah çekiyor anlamak mümkün değil"

SHP-DYP Koalisyonu bütün sendikaları rehavete itti. Koalisyondan umutluydu insanlar. Bu beklenti sırasında, "Aman biz öne çıkıpta gündemi işgal etmeyelim" dedi sendikalar. Ancak ben bu görüşe karşıyım.

Bu yılın sözleşme ve genel kurul yılı olması olayların sahiplenilmemesi anlamına gelmez.

Türkiye'deki olaylar zaten demokratik kitle örgütlerine olsun, partilere olsun, sendikalara olsun bir araya gelip ne yapılması gerektiğini açıkça ortaya koyuyor. Gündem ortada.

Kürt sorunu reddedilemez. Doğu'da devlet terörü vardır. Newroz'un öncesinde yaşanan bir süreç var. Devlet terörünün nefes aldırmaz baskısı sonucu kendiliğinden gelinen bir nokta var. Newroz bunun doruk noktası oldu.

Olaylara bakın, 2 polis ölüyor, diğerleri vatandaş. Vatandaş nasıl oluyor da polise silah çekiyor anlamak mümkün değil. Burada insanlar ulusların kendi kaderini tayin hakkına sahip olmak zorundadır. Oradakiler de bizim halkımız.

Bu olaya tepki gösterilmemesi büyük eksiklik. Her kesimden insanlar, sendikalar da dahil bir araya gelip bir platform oluşturmalı. Dernekler, öğrenci örgütleri de dahil. Bu sorunu gündeme oturtmalılar.

Ancak ben Türk-İş üyesi sendikaların bir araya geleceğini sanmıyorum. Türk-İş'te izlenen politikalar konusunda birarayа gelemeyen sendikalar bunun için mi bir araya gelecek?"

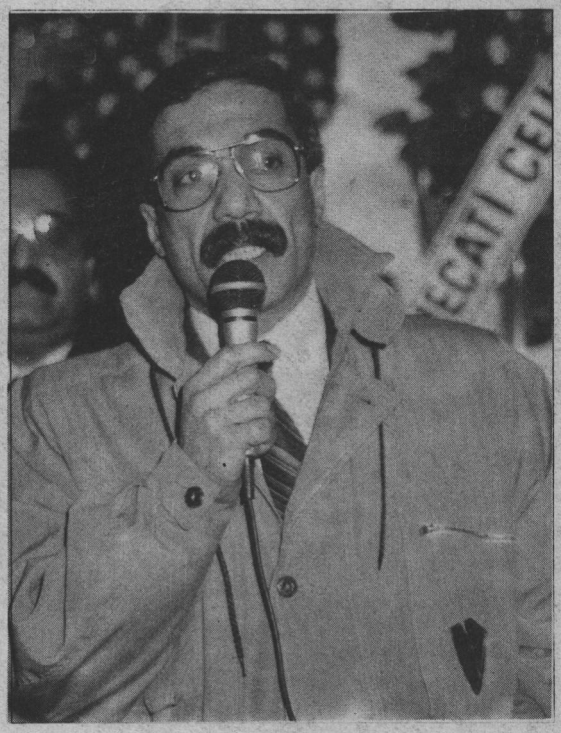

Hava-İş Genel Başkanı Atilay Ayçin: Kürt sorunu reddedilemez. Doğuda devlet terörünün nefes aldırmaz baskısı sonucu gelinen bir nokta var.

Sendikacılar yeniden seçilebilmek, yönetime karşı gelişen muhalefeti etkisiz hale getirebilmek için olmadık yöntemler buluyorlar.

Tes-İş İlkesi: Böl, Parçala, İhraç Et

M. Talat ERTUNA

1992 yılı sendikalarda seçim yılı. Hemen bütün sendika yöneticileri, tüm hesaplarını yeniden seçilebilme üzerine yapıyorlar. Bütün sendikalarda, her düzeyde sendika yöneticilerinin neredeyse tek konusu yaklaşan seçimler ve genel kurulda ne olacağı. Kim aday olacak? Kimi kim destekleyecek? Hangi listenin ne kadar şansı var? Kim kiminle ittifak pazarlığı yapıyor? Kim kimin kuyusunu nasıl kazıyor? Ülkedeki, ekonomik ve siyasal gelişmelere ilişkin sorular bir yana; güncel, güncel olduğu kadar da işçileri ve sendikaları doğrudan ilgilendiren "iş güvencesi" yasa tasarısı hakkındaki sorulara yanıt verecek zaman yok. Bu günlerde sendikacılara yöneltilecek güncel bir soruya alınabilecek cevap, en iyimser tahminle, "İşlerinin çokluğundan dolayı inceleyemediği" oluyor.

Hazırlanan seçim senaryoları değişik sendikalarda değişik bir biçimde uygulansa da öz olarak hepsi aynı.

Bazıları, bir yandan demokrasi havarisi kesilirken, diğer yandan "kimin nasıl kafa kola alınacağı, yıpratılacağı, seçilmesinin engelleneceği veya tasfiye edileceğinin planlarını yapıp uyguluyor. Hatta yıllarca aynı sendikanın yönetiminde beraber yer almış yönetici-

Fotoğraf Sadık GÜLEÇ

Suser işçilerinin sendikanın uygulamasını protesto ettiler!

lerin "Tencere dibin kara" örneği birbirine çamur atmaları, eteğindeki taşı dökmeleri çok sık görülen olgular.

Genel Merkez yönetimlerinin seçim kazanmak için en fazla başvurduğu yöntem, işçileri bir şubeden alıp diğerine bağlamak. Bu uygulamalardan en son nasibini alan da Suser işçileri oldu.

Suser işçileri, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı Su Kanalizasyon İşletmesi (İSKİ) ile beraber, Tes-İş Sendikası 4 Nolu Şubesi'ne bağlı. 4 No'lu Şubenin Başkanı, 28 yıldır bu görevde bulunan ve Genel Başkan Faruk Barut'un sağ kolu olan Emin İşcan. Tes-İş 4 No'lu Şube; 6500'e ulaşan üyesiyle sendika içinde önemli bir yere sahip. Şube genel kurulu yaklaşırken Suser işçileri gerek genel merkezin, gerekse Emin İşcan'ın başını, ağrıtıyor. Her iki yönetime de muhalefet eden Suser işçileri, aynen 1 No'lu Şube yöneticileri gibi çıbanbaşı olarak görülüyor.

Uzun yıllardan bu yana sendika yöneticiliği yapan Emin İşcan, geçtiğimiz kongre döneminde 12 oy farkla başkanlıkta kalabildi . Ancak o zaman Suser işçileri yoktu.

Bu seçim döneminde Suser işçilerinin de genel kurula katılacak olmaları ibrenin Emin İşcan'ın aleyhine dönmesine neden oldu. İşcan'ın hiç şansı yoktu. Genel Merkez Kongresinde önemli dayanaklarından birini kaybetmek istemeyen Genel Başkan Faruk Barut, Suser işçilerini çağırarak kendilerine, "Siz kendinize yeni bir şube kurun, sizi 4 Nolu Şubeden ayıracağım" dedi. Suser işçileri yeni bir şube kurmayacaklarını, İSKİ ile beraber kalacaklarını söylediler.

Bunun üzerine sendika yönetimi çıkardığı bir kararla Suser işçilerini 4 Nolu Şubeden ayırıp, 2 Nolu şubeye bağladı.

Suser'in 2 Nolu Şubeye bağlanmasıyla soluk alan Emin İşcan, bu kez de İSKİ'de kendisine muhalefet edenlere karşı saldırı başlattı. Geçtiğimiz haftalarda yapılan şube genel kurulunda muhalif üyeler, sendikadan ihraç edilmek üzere tavsiye kararı ile karşı karşıya kaldılar.

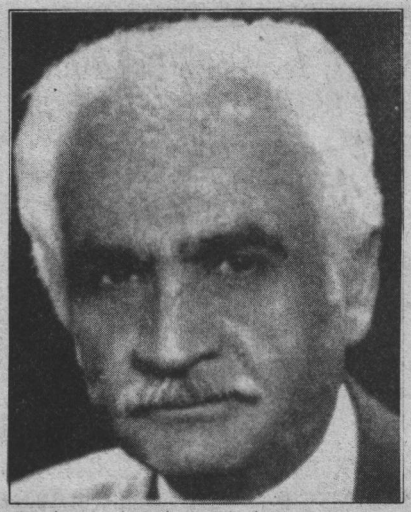

Tes-İş Genel Başkanı Faruk Barut Suser işçileri sendika yönetiminin şube değiştirme kararını protesto etti.

Tes-İş'te yerleşen muhalefeti ihraç etme geleneği hakkında, görüşünü sorduğumuz Tes-İş Genel Başkanvekili Mahmut Özonur, sendikal demokrasiyi en fazla sindiren sendikanın kendileri olduğunu belirtmekte tereddüt etmedi.

4 Nolu Şubenin aldığı tavsiye kararı konusunda ise "onlar sendika ve şube hakkında konuşup, yazı yazmış, bildiri dağıtmışlar, eleştirinin sınırını aştılar, disiplin kurulu gerekeni yapacaktır" dedi.

Senaryolar... Senaryolar...

Bu operasyonun sendika yönetimine muhalefeti bölmek, etkisizleştirmek için yapılıp yapılmadığı, uygulamanın sendika içi demokrasiye uyup uymadığı, sorusuna 4 Nolu Şube Teşkilatlanma Sekreteri Muhammet Samastı, "Bizim hiç bir şeyden haberimiz yok, bu işler bilgimizin dışında gerçekleşiyor, konuyu genel merkeze sorun" diye cevap verdi.

Suser işçilerinin öyküsü 4 noludan alınıp 2 Nolu Şubeye bağlanmakla bitmedi. Sadece Tes-İş Genel Yönetimi kısmen rahatlamış oldu. Ancak bu sefer de 2 Nolu Şube yönetimi ile, yine bu şubeye yeni bağlanan İGDAŞ (Doğalgaz) işçileri arasında anlaşmazlık çıktı. 2 Nolu Şubenin Devlet Su İşleri'nde (DSİ) toplam 300 üyesi var. Şube yönetimi amatör. Suser (1100) ve İGDAŞ (350) işçilerinin bu şubeye bağlanmasıyla üye sayısı 1750'ye ulaştı. Suser işçilerinin sayısının her ikisinden fazla olması, hem 2 nolu yönetimini, hem de 3 nolu şubeden buraya bağlanan İGDAŞ işçilerini rahatsız etti. Bu rahatsızlıklarını genel merkeze ileten İGDAŞ işçilerine genel merkez, "Siz rahat olun biz onları iki noludan alacağız" dedi.

Delege listeleri askıdayken 3 nolu şubeden alınıp 2 nolu şubeye bağlanan İGDAŞ işçilerinin buna itiraz etmeyip, kendilerine itiraz etmelerini yadırgadıklarını belirten Suser işçileri, yeni şube açmaya şimdilik sıcak bakmadıklarını belirterek, "Şu anda Toplu İş Sözleşme Görüşmeleri sürüyor, 2 nolunun kongresi haziranda. Elbette o zamana kadar bu sorun şu veya bu şekilde çözümlenmiş olacaktır" dediler.

Tes-İş'teki bu uygulama 4 nolu şubeyle sınırlı değil. Aynı şeyler Trabzon, Eskişehir, Afyon, Yatağan, Diyarbakır ve İstanbul 1 Nolu Şubede de yaşandı. İstanbul 1 Nolu Şube Yöneticileri'nin ihraç istemiyle disiplin kuruluna verilerek görevden alınmasının gerekçesi, Türk-İş yönetiminin bile tepkisini çekecek nitelikte.

Oktay İşleker, Kamil Kartal ve diğer yöneticiler "Tes-İş ve Türk-İş yönetimlerini eleştirmek, demeç vermek, sendikaların düzenledikleri toplantı ve panellere katılmak, 1 Mayıs'a katılmak ve işçilerin katılmalarını teşvik etmek, özelleştirmeye karşı olmak, temsilcilerin atamayla değil, seçimle gelmelerini savunmak, genel merkezin atadığı temsilcileri tanımamak" gibi gerekçeyle görevlerinden alındı.

Sendika yönetimi aynı şeyi Diyarbakır şubesinde de yaptı. Kendisine muhalif olan şube yönetimini tasfiye etmek için her türlü oyuna başvurdu. Önce muhalefeti örgütleyip olağanüstü kongre yaptırdı.

Eski yöneticiler yeniden seçilince bu sefer yeni bir şube kurarak eski şubenin bir kısım işçilerini buraya bağladı.❑

Otomobil-İş'in 12 şube başkanı, Türk-İş'e katılma kararını açıklaması üzerine Celal Özdoğan'a rest çekti. Şube başkanları yeni bir liste çıkardı..

Otomobil-İş'de Güven Bunalımı

Ayla ÖNDER

Otomobil-İş Genel Başkanı Celal Özdoğan'ın 12 Mart'taki basın toplantısı metal işçilerinin büyük tepkisine yol açtı. Genel Başkan'ın 12. Genel Kurul'dan 15 gün önce böyle bir toplantı yapması ve "Yeni Sendikal Anlayış"ını anlatması, 1989 yılından bu yana Otomobil-İş içinde gelişen "Demokratik ve Devrimci Muhalefet" taraftarları için sürpriz olmadı. Onlar zaten buna hazırlıklıydılar.

Şöyle diyordu başkan: "DİSK hala eski anlayışta. Eski kavram ve sloganlarla işi götürmek mümkün değil. DİSK faaliyete başlarsa işyerlerinde kutuplaşma ve çatışma başlar. İşçiler artık bunu istemiyor, iş istiyor, daha iyi ücret istiyor. Bu sebeple DİSK'e değil Türk-İş'e üye olacağız."

"İşçilerin kaybedecek şeyleri var"

Basın olaya oldukça geniş yer ayırdı.13 Mart tarihli bütün gazetelerde yer aldı Otomobil-İş'in yeni anlayışı. *Türkiye* gazetesinde ve haftalık *Para* dergisinde "Helal olsun Başkan" dedirtecek yorumlarla yazıldı. *Türkiye* gazetesi "Bir sendikacının pişmanlığı" başlığını attı ve altına şunları sıraladı: "Bu sendika geçmişte işverene karşı çok sert tutumu ve aşırı solcu görüş ve eylemleriyle ün yapmıştı. Şimdi büyük bir değişim yaşıyor. Özdoğan, geçmişe yönelik özeleştirisini yaparken pişmanlığını büyük bir açıkyüreklilikle dile getiriyor..."

Otomobil-İş Genel Başkanı Özdoğan'ın 16 Mart'taki açıklaması ise metal işçilerini çileden çıkarıyor. "İşçinin zincirlerinden başka kaybedecek bir şeyi yok deyimi artık geçerliliğini yitirdi. İşçiler arasında evi olan var.. Hepsinin evinde buzdolabı var, otomobili olan var. En önemlisi geleceğe yönelik düşleri var."

Kaybedecek koltuğu olunca...

Gazetelerden bu sözleri okuyan metal işçileri hemen telefonlara sarılıyorlar. O gün ve sonraki günler Genel Merkez'e onlarca küfür yağıyor.

Otomobil-İş'te 12. Genel Kurul öncesi gündeme gelen Türk-İş üyeliği yeni değil, 1989 Genel Kurulu'nda karar olarak çıkartılmıştı. "Ülkenin en büyük işçi örgütü olan Türk-İş'in son yıllarda işçi hak ve özgürlükleri yolunda daha etkin mücadelesi, daha kararlı tutumlarıyla demokratikleşme çabalarını da gözardı etmeden, deneyimli ve mücadeleci bir üye tabanına sahip Otomobil-İş Sendikasının da, işçi sınıfımızın geleceğini belirlemesinde etki ve katkısını sağlamanın yolu Türk-İş'e üye olmaktan geçiyor." 11. Genel Kurul'da yoğun tartışmalara neden olan karar, işçilerin tepkilerine yol açmıştı.

11. Genel Kurul'da somutlanan 6 No'lu kararda ise bugünün tam zıttı bir görüş yer almıştı. "Genel Kurulumuz, sınıfımızın yüzyıllık mücadele geleneğine sahip çıkarak, demokratik hak ve özgürlükleri savunduğu için, çağdışı zihniyetle kapatılan DİSK'in derhal açılmasını talep eder."

Celal Özdoğan 11. Genel Kurul'da "Sınıf ve kitle sendikacılığından asla taviz verilmemesi" konusuna sıkça değinmişti.

60 bin üyeli Otomobil-İş'in üye sayısı yarı yarıya azalınca barajın altına düşme tehlikesi belirdiği, 1989'dan bu yana konuşuluyordu. Türk-İş'e katılma taleplerinin yanısıra gündeme gelen, "işkolunda birlik" çağrısı 1990'ın son aylarında tartışılmaya başlandı. Metal işkolunda örgütlü Özdemir-İş ve Çelik-İş sendikalarına birlik çağrısı yapıldı. Üç sendika 1990-1992 dönemi toplusözleşme hazırlıklarını birlikte yürüttüler. MESS'e ortak teklif verildi. Üç sendikanın onbinlerce üyesi greve birlikte çıktı.

"Türk Metal'in kucağına oturmak" şeklinde nitelenen birlik, o zaman da "Hak-İş'in kucağına oturmak" şeklinde tanımlanmıştı. Aslında Celal Özdoğan'ın koltuğu tehlikeye girince "Birlik" söz konusu oluyordu. Ancak, üç sendika birleşememiş, sonuçta Çelik-İş'le Özdemir-İş, Öz-Çelik-İş adıyla birliği sağlamıştı.

Geçmiş zaman olur ki!...

Geçmişte Türk-İş'e, "İşveren yanlısı, uzlaşmacı" tanımlarıyla yaklaşan Otomobil-İş, 1985'li yıllarda çok daha radikal tutum alarak Konfederasyona sert eleştirilerde bulunmuştu. Şevket Yılmaz bir gazeteye, "İşçi çıkarmak işçi almak kadar yasal bir haktır ve

yasal hakkın kullanılması halinde hakkın suistimal edildiğinden söz etmek mümkün değildir" şeklinde demeç verince, Otomobil İş adeta ayağa kalkmış ve " Dün ak dediklerine bugün kara diyenler, her adımları ve sözleri ile kendi kendilerini yalanlayıp, inkar edip biraz daha batağa saplananlar işçilerin değil, işverenlerin çıkarlarının kararlı bekçiliğini yapılanlar Türkiye'nin üye sayısı en-yüksek işçi konfederasyonunun başında ne arıyor?" diye cevap vermişti. Otomobil-İş, 1985'te sınıflar arasındaki çelişkiler üzerinde ısrarla duruyor, bu görüşler işçileri Otomobil -İş tabelası altına çekiyordu.

Otomobil-İş'in 1987 Ocak ayında gerçekleşen Türk-İş'in 14. Genel Kurulu'nu değerlendirmesi şöyle olmuştu: "Kongrenin hiçbir yenilik içermediği tezimiz güç kazanmıştır. Yönetiminde gerçek anlamda bir değişiklik gerçekleşmeyen Türk-İş'in ileriye yönelik olarak neler yapabileceği konusunda pek umutlu değiliz" DİSK'e ilişkin olarak görüşlerin ise bugün söylenen "DİSK gereksizdir" tanımlamasının tam aksine olduğu biliniyor. "Hatta" diyor bir işçi: "Celal Özdoğan DİSK ilkelerini savunarak Genel Başkan seçildi."

Otomobil-İş Genel Merkez yönetimine TBKP görüşü hakim.. İçlerinde sadece biri TİP'li. Celal Özdoğan 1989'da Genel Başkan

Yeni Dünya Düzeni'nin kılıfı

seçildikten sonra TBKP eğilimi güçleniyor. Bu arada TBKP yanlısı olmayanlar atılıyor. Celal Özdoğan şimdiye dek Genel Merkez çalışanlarından 30 kişiyi TBKP çizgisine ters düştüğü için attı. Atılanlar arasında sendika uzmanları da vardı. İlhan Dalkılıç'ın Genel Başkan olduğu 1986 yılında

Metal işçileri: Celal Özdoğan bizim adımıza konuşamaz

da Genel Merkez'den atılanlar oldu. Bu kişiler ise '"Türk-İş'le birliği savunanlardı!

Derby Jilet Baştemsilcisi Osman Par Sendika'nın bugünkü yaklaşımına şaşırmıyor. "Bunlar siyasi hareketten kaynaklanan sesler" yorumunu yapıyor. Bu siyasi hareket Sovyetler Birliği'ndeki uygulamaların uzantısıydı. Buradaki değişimleri siyasal anlayışlarına ve sendikaya yansıttılar. Bunun adına da 'Yeni Dünya Düzeni' diyorlar.." Baştemsilci "Celal Özdoğan için söylenecek tek kelime var" diyor, "Oportünist!"

Otomobil-İş 16 Ocak'taki Başkanlar Kurulu'nda "Çağdaş Sendikacılığı" tartışmış, yayınlanan sonuç bildirisinde ise "işçi sınıfının sorunlarının tüm toplumsal güçlerin ortak mutabakatıyla çözülecektir" demişti.

Gerçek, fabrikalarda işçilerin görüşlerini aldı. "Kaybedecek şeyleri olmayan" Metal işçileri Genel Merkez'e, Kongrede yanıt vereceklerini açıkladılar.

Derby Jilet işçileri "Hepimiz de aynı görüşteyiz" diyorlardı. "Biz Türk-İş'e asla katılmayız." İşyeri Temsilcisi Ayhan Akerdem "Genel Başkan koltuğunu kaybediyor. Bunun için işçileri Türk Metal'in kucağına atmaktan da çekinmiyor" derken, sendika odasında diğer işçiler hep birlikte homurdandı: "Evet." Sonra biri konuşuyor, "Eğer koltuk kaybetme tehlikesi olmasaydı Türk-İş'e yönelir miydi?" "Türk-İş'e gideceğine Hak-İş'e gitsin". Derby işçileri, Otomobil-İş'e geçme nedenlerini şöyle açıklıyorlar. "Biz DİSK ilkelerini savunduğumuz için Otomobil-İş'e geçmiştik. Ama yanılmışız."

Derby Baştemsilci Osman Par, "Taban sınıfın birliğine 'evet' diyor fakat DİSK inkâr edilerek birlik sağlanmaz" diyor. "Bunlar yarın Türk Metal'e iltihak edecekler."

Derby Baştemsilcisi "Biz ille de DİSK olsun demiyoruz" diye vurguluyor. "Bizim için önemli olan DİSK'in adı değil, anlayışı.

Türk-İş değişti ha?

Ancak DİSK'i şimdilik yargılamak istemiyoruz."

Celal Özdoğan'ın, "Artık hiç kimseden, kendisinden sonra geleceklerin refahı için yaşamını heba etmesi beklenmemeli" sözüne karşılık Baştemsilci, "Benim babam da işçiydi benim geleceğim için mücadele etti" diyor ve ekliyor, "Ben de oğlumun güzel günler görmesi için mücadele ediyorum." "Türk-İş değişti" sözüne

gülüyor işçiler. "3 Ocak Genel Grevinde gördük. 3 Ocak'ta işe gitmeyenler işten atılınca Şevket Yılmaz onlara sahip çıkmadı." Derby Baştemsilcisi Par, "Bahar eylemleri de tabanın zorlamasıyla

"Ancak tüzük değişirse..."

olmadı mı?" sorusunu soruyor.

"İşçilerin otomobili var, evi var, kaybedecek şeyleri var" açıklaması için, "Bugüne kadar MESS Başkanı bile böyle bir şey söylemedi" diyor Derby çalışanları.

Derby çalışanları hep birlikte "Biz DİSK'e gitmek istiyoruz" görüşünde. "Sınıf ve kitle sendikacılığını burada hayata geçireceğimize inanıyoruz."

Sefaköy'deki Metal fabrikalarında çalışanlar da "DİSK" diyor. Temsilcilerin görüşleri ile şube Başkanı Hüseyin Karataş'ın görüşleri farklı değil. Ancak Karataş "Türk-İş'le birleşmeye" karşı çıkmıyor. "Bir şartla" diyor Şube Başkanı: "Ancak biz Türk-İş'in tüzüğünün değişmemesi durumunda birleşmeyi kabul etmiyoruz. Yoksa Türk Metal'e iltihak söz konusu."

Otomobil-İş Sefaköy Şube Sekreteri Murat Akdeniz Genel Merkez'le ters düşmüyor. "Eğer birliği savunan insanlarsak birliğin nesnel koşulları neredeyse oraya gitmek lazım."

Permatik temsilcisi Ali Şan ise "benim adıma Celal Özdoğan konuşamaz" diyor. "Biz geçmişte birlikte DİSK'i savunmuştuk, şimdi kalkıp reddediyorsun. Olmaz böyle şey." Permatik temsilcisi, "DİSK'te de hesap kitap yapanlar olabilir" diyor. "Ama onun hesabını da işçi sorar. Taban DİSK'in kaderini belirleyecektir."

Permatik Baştemsilcisi Fikri Taşkın fabrikadaki bütün arkadaşları adına konuşuyor: "Bizler sınıf ve kitle sendikacılığından yanayız. Eğer birlik zorunluysa DİSK diyoruz." İşçiler DİSK'e gözü kapalı gitmiyor. "DİSK'in mal varlığı var. Bu mal varlığını üç beş tane hırsıza mı bırakacaklar? Biz onlara da hesap sorarız."

Bir permatik işçisi yırtık ayakkabısını gösteriyor. "Bizim otomobilimiz varmış. Başkan öyle demiş. Bu ayakkabıyı gidip ona göstereceğim."

Gimsan'dan bir işçiyi patron sabah odasına çağırmış. Yüzünde

Habere Patron'un ilgisi

bir gülümseme ile karşılamış işçiyi. "Uzattı bana gazeteyi." İşveren, "Bak" demiş, "sendikacılar bile kabul ediyor artık bizim haklılığımızı!"

Makina kalıp temsilcisi Osman Takmaz "Türk-İş değişmiştir" sözlerine tepkisini anlatıyor. "3 Ocak Genel eylemi sendikalara rağmen oldu." Takmaz, "Türk-İş'in yapısındaki bazı canlamaların taban tarafından sağlandığını" söylüyor. "Bunlar 'Yeni Dünya Düzeni' anlayışından sendikalara birşeyler taşıyorlar.

Yeni Dünya Düzeni'nden işçilere yansıyan ne var? Emek-sermaye çelişkisi kalktı mı?" sorusunu soruyor.

DİSK'ten temkinli söz ediyorlar. "DİSK'in anlayışı, yapılanması hangi yönde olacak? 80 öncesinin anlayışıyla acaba aynı mı? İşin başındayız şu an ne olacağını bilemiyoruz. Eğer DİSK'te de bu anlayış sürerse biz ona karşı da mücadele ederiz."

Makina Kalıp Temsilcisi Hüseyin Kılıç anlatıyor: "Bizim için ne ekonomik ne siyasi şartlarda hiç bir değişme olmamıştır. Biz Türkiye'de işçi sınıfını DİSK ya da Türk-İş olarak görmüyoruz."

Tabanın sesi şubelerde yansıdı: 12 Başkan Özdoğan'a muhalif

Fabrikalardaki öfkeli muhalefetin sesine şube yönetimleri duyarsız kalamadılar. Türk-İş'e katılma kararı üzerine şube başkanları 20 Mart'ta toplandı. İkinci Liste fikri burada netleşti. Kartal Şube Başkanı Ali Rıza İkisivri Başkan adayı seçildi.

Başkanlar arasında Celal Özdoğan'ı destekleyenler bile "fikir değiştirdiler." Bu konuda "keskin" Genel Merkez yanlısı bilinen Topkapı Şube Başkanı bile 24 Mart'taki Temsilciler Kurulu Toplantısı'nda "Yeni muhalefet oluşumunu destekliyorum" demek zorunda kaldı.

Genel Kurul'da Türk-iş'e katılma kararı ile ilgili gündem maddesini geri çekme kararı alan Şube başkanları bu konuyu"dondurduklarını" açıkladı. Genel Kurul'dan sonra tartışmaya açmak üzere Türk-İş konusu şimdilik kapandı..

Yeni Liste'nin başı Ali Rıza İkisivri ve ekibi için ise şöyle deniyor.. "İşçiler ayağa kalkınca 12 Başkan da hemen Genel Merkez'e muhalif oldu. Biz onların da eğrilerini doğrularını biliyoruz. Ancak 29 Martta şimdilik 'Kötünün iyisi'ni seçeceğiz."

Celal Özdoğan'ın koltuğu sallanıyor.❑

Direnişi kırmak için, işyerlerini polis açıp kapatıyor

Kargo'da Bir Anahtar da Poliste

Sendikalaşma taleplerinden dolayı işten atılan Yurtiçi Kargo işçilerinin direnişi sürüyor. 26 Mart, eylemin 81. günüydü. Kargocuların şimdiki eylem biçimi, atıldıkları Kargo şubelerinin önüne gidip nöbet tutmak.

23 Mart'ta beşer onar Kargo şubelerinin önüne giden işçiler yine polisle karşılaştı. O günden bu yana hergün 8-10 işçi karakola çekiliyor. Kargo eylemcisi Yener Özdoğan, eylemin başında olduğu gibi yine polisi karşılarında bulduklarını anlatıyor. "Bize şube önünden geçmeyi bile yasakladı polis."

Kargo eylemcilerinin ikinci adresi karakollar. Aksaray, Levent Altunizade çevresindeki bütün polisler işçileri çok iyi tanıyor. "Daha Kargo'nun önüne gelir gelmez durduruyorlar. Adeta İstanbul'da gezmemiz yasaklandı. Şubenin değil önünde, 500 metre yakınında bulunmamız bile yasak. Artık polis için kargocu demek potansiyel suçlu demek." diyor Yener Özdoğan.

Kargo işvereni polisle içiçe. Artık geceleri polislerin anahtarla açıp şubelere girdiği görülüyor. İstanbul Emniyeti'nin karakollara emri var: "Kargo binalarının önünde 24 saat nöbet tutacaksınız." İşveren İbrahim Arıkan bu tedbirle de kalmıyor. Direniş başladıktan sonra isdihdam ettiği silahlı subay emeklilerini de koruma görevlisi olarak çalıştırıyor.

Şimdiye kadar İstanbul'da bazı belediyelerden direnişçi işçilere gelen yemek yardımı da kesildi. Arıkan, yardım yapan belediyelere bir mektup göndermiş. "Terörist işçilere" yardım yapılmamasını öneren mektuptan sonra yardımlar kesiliyor.

Eylemi sürdüren 150 kadar işçi en çok çadırlarını özlüyor. Şimdilik gündüzleri şube dolaşma ve çalışan grev kırıcıları ile konuşup onları ikna etmekle uğraşan direnişçiler gece evlerine dönüyor. Her sabah işe gelir gibi "Direnişe" diye çıkıyorlar evden. Eylem uzadığı için aileleri ile araları bozulan kadınlar var. Bir kargocu genç kadın "bakkala gidiyorum" diyerek evden çıkıyor. Direnişe geliyor. Emine Yalçın ise artık eve sokulmuyor, eyleme katılıyor diye.

İnsanlar kargocuları tanıyor. Minibüs ve otobüs şoförleri ile selamlaşıyorlar. Belediye otobüslerine bilet atmıyorlar. Yaşamları tamamen direniş üzerine kurulu. Sözcükleri de öyle. Kargocu adı da direnişten sonra yerleşmiş. Hasan Öztürk, "Aslında bizim adımız Kurye idi. Dolaşan arkadaşlar bu adla anılırdı. Eylemden sonra bize "Kargocular" demeye başladılar. Bir ekolmüş gibi..."

Arıkan'ın gazetelere paralı ilan vermesi ve provakasyon kokan bildiriler yayınlaması, sendikayı karalamaya çalışıp valiliği devreye sokması ile, polisin onlarca kez sopa, cop ve kalkanlı saldırısı, dayak işkence ve gözaltına alması vb. direnişini kıramadı. Direnişçi Mehmet Karaca "Kıramaz da" diyor. Karaca, eylemi değerlendiriyor:

"Polis ve işveren istediği kadar saldırsın, biz yolumuzdan geri dönmeyeceğiz. Bizim açımızdan polisin saldırısı hiç de süpriz değil. Biz bu saldırıları bekliyorduk. Direnişin amacı bizim işe dönmemiz ve sendikanın muhatap kabul edilmesi. Başta işçi sınıfı olmak üzere tüm emekçi halkımızı haklı eylemimizi desteklemeye çağırıyoruz. Çünkü bu sorun salt bizim değil bütün işçilerin, ezilenlerin sorunudur. Maddi ve manevi destek veren sendikalar eylem planında da destek vermelidir.

İki taraftan birisi pes edecek ama kesinlikle pes eden taraf biz olmayacağız. Dost düşman herkes böyle bilsin." ❑

Direnişin başından buyana, işçileri hiç yalnız bırakmadılar

Rus pazarlarında herşey satılık

Liberal Kapitalizmle Tanışmanın Tedirginliği

Kazım POLAT

Rusya şu anda bütün değerlerini satmaya hazır. Fırsat kucağımıza düştü, ancak kullanabilirsek..." Bu sözler iş kadını Gönül Saray'ın bir gazeteye verdiği demeçten... Gerçekten du bu "bütün değerleri"yle, "kucağa" düşen fırsatın nasıl değerlendirildiğini '*Rus pazarları*' olarak adlandırılan mekânlarda görmek mümkün...

Hopa kıyı şeridinden İstanbul'a kadar pekçok il, ilçe ve kasabada kurulan rus pazarlarının yoğunluğu yepyeni bir manzara seriyor gözler önüne. İstanbul'da Karaköy'den Beyazıt'a, Laleli'ye, oradan Yenikapı'ya uzanan bir hat üzerinde kurulu Rus pazarları; yıkılan "*duvarlar*"ın sanki bu kent sokaklarına dökülmüş molozları...

Bu pazarlarda sergilenen "*tüm değerler*" arasında neler yok ki?.. Müdavimleri olarak dar gelirliler, işsiz, güçsüzler, serseriler, cepçiler, sosyalizmin "*çöküşünü*" izleyerek tatmin olmak için gelen seyirciler. Ve daha bir alay insan buralarda boy gösteriyor...

Fotoğraf Raif Uçar

Rus pazarları gezildiğinde satıcıların kadın, alıcıların erkek olduğu dikkati çeker. Bazen bir duvar dibine sıkıştırılmış, ellerinde birkaç parça malla, bir ya da birkaç Rus kadını...

Bu pazarların çok önceleri Türkiye'de kurulan Amerikan, Japon ve İtalyan pazarlarından farkı, birbirine bağlı iki olgu. İlki; Rus pazarlarında sözkonusu ülkenin malları değil, aynı zamanda insanları da alışverişin bir tarafı olarak tezgaha çıkmış durumda. Son dönemlerde olayın değişik bir yönü de ortaya çıkmaya başladı: Türkiyeli aracı satıcılar; Ruslar, Bulgarlar, Romenler daha gemilerinden, otobüslerinden inmeden onların mallarına müşteri oluyorlar. Sonra da bu malların üzerine birkaç kat daha fiyat koyup Beyazıt'ta "*Polonya Pazarı*" olarak adlandırılan yerlerde satıyorlar. Tabii ki, mahalle aralarında. Dükkanlarda sergilenen mallar da az değil...

Evet buralarda *bütün değerler* satılıyor, hem de yok pahasına... Karaköy'deki Rus pazarında sabahları ve akşamüstü saatleri adeta "iğne atsan yere düşmez" bir kalabalık. Rus'u, Azeri'si, Tatar'ı, Türkmen'i ve Kazak'ıyla eski Sovyet vatandaşı satıcılar. Müşteriyle kadınlar ilgileniyor, yanlarında erkekler duruyor, suskun...

Çoğunlukla yorgun, tedirgin.. Yorgunluklarının nedeni çok çeşitli olabilir, ancak tedirginliklerinin nedeni açık: *serbest piyasa* ya da *pespembe* görünen kapitalist dünyayla tanışmanın tedirginliği...

Rus pazarlarına ilişkin bugüne dek gazete ve dergilerde yayımlanan haber ve röportajlar, bu dünyayı *fuhuş pazarı* olarak yansıtıyor hep. Yenikapı'daki bir esnaf *fuhuş pazarı* konusundaki görüşlerini şöyle belirtiyor: "*Evet fuhuş var... Burgarlar, Romenler, Ruslar bu işi yapıyor, ancak hepsi değil. Biz tümüne aynı gözle bakıyoruz. Bunun böyle olmasının suçlusu biraz da gazeteler. Gazeteler her gün buraların fuhuş pazarı olduğunu yazıyor. Bir de Türk erkeklerinin aklının hep belden aşağıda olmasını eklerseniz buna...*"

Rus pazarları gezildiğinde satıcıların kadın, alıcıların erkek olduğu hemen dikkati çeker. Bazen bir duvar dibine sıkıştırılmış, ellerinde birkaç parça malla bir ya da birkaç Rus kadını, bazen de dört bir yanını erkeklerin çevirdiği orta yerde tek bir kadın.. Kadın, hem kendisini hem de satışa sunduğu mallarını koruma telaşı içinde. Erkek müşterilerin ise her şeyi satın alabileceklermiş gibi bir yaklaşımı var. Açıkça görülen bir şey varsa; o da bu pazarlarda her şey bir metaya dönüşmüş, öyle algılanıyor.

Yenikapı'daki Rus pazarına yağmurlu bir günde gidildiğinde, çamura bulanmış çer-çöp içinde, bata-çıka alışveriş yapılır. Yosun ve lağım kokulu bir rüzgâr yüzleri yalar. Burada da büyük bir kalabalıkla karşılaşılır. ❑

Sadece ABD'de FCKW üreten makinalar 130 milyar mark değerinde, bu nedenle büyük kimya tekelleri, FCKW ürünlerine yönelen her eleştiriyi bütün güçleriyle boğdular.

Ozon Tabakası Yok Olursa?..

Ancak her şey, henüz başlangıç noktasında. Bugün üretilen FCKW maddesi, ancak 10 sene sonra atmosfer tabakasının üst katlarına çıkacak ve daha fazla ozon tabakasını yok edecek. Güney Yarıkürede, ozon tabakası yüzde elli-altmış oranında yok oldu.

Bunun sonuçları ise, biliniyor. Arjantin'in güneyinde koyunlar, tavşanlar, som balıkları kör oluyorlar. Güney Şili'de koyun besleyen köylüler, hayvanları Güneş ışınlarından korumak için özel ağıllar kullanıyorlar. Güney Amerika'da, Brezilya'da ve Yeni Zelanda'da cilt kanserine yakalananların sayısında korkunç bir artış var. Cilt kanseri dünyada en çok Avusturalya'da yaşanıyor. Sidney'de Cilt Kanseri Araştırma Enstitüsü'nden Profesör Bill Mc Carty, *"Gelecek yıllarda, Avusturyalılar dışarıya, ancak tepeden tırnağa, ultra viole ışınlarına karşı korunabilirlerse çıkabilecektir"* diyor. Kuzey Amerika'da ozon tabakasının yüzde beş oranında azalması ile, Amerikalı çevre görevlileri, gelecek yıllar için beklenen beş yüzbin kanserli insan sayısının, 12 milyona çıkacağını ve kanserden ölen hasta sayısının dokuzbinüçyüz yerine iki yüzbin olacağını söylüyorlar. Güçlü ultra viole ışınları, salt cilt kanserine yol açmıyor, vücutta tüm direnç mekanizmasının felce uğraması, kalıtımsal bozukluklar ve metabolizma bozuklukları, açtığı başka sonuçlar. Tarımsal alanda, ürünlerin tahrip olması bekleniyor. Güçlü viole ışınları, bir çok bitki ve hayvanı öldürüyor. Örneğin Atlantik sularında, botanikte şekerciboyasıgiller familyasına ait bitkileri yüzde altı-oniki oranında azaldığı tespit edilmiş. Bu, beslenme zincirinin ilk halkası, çünkü denizde yaşam bu bitkiye bağlı olarak sürüyor. Belli bitkiler, örneğin soya, bezelye, domates ve ıspanak viole ışınlarının artmasına daha duyarlı davranıyorlar. Araştırmacılar, viole ışınlarına dayanıklı bitki türlerine yetiştirmeye çalışıyorlar. Daha 1974'te Amerikalı araştırmacı Sherwood Rowland, FCKW'yi sprey kutularının, soğutma ve havalandırma cihazlarını ürettiğini, bu maddenin de havadaki ozon tabakasına zarar verdiğini tespit etmişti. Rawland'ın tespiti hasır altı edildi. Sanayi ürünlerinin tehlikeli olmadığı ilan edildi. Ve hiç bir tedbir alınmadı. 80'lerin başında, Güney Yarı Küre'de ozon tabakasının delinmesi ciddiye alınmadı. Orada bilinen sonuçlar gizlendi. Sanayi ülkelerinin yoğunlaştığı Kuzey Yarı Küre, değişik iklim koşullarından dolayı, zarar görmediği sürece, tehlike yoktu. Güney Yarı Küre'nin yoksul insanlarının zarar görmesi, çok da önemli değildi.

Ancak bunun doğru olmadığı, şimdi ortada. Kuzey Yarı Küre'de de ozon tabakası zarar görüyor, üstelik Güney Yarı Küre'den daha hızlı. Boş umutları yok edecek ölçüm sonuçları küçümsendi. İngiliz bilim adamlarından oluşan bir araştırma ekibinin satelitlerden elde ettiği sonuçlar, ölçüm yanlışlığı taşıyor denerek yok edilmişti. Ancak 1985'te sistemli olarak, atmosfer ölçülmeye başlandı.

Büyük kimya tekelleri, FCKW ürünlerine yönelen her eleştiriyi bütün Güçleri ile boğdular. Amerikalı kimya tekeli Dupont 1987 Mayısında *"Yasalarla düzenlenmesi gereken bir ozon bunalımının var olduğuna inanmıyoruz"* diyordu. İngiliz kimya firması ISC 1988'de, "Atlantik üzerinde, genişleyen bir ozon deliği yoktur" açıklamasını yapıyordu. Kimya sanayisi, altmış seneden beri FCKW üretiyor ve bundan iyi kâr ediyor. 90'lı yıllar için 5,7 milyar dolar kâr bekleniyor. Bu, gözden çıkarılmak istenmiyor. Sadece ABD'de FCKW üreten makinalar 130 milyar mark değerinde. Bu değer, kapitalistler için milyonlarca insanın hayatından daha değerli. Bu konuda, büyük konferanslar yapılıyor, anlaşmalar imzalanıyor. 1987'de Montreal'de bir anlaşma yapıldı, bu anlaşmaya ek olarak Londra'da 1990 yılında bir anlaşma için biraraya gelindi. Bütün çabalara rağmen FCKW miktarı, sadece yüzde otuz oranında azaltılabildi! Londra'daki ek anlaşma ise, yürürlüğe girmedi. Çünkü, bir çok devlet bu anlaşmayı imzalamaya yanaşmamıştı. Politikacılar, büyük tekellerin çıkarlarını savunuyor. Boş kârlarla uğraşmak istemiyorlar. ❑

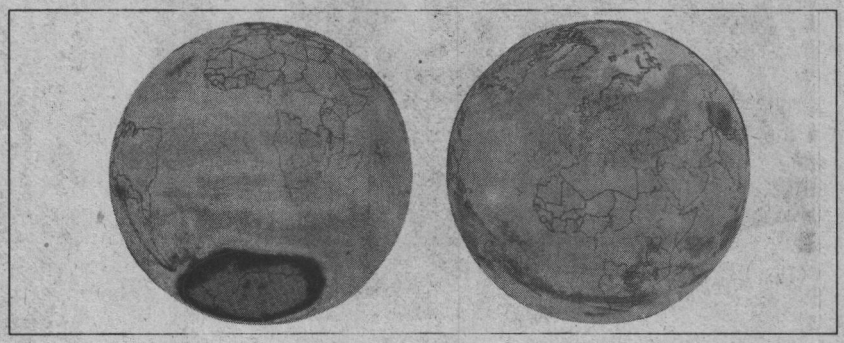

Meteroloji uydusu Mimbus 7'nin gönderdiği görüntüler, Güney Kutbu'nda yıllardır ozon deliği bulunduğunu gösteriyor. Kuzey Kutbu'nu araştıran bilim adamları ise, bu bölgenin de her an delinebileceği tehlikesi ile karşı karşıya olduğunu söylüyor.

Kadın Hareketi Bizi Biliyor mu?

Belma AKÇURA/Nuray SANCAR

Arda Dokuma Atelyesinin tezgahında duyarlı bir kadın eli... Yıpranmış ama işlek bu el "sanki" diyor, "Biz hiç kadın olmadık! Biz hep işçi kadın olduk..."

"Niye?" diyemiyorsunuz. Çünkü kadınlar bugünden yarına umut veren bir süreci, kadın sorunları, kadın hakları, kadınlık durumu gibi değerlendirmeleri, kadına yönelik her türlü baskı ve şiddeti toplantılarla, panellerle, yürüyüşlerle gündemde tutmaya çalışırlarken, bu kadınlar; işçi kadınlar, kadın dayanışmasının olması gerektiği ama en eksik olduğu bir yerde, bambaşka bir süreçte "başka bir kadın olmanın sınırlarını çoktan çiziyor.

Bu sınır hayatlarında eksik kalmış, yaşanmamış ne varsa herşey adına. Çünkü onlar sokaktaki adamdan, mahalledeki uçuk bakışlı kapı komşusuna, işyerindeki patrondan, evdeki kocaya kadar her türlü aşağılanma ve ezilmişlikten en çok nasibini alan kadınlar.

Çünkü dayak yiyen, ezilen kadın mı, işte burdaydı! Ve bu kadınların, sayıları gibi hayatları da çoktu. Sabahın beşbuçuğunda yollara çıkıp, iki küçük çocuğun arkasından kapıyı kilitleyen bir kadın, kayıplara karışan bir kocayı; iki çocuğu ile yıllardır geri dönsün diye yoklukla bekleyen bir başka kadın, yemeği, bulaşığı, çocuk bakımını, bir işsiz bir kocayı üstlenen bir başka kadın... Ve de aldığı maaşı hala evdeki babasına vermek zorunda kalan, kendi emeğinin karşılığı kazandığı parayı evdekilerden saklayan, tiyatro, sinema kaçamaklarını özleyen kadınlar. Ve daha birçok kadın....

"Çilem büyüktür, suskunluğum ondan..."

Her genç kızın rüyası!..

"Emek kavgası bu. Çalışmak zorundayım. Ama hem evdeki hem de işteki yorgunluk gelip dayanınca, eğer kocamın bize bakacak durumu olsaydı çalışmazdım diyorum."

Bu sözler, 31 yaşında bir çocuk annesi Saniye Er'e ait. 13 yıldır, birçok fabrika ve atelyede işçi olarak çalıştığını, kocasının maaşı ile geçinmenin zor olduğunu anlatırken, gözleri; evde tek başına bırakmak zorunda kaldığı çocuğu için telaşlanıyor.Çalıştığı hiçbir iş yerinde çocuğu için kreş olanığını bulamadığı için daha bir ezik duruyor.

Ezikzikliği en çok da çocuğuna karşı.

Koşulları ne olursa olsun, atelyenin tezgahına dayanmış sekiz kadından yanlızca biri "Çalışmak kadına kişilik kazandırır. Çorap almak için kocanızdan para almıyorsunuz. Bu az şey mi?" diyor.

Ancak 16 yaşında bir fabrika işçisi olarak iş hayatına atılan ve yıllarca hep daha iyi koşullara sahip olmak için çalıştığını belirten Ayten Bahadır, böylesi yorucu bir çalışmaya karşın durumunun hiç iyiye gitmediğini de ayrıca belirtiyor; "Şimdi bu işin bana yararı ne?.. ekonomik du-

rumunun iyi olsa benim burda işim ne? Yıllardır bu tezgahın başında gözümün feri gitti, dirseğim çürüdü. Sabahın köründe iki çocuğu evde bırakıp yola düştüm. Bir lokma ekmek için. Okumuş, çalışan kadın böyle mi olurdu?"

Bu biz avukat değiliz, doktor değiliz; alt tarafı işçiyiz öyküsü daha iyi koşullarda çalışan kadın olmaya duydukları özlemi çağrıştırırken, yine de çalışan bir kadın olarak yaşadıkları ortak bir duyguyu Saniye Er dile getiriyor. Ve diyor ki, "İnsanın çocuğuna bir çift ayakkabı alması, koca kirayı öderken, ben de elektrik ve su parasını ödedim demesi kadar keyifli birşey olamaz." Er ayrıca, sorunu kadınların çalışmasında değil, işçi kadınların çalışma koşullarında görüyor. Çünkü, satıcı ile iki bin lira indirsin diye yarım saat didişmekten, yarım kilo kıyma alıp bununla üç gün nasıl yemek yapacağını hesaplamaktan, kocasının eskileriyle çocuklara yeni kıyafetler uydurmaktan artık yorulduklarını, belki tam da bu nedenlerle "Zetina dikiş makinasını hayal eden bir genç kız" gibi ev kadınlığını, evi özlediklerini söylüyor.., Diğer kadınlar, dokuma tezgahının başında, gözlerini ve ellerini işten ayırmaksızın kafalarını sallayarak sessizce bu duyguyu onaylıyorlar. Ve tezgahın arkasında ki bir ses; "Çalışmak insan gibi yaşamak için değilse nedir ki?"

"Biz değişiyoruz ve artık susmuyoruz..."

Çilemiz, öykümüzle başlar

Hatice Kabayel'in öyküsünü yanındaki iş arkadaşları anlatıyor. O da iki kocaman buğulu gözle, kendi öyküsünü dinliyor. Çünkü "Çilem büyük, suskunluğum ondandır" diyor.

Sandalda başlayan içki alemi ona kocasını geri vermiyor. Yılları mahkeme kapılarında geçiyor. Çünkü, kimi kez kayıp bir kocayı bulmak için, kimi kez de kocası ortadan kaybolunca, kayınları tarafından dövülüp, çocukları elinden alındığı için. Mahkeme kararı ile çocuklarını kayınlarının elinden alıyor. Ama kayıp kocaya çare yok... Kardeşinin evine çocukları ile birlikte yerleşiyor. 40 yaşında kardeş evine yerleşmek, kayınlarından dayak yemek ağrına gidiyor. Ama şimdi onlarla da kalma şansını yitirmiş biri olarak, ilk kez kendi hayatını söze döküyor; "Ben şimdi, bu çocuklarla nerde kalır, ne yaparım?"

Evinden atılan, dayak yiyen, yanlızca Hatice Kabayel değildi. Hemen hergün kocasından dayak yiyen atelye çalışanlarından bir başka kadın ise Zehra Karlı idi. Kendi öyküsünü o da alabildiğine sessiz, dinliyor. Canı sıkıldıkça kendisini döven kocasını, kadınlardan dinledikçe de omuzları hep daha çok çöküyor; "Zehranın dayak yemediği gün yok. Kocası, ben Saddam'ın döverim deyip duruyor. Bir daha döverse, artık barıştırmak yok. Boşatacağız Zehrayı."

Bu iki kadının derdine ortak olmak, ona yardım etmek isteyen kadınlar sığınma evlerini de biliyor, Leyla Demirkök, "Şimdi bu sığınma evleri kuruldu. İyi de oldu. Sokakta kalan kadına yardım eden çok olur, ama nereye götüreceği belli olmaz" diyor.

Kadını döven erkeği, hiçbiri onaylamıyor. "En çok bizim durumumuzdaki kadınlar dövülür" derken, hemen hepsi o dayağı erkeğin çaresizliğine, parasızlığına, bağlıyor. Saniye Er, "Kocam iyi adamdır. Karısını döven erkek güçsüzlüğünden döver. Ama ben çalışmayan bir kadın olsaydım, şimdi kazandığı parayla bize bakamayacağından bakarsın o da döverdi" diyor. Ancak cehalet, onların hayatındaki en büyük kötülük; "ne oluyorsa hep, cehaletimizden oluyor."

Hepimizin sorunu aynı

Arda Atelyesinin kadınları, son dönemlerde kadın hareketinin gelmiş olduğu noktaya sevinçle bakıyor. Onlar mor iğneleri, dayağa hayır diyen kadın yürüyüşünü, sığınma evlerini, Kadın Bakanlığı'nı biliyor.

"Ama onlar, bu yürüyüşleri yapan kadınlar bizi bilmiyor." diye söze başlayan Leyla Demirkök, **"Biz kadınların sorunlarını biliyoruz. Hepimizin sorun-**

ları aynı ama bu kadınlar nasıl ne zaman bir araya gelip yürüyor anlamıyorum. Herşey olup bitiyor, biz sonra öğreniyoruz." diyor.

Türkiye'de ezilen kadın panaroması, heryerde aynı... İş kollarında kadınların düşük ücretlerle

Biz avukat değiliz, doktor değiliz. Alt tarafı işçiyiz öyküsü, daha iyi koşullarda çalışan kadın olmaya duydukları özlemden başka birşey değildi...

çalıştırılması kadınların evde bütün işlerden sorumlu tutulması, kocaları tarafından ezilmesi ya da dayak yemesi yalnızca biçimsel farklılıklar göstermekte. Oysa bütün bu toplumsal baskılar karşısında ezilen kadının yaşadıklarına gösterdiği duyarlılık hemen hemen aynı, **"Bizde kadınların ezilmesine, dayak yemesine karşıyız. En çok ezilen kadınlar bizim gibi işçi kadınlar, ev kadınları, ama bakıyoruz gazetelerde bizden kimse yok. Hep okumuş kadınlar yürüyor. Bazen bizim için yürüyorlar. Ama kimse gelip de bize, bu sizin de sorununuz hadi yürüyün demiyor."**

Ancak, kadınlara yönelik baskı ve şiddetin en çok da erkeklerden; yani onlara göre, kocalarından, babalarından geliyor olmasının beraberinde getirdiği bir ürküntü de vardı. **"Adam beni dövüyor diye yürüsem yarın dövmeyecek mi yani?"** diyen bir kadın, **"Benim bir arkadaşım bu kadınlarla yürüdü diye kocasından dayak yedi"** diyen bir başka kadın... Ama zamanla erkeklerin, kadınlar seslerini çıkartıkça, değiştiği, değişeceği umudunu hiç kaybetmiyorlar. Saniye Er, **"Erkekler de değişiyor artık. Ben İmam Hatip'ten mezunum eksiden kocamla herşeyi konuşamazdım. Ama şimdi öyle mi?"** diyor.

Kız çocuklarının babalarına söylemeleri gereken şeyleri önce annelerine söylemeleri, abilerinden korkup ona cevap verememeleri, kocalarına ikili ilişkilerinde karşı karşıya yaşanan sorunları anlatamamış olmaları, bugün de var.

Ancak "kadın olmanın" yıllarca ezikliğini yaşayan kadınların, artık toplumsal bir değişim süreci içerisine girmiş olması Atölye'nin de kapılarını aralıyor!.. Saniye Er'in dediği gibi kocalar da değişiyor. Çünkü İmam Hatip'ten mezun bir kadın olmasına rağmen, kocasıyla artık cinsel sorunlarını konuşabiliyor. Eskiden konuşamamış olmasını ise biraz korku biraz da utanmaya bağlıyor. Ancak evlilik öncesi ilişkilere iyi bakmadıklarını da ayrıca belirten kadınlar, **"Evlilik güzel bir şeydir. Ama evlenmeden birlikte olmak iyi karşılanmaz. Kızlarımızın bedbaht olmasını istemeyiz."** diyorlar.

"Cinselliği de öğrendik!"

Ancak, cinsellik konusunda kadınların şimdiye kadar hiçbir şey bilmemelerinin onların başına çok iş açtığı konusunda ise hemfikirler. Siz niye demeden onlar inanılmaz çağrışımlarla dolu kadın cinselliğini özetlemeye başlıyorlar.

Cinselliğini mısır koçanı ile tanıyan ve yıllarca kocası tarafından bunu yaşamak zorunda bırakılan bir kadın, cinselliğin ne olduğunu yıllarca bilmeyen beş çocuklu bir başka kadın anlatıyor... Kadınlar hem kendi yaşamları, hem de size de çok tanıdık gelen başka kadınların yaşamları konusunda çok şey anlatıyor. Atelye de on dakikalık çay molası, ortak sorunlarla iki saati buluyor.

Kapıdan çıkarken, **"Orhan Veli'yi bilir misiniz"** sorusuna Sevgi Tan, işten başını utanan bir gülümseme ile kaldırıyor ve mırıldanıyor. **"Güzel kadınları severim. / Ama güzel işçi kadınları daha çok severim."**

"Bazen çalışmak öyle ağır geliyor ki, Zetina dikiş makinasını özleyen bir genç kız gibi ev kadınlığını özlüyorum."

Onur Çadırı'ndan sıçrayan eylem

Babıali'de İlk Gazete "İşgali"

Ayla ÖNDER

11 Mart günü *Güneş* gazetesindeyiz. Muhabir Şafak Toprak yemekhanede çalışıyor. Yemekten sonra dizgi servisi şefi bulaşıkları yıkıyor. Teknik servis sekreteri İsrafil Sönmezler ise çay dağıtıyor. 6 Mart günü şalterleri indiren *Güneş* çalışanları gece de gazetede kalıyor. *Güneş* eylemi 26 Mart'ta 20. gününü doldurdu.

17 aydır maaşlarını almayan işçiler, iş bıraktıkları 6 Mart gecesi Star 1'de, "Çalışanların eylemi nedeniyle Güneş'in yayınına ara verilmiştir" haberi ile işyerlerinin kapandığını öğrendiler.

Televizyon, gazeteler *Güneş*'teki "eylem" olarak değerlendirdi. Fakat Güneş çalışanları eylem sözünü etmekten kaçınıyorlar. Reklam sayfa sekreteri Levent Körpeli, "Biz burada eylem yapmıyoruz. İşimizi bekliyoruz." diyor. "Atıldık mı atılmadık mı? Belli değil. İşveren vekili Erdal Yılmaz'ın İngiltere'de olduğu söyleniyor." Körpeli "Öyle veya böyle biz işverenin elinden ekmeğini aldık. Yukarıda müdürler ellerinden oyuncağı alınmış çocuklar gibi ağlıyorlar" diye sürdürüyor konuşmasını. "İşgal mi?" sorusuna yanıt: "Hayır, işgal değil. Ama eninde sonunda bu binayı işgal edeceğiz!" Çelişki sürüyor. "Biz bu olaya direniş gözü ile bakmıyoruz!"

Güneş işçileri aradan 20 gün geçmesine rağmen "atılıp atılmadıklarını" hala bilmiyorlar. "Hiçbir yetkili çıkıp ta 'sizin durumunuz şu' demiyor." 16 Mart günü İngiltere'den dönen Genel Yayın Yönetmeni Ömer Erdal Yılmaz *Güneş*'e geldi. İşçilerin bulunduğu odaya girdi. Ekonomi Muhabiri Alpaslan Çelebi, "Daha ağzını açar açmaz biz odayı terkettik" diyor. Çelebi, "Biz ona şu mesajı verdik: Senin yalanlarını 11 ay dinledik. Artık bu yalanları dinlemek istemiyoruz."

Eylemci işçiler kendilerini "Aşağıdakiler" diye tanımlıyor. "Yukardakiler" diye adlandırılan; Genel Yayın Yönetmeni Nahit Duru, Teknik Koordinatör Tekin Cebeci, Yayın Koordinatörü Fatih Altaylı, Haber Müdürü Bülent Çöltekin, Genel Müdür Serhat Pekiner, Satış Müdürü Mustafa Tursun, İdare Müdürü Mehmet Durmaz ise eylemin başladığı 6 Mart gününden bu yana "yukarıya", odalarına kapanmışlar.

Güneş'te ilk kez başkaldırma 1991 Şubat'ında oldu. Maaşlarını alamayan İstanbul çalışanları vezne eylemine başladı. Haziran ayı başında ise Ankara ve İzmir ve Adana Büroları çalışanları tarafından vezne eylemi başlatıldı. İstanbul Güneş'te iş bırakan 150 basın işçisinin 42'si işten atıldı. Diğer bürolardan da atılanlar oldu. İstanbul Güneş'ten atılanlar, 2 Eylül'de Beyazıt Turanlı Sokak'ta, Gazete'nin tam karşısında "Onur çadırı" kurdular.

İşverenlerin korktuğu çadır

Basının hiç söz etmediği çadır, işverenlerin korkusu haline geldi. Babıali patronları çalışanlarına "O çadır hala duruyor mu?" diye soruyorlardı. Eylemin diğer gazetelere sıçramaması için özen gösterildi. Üç beş satırlık haberlerle geçiştirildi. Direnişçi işçiler eylemin 175 günü, 15 şubat'ta çadırın önünde düzenledikleri şenlikte "Güneş aşağı" diye slogan atmışlardı. "Güneşte üretim durmalı ve çalışanlar da bizimle eyleme katılmalı. Çünkü onlar da aylardır maaşların alamıyorlar" demişlerdi. Bu çağrıya tam 25 gün sonra yanıt verdi Güneş çalışanları.

"Çadırımız, basın emekçilerinin çekim merkezi oldu" diyor direniş önderi Yusuf Enginkaya. "İçerde iş bırakan arkadaşlar ürkek davranmamalılar. 'Direnişte' olduklarını açıkça söylemeleri gerekir. Bizler Babiali çalışanları için var olan olumsuz düşünceleri yıktık. 'Babiali çalışanları sanayii işkolundaki insanlar gibi direnemez' diyorlardı. Babiali'de emekçilerin isterlerse üretimden gelin gücünü kullanabileceklerini gösterdik." Enginkaya "Eylemde değiliz" sözlerini eleştiriyor. "İçerde çalışan arkadaşlar geçen yıl 2 Eylül'de başlattığımız direnişe sırt çevirmişlerdi. Sonunda aynı potaya onlar da düştüler. Yarın eylemi resmen bir işgale dönüştürmezlerse hukuksal anlamda burayı terketmek zorunda kalabilirler."

Güneş eylemcileri bir bildiri hazırladı. "Güneş'in, çalışanların direnişi yüzünden tiraj kaybetmesi" şeklinde çıkan haberlere çok öfkelenen direnişçiler 17 ay boyunca nasıl çalıştıklarını anlattılar.

"...Muhabir arkadaşlarımız komşu bakkaldan beş-on bin lira borç para alarak göreve gidiyordu... Fotoğraf çekme imkanı yoktu, çünkü film alınamıyordu. Maaş ve ikramiye almadan çalışan arkadaşlarımızın bazıları bu yüzden kirada oturduğu evinden atılmış, kimi çocuğunu okuldan almak zorunda kalmıştı."

"Güneş'te yapılmaya çalışılan emek hırsızlığına hiç kimse göz yummamalı ve sessiz kalmamalıdır. Böyle bir duruma sessiz kalmak, suça ortak olmakla eş anlamlıdır."

Bildiriyi kaleme alanın Ahmet Tezcan olduğu söyleniyor. Tezcan, Gazetenin asıl sahibi Asil Nadir hakkında ilginç yorumlarda bulunuyor.

"Asil Nadir'in Türkiye'deki işyerlerinde olup bitenlerden sağlıklı bir şekilde haberdar edildiğine inanmıyoruz. Sayın Asil Nadir'in böyle bir emek hırsızlığının altına imza atabilecek bir işadamı olduğunu düşünmek bile istemiyoruz. Bu gün bu insanlar aynı zamanda Asil Nadir'i de suç ortağı yapmak ve onun iş hayatına kara bir leke sürmek istemektedirler."

Güneş, çalışanlarına milyonlarca lira borçlu. En düşük alacak 30 milyondan başlıyor.

Güneş çalışanlarını "onur çadırı"ndan ayıran, onlara "Biz sizlerle birlikteyiz ama siz içeri girmeyin, bu eylemin adı da işgal değildir" dedirten şeyi "örgütsüzlük" olarak değerlendiriyor" onur çadırındakiler. "Bu eylemin adı derhal işgal diye açıklanmalı ve bizimle birlikte ortak eyleme geçtiklerini açıklamalılar. Bir komite oluşturup, teleplerimiz şunlardır diye bir açıklama yapmalılar."

TGS direnişe sahip çıkmıyor. "Eylem yaparken bize haber vermediniz" diye gerekçe gösteren TGS yöneticilerinin tavrı üzerine Basın-İş Sendikası'na giden eylemciler, yöneticilerden "akıl" aldılar. "Sakın çadırdaki insanları içeriye almayın. Onlarla sizin durumunuz farklı."

Basın-İş Genel Teşkilatlanma Sekreteri Halil Kuzel bu tavırlarını, "Çadırdaki arkadaşlar hukuken içerde çalışıyor gözükmüyorlar. Ancak bunun yanında içerde kadrolu işçilerin başlatmış olduğu bir eylem var. Eğer çadırdakiler Güneş binasına girerse, işveren polisiye tedbirlerle binayı boşaltmalarını isteyecektir. İşverenin 'bu işgaldir' diyerek emniyet güçlerini ayaklandırmaması için böyle tavır aldık" biçiminde açıklarken, "Bu tavır eylemci işçileri bölmek değil mi?" sorusunu ise "Böyle bir durumda işverenin meşru hakkı doğar" diye yanıtlıyor.

17 aydır işçilerin maaşlarını ve ikramiyelerini ödemeyen işverene karşı "meşru" davranmak! Buna "onur çadırı"ndakiler gülüyor. Ve 7 kere polis tarafından "yasal değildir" diye yıkılan çadırlarını, her seferinde yeniden yaptıklarını hatırlatıyorlar. Babiali'nin ortasında "Direniş çadırımızı meşrulaştırdık!" Güneş'teki işçiler "masamızın başında iş bekliyoruz" diye ısrar ediyorlar. Gazeteciler sıkıştırınca "Direniş yazın canım sorun değil" diye cevap veriyorlar.

Babiali çalışanları ise Güneş eylemcilerine şu öneriyi getiriyor: "Gazete elinizde. Çıkarın Güneş'i. Ürettiğiniz gazetenin sahibi olun." Hala Asil Nadir'den haber yok. Güneş çalışanlarının ise bu öneriyi dikkate almaktan başka çaresi kalmadı galiba. ❑

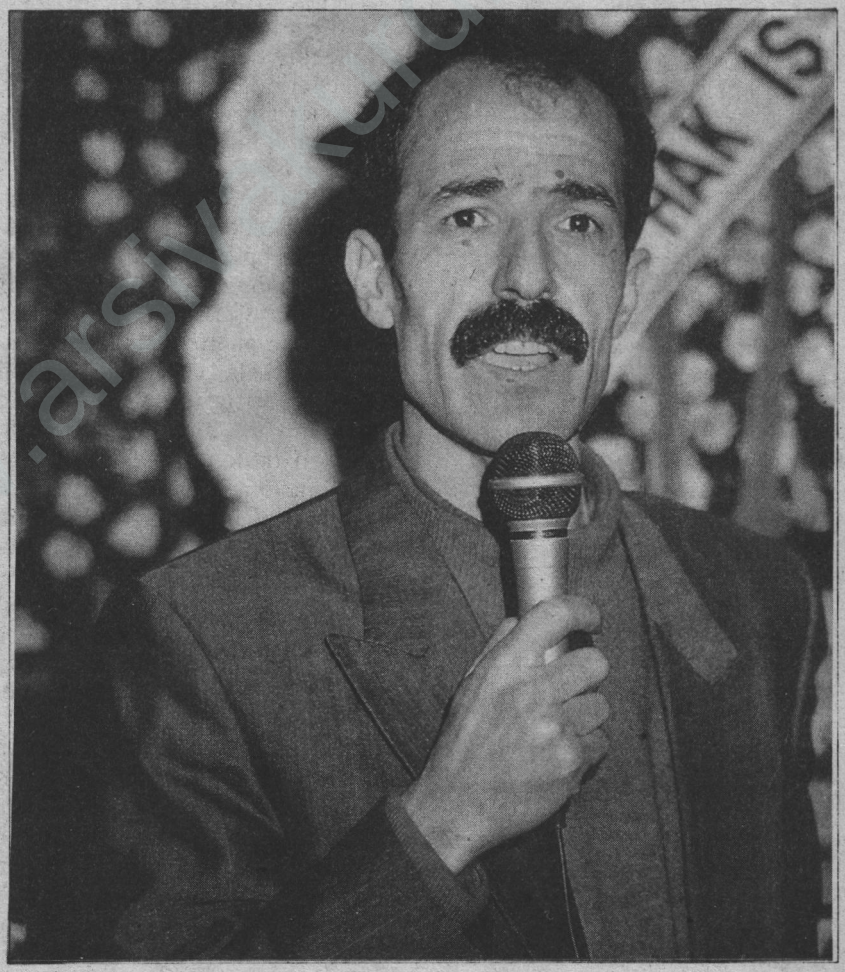

Güneş Onur Çadırı direnişçilerinden Yusuf Enginkaya

Sistem, insanı kendisine benzetmek için eğitiyor

Liseler Cezaevi...

İlknur YILMAZ

Öğretmenin sınıfa girmesiyle birlikte az önce kahkahalar, çığlıklar, boğuşma ve kavga sesleriyle çınlayan sınıf sessizliğe gömüldü. Birbirlerine el şakası yapanlar, pencereden bakanlar, kağıt uçak uçuranlar, kopya kağıtları hazırlayanlar, takımları için tezahürat tutanlar, hepsi de tarihte kırılmış ve kırılacak olan bütün hız rekorlarını aşacak biçimde yerlerini aldılar... Çünkü artık teneffüs bitmiş, ders yani sessizlik, ciddiyet ve ağırbaşlılık saati başlamıştı. Sınıfa şöyle bir göz gezdiren asık suratlı öğretmen kürsüdeki yerini alırken, öğrenciler de biraz sonra başlayacak olan sözlü sınavın dehşetiyle, yerlerinde titremeye başlamışlardı. Kürsüye oturduktan sonra sınıfı şöyle bir süzen "öğretmen" öğrencilerin o anda yaşamakta oldukları gerilimi uzatmak istercesine not defterini ağır ağır çıkarttı. Başını kaldırıp "ölümlerden ölüm beğenin" der gibi sınıfa baktı. Evet... Ön sıralardan bir öğrencinin gözlerinde gülümsemeye benzer bir ışıltı sezmişti... Ayrıca sol taraftaki arkadaşına dirseğiyle vuran öğrenci de gözünden kaçmamıştı. Böylesine yakışıksız, ciddiyetsiz hareketlerle sınıfın düzen ve disiplinini bozmalarına göz yumacak değildi. Sözkonusu öğrencilere "Sen ve sen, tahtaya gelin" diye gürledi. Sınıfın sorgusuzsualsiz, kayıtsız-şartsız tek hakimi, büyük tanrısı öğretmenin gürleyen sesiyle yerlerinde iyice büzülen öğrenciler, idam sehpasına gider gibi tahtaya doğru yol almakta olan arkadaşlarına baktılar... Gülümser gibi olmakla ve birbirlerine dirseğiyle vurmakla cezayı hak eden iki öğrenci bacakları titreyerek tahtadaki yerlerini aldılar. Taarruz başlıyordu... "Söyleyin bakalım" dedi öğretmen. "Kaç çeşit kuvvet vardır?" yaşadıkları gerilim ve korkuyla bildiklerini de söyleyemeyecek duruma gelmiş iki öğrenci umutsuzluk içinde sınıfa baktılar. Birisi bir şeyler söylemeye çalıştı, ancak korkudan kısılmış ve titrek sesi yeniden öğretmenin gürleyen sesiyle kesildi... "Bilemedin, sen söyle." O hiç konuşamadı. Sorularına cevap alamaması üzerine gözleri iyice kararan öğretmen, öğrencilerine konuları uygulamalı olarak göstermek, yani öğretmek amacıyla konulmuş olan direnç aletine doğru yürüdü... Önce hiç konuşamayan öğrenciyi çağırdı. Başına gelecek şeyi sezen öğrenci korkuyla geriledi. Öğretmen, "Buraya gel yoksa, anandan babandan ömründe yemediğin dayağı benden yersin" diye bağırdı. İki seçenek arasında çaresiz titreyen öğrenci ağlayarak öğretmene doğru yürüdü. Manyetonun ucunu öğrencinin parmağına bağlayan öğretmen, karşısında tir tir titreyen öğrenciye sadist bir bakış fırlattıktan sonra direnç aletini çalıştırdı. Öğrencinin gözleri vücuduna verilen elektrikle faltaşı gibi açıldı. Hücrelerinde dolaşan elektrik akımı tüm vücudunu yaprak gibi tepeden tırnağa titretiyor, beyni uğulduyordu. Tahtada sırasını bekleyen diğer öğrenci ve yerlerinde oturanlar da bu anı dehşetle izliyorlardı. Öğretmen öğrenciyi yeterince cezalandırıp, terbiye ettiğine kanaat getirdikten sonra aleti kapattı. Son bir kez sarsılan öğrenciye, "Bir daha size söylediğim konuyu çalışmadan gelirsen, daha fena yaparım, şimdi yerine geç" dedi. Henüz olayın şokunu atamamış durumdaki öğrenci artık kendisini taşıyamayan bacaklarını sürükleyerek sırasına gitmeye çalıştı. Yerinde oturan arkadaşları, aynı şey bizim başımıza da gelir korkusuyla ona yardım etmeye cesaret edemedi. Elektrik akımı verilen ilk öğrenci güç bela yerine geçebildikten sonra öğretmen tahtadaki diğer öğrenciye döndü, "Arkadaşının başına gelenleri gördün. Bir daha dersini çalışmadan gelme" dedi. Sırasını beklerken bayılacak hale

Bakırköy Bahçelievler Lisesi'nde bir öğrencinin dövülerek tasdiknamesinin verilmesi üzerine, çeşitli liselerden öğrenciler, 6 günlük bir açlık grevi yaparak dayak olaylarını protesto ettiler.

gelmiş öğrenci belli belirsiz başını salladıktan sonra yerine geçip, oturdu. Sınıfa dönen öğretmen, "bu size ders olsun" dedikten sonra yeni konuyu anlatmak üzere kürsüye geçti...

Bu anlatılanlar öykü değil, İstanbul'da bir lisede yaşandı. Tam da o günlerde Milli Eğitim Bakanı

Bahçelievler Lisesi'nde dayağı protesto

Köksal Toptan Bahçelievler Lisesi'nde bir öğrencinin coğrafya öğretmeninden kıyasıya dayak yemesiyle meydana gelen olaylar üzerine, "Okullardan dayağın kökünü kazıyacağız" diye açıklama yapıyordu. Mensubu olduğu koalisyon hükümeti de işkenceyi ortadan kaldırma ve şeffaf karakol vaadinde bulunmuştu. Fakat işkence aramak için karakollara kadar gitmeye bile gerek yoktu.

Yukarıda anlatılanlar lise ve ortaokullarda yaşanan özellikle müdür ve idareci, patentli dayak, baskı ve şiddet olaylarına çarpıcı bir örnek... Son günlerde okullarda dayağa karşı eylem ve protestoların artması üzerine İstanbul'da liselerden çok sayıda öğrenciyle yaptığımız görüşmelerde duyanlara parmak ısırtacak cinsten olaylar anlatıldı.

Kökünü kazıyacağız denmesine; çağdışı ilan edilmesine ve öğrenci üzerinde yarattığı tahribat sık sık dile getirilmesine rağmen, dayak ve şiddet eğitim sistemimizde halen baş köşedeki yerini koruyor. Üstelik dayağın okullarda en küçük bir olayda bile başvurulan ilk yöntem olduğu; öğrenciyi korkutmak, bastırmak ve pasifize etmek için sistemli olarak uygulandığı ortada. Anlatılanlar arasında neler yok ki... Kızdığı zaman öğrencinin parmağını prize sokturan, dayak atmak için özel olarak sivri topuklu, ucu demirli ayakkabı yaptıran, boks eğitimi görüp de, her derste bir iki öğrenciyi, sözlü sınav için tahtaya çağırıp onları kum torbası gibi kullanan öğretmenler, idareciler, müdür ve müdür yardımcıları... Okullarda özellikle müdür, müdür yardımcısı, konumundaki idari kadrolar ve öğretmenlerin bir kısmı tarafından öğrencilere doğru estirilen dayak, baskı ve şiddet rüzgarından hemen hemen tüm öğrenciler nasibini alıyor. Yalnızca yine idareciler tarafından duyarlı ve demokrat öğrencilere karşı kullanılmak üzere örgütlenen gruplar bunun dışında kalıyor. Çevrelerinde duyarlı olarak tanınan, dayağa ve şiddete karşı çıkan, haklarını arama cüretinde bulunanlar ise okul idarecileri ve öğretmenlerden gördükleri baskının yanısıra, bir de polisle uğraşmak zorunda kalıyorlar. Okul idarecileri tarafından yapılan kara listelere alınan bu öğrenciler okulda meydana gelen her olayın sorumlusu olarak görülüp, bizzat öğretmenleri tarafından polise teslim ediliyorlar.

İstanbul'da özellikle bazı ortaokul ve liselerde yaşananlar duyanlara parmak ısırtıyor. Bahçelievler Lisesi bunlardan biri... Geçtiğimiz günlerde öğrencilerin dayağa karşı yaptıkları protestolarla gündeme gelen bu lisede o günden bu yana değişen bir şey yok.

Bu lisede ocak ayında Bilge Vahapoğlu adlı öğrencinin, coğrafya dersi öğretmeni Turan Çevik tarafından okul koridorunda tekmelenerek dövülmesi üzerine, öğrenciler okul önünde toplanıp yol keserek olayı protesto ettiler. Olayın basında da geniş şekilde yer almasıyla birlikte Milli Eğitim Bakanı Köksal Toptan, "Okullardan dayağın kökünü kazıyacağız. Bana intikal eden bir olay olursa gereğine bakarım" diyordu. Bu

Bahçelievler Lisesi koridorlarında polis

okuldan görüştüğümüz fakat disiplin cezası alma ya da atılma korkusuyla isim vermekten kaçınan öğrenciler, olayın hemen ardından okul müdürü Ragıp Üyc'nin "okulda dayak yoktur" diye bir imza kampanyası başlattığını dile getiriyorlar. Dayak olayının bir çok öğrencinin ve müdür yardımcılarından birinin gözleri önünde meydana geldiğini belirten öğrenciler, bunun üzerine 7 ocak günü bir gösterinin daha düzenlendiğini söylüyorlar. Basına, "liseliler çatıştı" olarak yansıyan olayın boyutlarının ise çok farklı olduğu dile getiriliyor. Eyleme katılanlar; kendilerine saldıranların sanıldığı gibi okulun diğer öğrencileri olmadığını, okul idaresi tarafından örgütlenmiş bir grup olduğunu iddia ediyorlar. İddialar arasında idarecilerin dersleri kötü olan öğrencilere sınıflarını geçirmek vaadiyle muhbirlik yaptırdıkları ya da kara listeye aldıkları öğrencilere saldırtarak, bu öğrencileri dövdürdükleri de yer alıyor. Bahçelievler Lisesi yine bu öğrencilerin okulda ders saatleri de dahil olmak üzere, istedikleri gibi davrandıkları ve kendilerine geniş haklar tanındığı da iddia

Öğretmen Cevat Keleş, elektrik işkencesi yapıyor.

ediliyor. İsmini vermek istemeyen bir öğrenci okul müdürünün kendisini odasına çağırarak, "Oğlum uslu durun, böyle şeyler yapmayın. İsterseniz size harçlık da veririm" dediğini, okulda atılacak öğrenci listelerinin yapıldığını söylüyor. Konuştuğumuz bir başka grup ise yeri boşalan öğretmenlerin yerine sivil polislerin atandığını iddia ediyor.

Bahçelievler Lisesi geçtiğimiz hafta yapılan açlık greviyle yeniden gündeme geldi. A.A. adlı öğrencinin matematik öğretmeni İslam Dikmen'den dayak yiyip okuldan tasdikname almaya zorlanmasına tepki olarak çeşitli liselerden yaklaşık kırk kişinin katıldığı bir açlık grevi yapıldı. Açlık grevinin son günü Milli Eğitim İstanbul İl Müdürlüğü önünde bir protesto gösterisi yapan öğrenciler, istemlerini "Okullarda dayak ve baskıcı eğitime son verilmesi, öğrenci birliklerinin yasallaşması ve anadilde eğitim hakkı" olarak dile getirdiler. Gösteri polisin müdahalesi ve 10 öğrencinin gözaltına alınmasıyla son buldu.

İddialarla ilgili olarak telefonla görüştüğümüz okul müdürü Ragıp Üye devlet memuru olduğu gerekçesiyle sorularımıza yanıt vermeyerek, "Gidin sözkonusu

öğrenciler ve aileleriyle görüşün. Bizi aramanızı gerektirecek bir şey yok" dedi.

Akılalmaz iddialara konu olan liselerden biri de Behçet Kemal Çağlar Lisesi.

Bu lisede yatılı okuyanlar, pansiyonda parası olanlarla olmayanlar arasında ayrım yapıldığını iddia ederek büyük baskılar yaşadıklarını dile getiriyorlar. Soru soran, haklarını arayan ve okuldaki idareci despotizmine hayır diyenlerin devamlı olarak, "Polise veririz, sizi okuldan atarız" tehditleriyle karşılaştığını söyleyen öğrenciler, okul koridarlarında polisin cirit attığından yakınıyorlar. Kendilerine devamlı "sürtük" diye hitap edildiğini söyleyen bir kız öğrenci, "Bir gün buna karşı çıkan ve bize bu şekilde hitap edemezsiniz diyen arkadaşlarımız saçlarından sürüklenerek bir odaya kapatıldılar. Sonra da okula çağrılan polise teslim edildiler" diyor.

Okula değişik bir çorapla gelsek derslere sokulmuyor, sınavlara alınmıyoruz diyen bir diğer öğrenci, "Bizler neyiz, öğrenci mi, yoksa öğretmenlerin her dediğini kayıtsız şartsız yapması gereken birer robot mu?" diye soruyor. Bu okulda eğitim gören H.Y. yaşadıklarını şöyle dile getiriyor: "Okula geç kaldığım bir gün, geç kağıdı almak için Müdür Yardımcısı Turan Türker'in yanına gittim. Benim gibi bir kaç kişi daha vardı. Müdür yardımcısı hiç bir şey söylemeden yüzümüze tükürmeye başladı. Sınavımız olduğu halde bize geç kağıdı vermedi. Sonra bizi merdivenlerin değişik köşelerine hazırol durumda dikerek saatlerce bekletti. Yerinden kımıldayana tekme-tokat vuruyordu. Ders saatleri boyunca bu şekilde bekletildik ve sınavı da kaçırdık. Kendisiyle tekrar konuşmaya gittiğimizde bize, 'siz ne zaman geç kağıdı istediniz ki diye sordu. Tekrar yüzümüze tükürerek gönderdi." H.Y. okul idarecilerinin, "Bir sorununuz olursa bize gelin, kendiniz bir şey yapmaya kalkışmayın" dediklerini ancak kendilerine başvurulduğunda da öğrencilerin dayak, küfür ve hakarete maruz kaldığını söylüyor. Okul Müdürü Zülfükar Ellilik'in sesini çıkaran, herhangi bir şikayetle kendisine gelen öğrencilere "Okul sorunlarıyla uğraşmayın, ne isterseniz onu yapın" dediği de iddia ediliyor. Ayrıca okulda bulunan rehber öğretmenlerin, sorunlarını dinlemek ve yardımcı olmak görüntüsü altında öğrencilerle samimiyet kurduktan sonra, öğrendiklerini idareye bildirdiklerinden şikayet ediliyor. Bu okuldan isim vermek istemeyen bir öğrenci de fen dersi öğretmeni Cevat Keleş'in kızdığı öğrencilerin parmaklarını prize sokturarak cezalandırdığını iddia ettiler. Bu korkunç iddia ile ilgili sorularımızı yanıtlayan okul müdürü Zülfükar Ellilik iddiaları reddederek, "Böyle bir şeyin olması mümkün değildir." dedi. "Bu öğrencilerin hepsi yalan mı söylüyorlar" diye sormamız üzerine de, "Tabi.. öğrenciler böyle.. onlar başı sıkışınca tabii yalan söyler" şeklinde konuşarak öğrencilere yaklaşımını ve güvenini (!) dile getirdi. Zaten öğrenciler de bundan şikayet ediyordu. Görüştüğümüz öğrenilerin tümü de öğretmen ve idarecilerin kendilerine güvenmediğinden, söylediklerini ciddiye almadıklarından, herhangi bir şeye karşı çıktıklarında ya da soru sormaya kalkıştıklarında hemen sakıncalı ilan edildiklerinden ve polise verilmekle korkutulduklarından sözediyorlar.

Liseli öğrencileri dergimizi de ziyaret ederek sorunlarını anlattılar.

Görüştüğümüz öğrencilerin büyük çoğunluğunun ilk olarak dile getirdikleri konular arasında tek tip kıyafet zorunluluğu ve bunun idareciler tarafından büyük bir titizlikle uygulanması geliyor. "Okullarda her allahın günü tek sıra halinde dizilip, koyunlar gibi kontrolden geçiriliyoruz. Saçımız biraz dağılsa, çorabımız değişik olsa ya da kravatımız yana kaysa içeri alınmıyoruz. Derse 5 dakika geç kalsak okul kapıları suratımıza çarpılıp, dersleri izlememiz engelleniyor. Şikayet edip, tepki gösterdiğimizde ise dayak baskı ve şiddete maruz kalıyoruz. Bizzat öğretmenlerimiz tarafından polise ihbar ediliyoruz" diyen öğrenciler; istedikleri gibi davranma, giyinebilme, soru sorma ve düşüncelerini ifade edebilme özgürlüğü istiyorlar. İdarecilerin polisle yaptığı işbirliğinden şiddetle yakınan gençler okulların bir çoğunun önünde sürekli olarak ekip otolarının bulunduğunu ve girip çıkarken polis tarafından arandıklarını söylüyorlar.

Burası okul mu, cezaevi mi?

Okullarda en sık dile getirilen şikayetlerden biri de sosyal faaliyetlere getirilen kısıtlamalar. Sosyal faaliyetlere katılanlara şüpheli gözüyle bakıldığını dile getiren Şişli Lisesi'nden bir öğrenci, "Biz okulda tiyatro kolu kurmak istediğimizde müdür bize, "ne yapacaksınız tiyatro kolunu? Tiyatro

kolu kuracağınıza, diskoteğe gidin' şeklinde cevap verdi" diyor. Kağıthane Profilo Lisesi'nden Yılmaz Yücel'in anlattığı olay ise yaşananlara çarpıcı bir örnek oluşturuyor. Okullarının her tarafında güvenlik gerekçesiyle kameralar yerleştirilerek öğrencilerin gözetlendiğini anlatan Yücel, "burası okul mu cezaevi mi" diye soruyor. Yılmaz Yücel okulda bir dergi çıkartmak istediklerinde başlarına gelenleri ise şöyle anlatıyor: "Biz dergiyi hazırlayıp, bir örneğini de idareye verdik. Derginin ilk sayısında insanla ilgili bir yazı vardı. Yazıda bir insanı sevmekle, bin çiçeği sevmek arasındaki farklar dile getirilip, sevilen bir insan için gereğinde ölümün bile göze alındığından bahsediliyordu. Ayrıca Server Tanilli ve Erdal Atabek'in kitaplarından eğitimle ilgili alıntılar yapılmıştı. Müdür yardımcısı Salih Darcar, "Şu anda müdür yok. Dergi bende kalsın. Ben ona iletirim diyerek dergiyi aldı. Daha sonra dergiyi okul müdürü Yakup Erdoğan'a vermiş. Sömestre tatilinde telefonla okula çağrılarak müdür tarafından sorguya çekildim. Benden, "sen ne yapmak istiyorsun? Arkanızda kimler var?" diyerek isim istedi. Okul müdürü "insan sevgisi ne demek, neden çiçeği değil de insanı seviyorsunuz? Bu besbelli sol ideoloji. Derginiz siyasi amaçlıdır. Hem bu adı geçen yazarların ne oldukları da belli" şeklinde suçlamalarda bulundu. "Eğer bir daha böyle bir çalışma yaparsanız bu olay burada kalmaz" diye de tehdit etti. Okul müdürünün sözlerini, "yalnız bunlar aramızda kalsın diyerek bitirdiğini söyleyen Yılmaz Yücel, Eyüp Ortakçılar Lisesi'nde sosyal faaliyetlerle ilgili olarak Demokratik Liseliler Mücadele Platformu adına anket yapan Zeynep Akbaba'yı ise bu densizliği pahalıya mal oluyor. Sınıfındaki bir kaç öğrencinin idareye haber vermesiyle suçlu gibi yakalanan Zeynep sorguya çekiliyor. Daha sonra kendisine tasdiknamesini alması için baskı yapılıyor. "Almazsan seni polise ihbar ederiz. Evini basarlar, devamlı takip edilirsin" diye tehdit edilen öğrenci, herşeye rağmen tasdikname almamakta direnince disiplin kuruluna verilerek okuldan atılıyor.

İdareci ve öğretmenlerin öğrenciler üzerindeki baskısı yalnızca okullarla sınırlı kalmıyor. Okul dışında da devamlı öğretmenleri tarafından baskınlara uğrayıp tedirgin edildiklerini dile getiren öğrenciler, "bizler köle değil, öğrenciyiz. Okullara dayak yemek için değil eğitim görmek için geliyoruz" dediler. Avcılar Endüstri Meslek Lisesi'nden bir grup öğrenci idarecilerin okul saatleri dışında çevredeki cafe ve benzeri yerlere baskınlar düzenleyerek öğrencileri gafil avlamaya çalıştıklarını, söylüyorlar. Öğrenciler tepkilerini, "Ne okulda, ne de dışarıda rahat var. biraz nefes almak istiyoruz" şeklinde dışa vuruyorlar.

Okullarda özellikle alevi ve

İdareciler bizi okul dışında da gözetliyorlar.

Kürt öğrencilere yapılan baskılar, sözlerde ve davranışlarda ortaya çıkan ayrımcılık ise bu öğrencilere yaka silktiriyor. Gültepe Endüstri Meslek'te eğitim gören Mesiha Kırılmaz din dersi öğretmeninin her derste "Aleviler cennete giremez çünkü onlar müslüman değildir" diye söze başladığını, vurguluyor.. Bizler ikinci sınıf muamelesi görüyoruz. Derslerde parmak kaldırsak söz hakkı verilmiyor" diyen Semiha, okullarda din, dil, ırk ayrımı yapılmamasını istiyor, Vefa Poyraz Lisesi'nden Ülkü Alişar ise okullarda dinci öğrencilere aşırı imkan sağlandığından, Zaman gazetesini okumak serbest olduğu halde başka gazeteleri okula sokmanın yasak olduğundan bahsediyor. Ülkü, "Öğrencilerden korkuyorlar. Bize şüpheyle bakıyorlar" diyor.

Eğitim görmek, öğrenmek amacıyla geldikleri okullarda bu şekilde baskı altına alınan, susturulan, kıstırılan, beyinleri tecavüze uğrayan, soru sorma, düşünme, sorgulama ve birey olma yetileri yokedilmeye çalışılan öğrenciler önceleri tek tek dile getirdikleri tepkilerini artık bir ağızdan bağırıyorlar. Uğradıkları hakaret, baskı ve dayak olaylarında önceleri korkunun da etkisiyle sessiz kalan öğrenciler içlerindeki öfkeyi dile getiriyorlar. Öğrenciler şimdi örgütleniyorlar... Bir çok lise ve orta okulda Demokratik Liseliler Mücadele Platformu ve öğrenci birliklerinin önderliğinde biraraya gelip sorunlarına çare arıyorlar.

Her ne kadar bu örgütlenmelerin adı altında bir faaliyette bulunduklarında, dayak, not tehtidi, polis tehtidi, disiplin soruşturmaları, okuldan atılmalar, uzaklaştırılmalar ve gözaltılarla karşılaşıp, yasadışı ve sakıncalı damgası yeseler de onlar bağırıyorlar. Onlar şimdi korkunun ve suskunluğun elele vermekle yenileceğini öğreniyorlar. O yüzden susmuyorlar. Yaptıkları yürüyüşler, protestolar, boykotlarla sürekli olarak gündeme geliyorlar. "Dayak değil, eğitim istiyoruz. Eğitimin amacı yoketmek değil, yaratıcılığı geliştirmektir. Bizi yoketmenize izin vermeyeceğiz" diye haykırıyorlar. İşte Tunceli'de Cumhuriyet Lisesi'nde gelişen olaylar. Okulda polisin arama yapmasına tepki gösteren öğrenciler yılların da verdiği öfke ve birikimle patlayıp gösteri yapıyorlar.

Gösteriyle birlikte polis okulu ablukaya alıp 9 kişiyi götürüyor. Bu kez tepkilerini sokağa döken öğrenciler yürüyorlar. Çarşı içine doğru yürüyen öğrencilere halk da katılıyor. Vali, emniyet müdürü, siyasi partiler araya giriyor. Emniyet müdürü halka ve öğrencilere saldıran özel timi geri çekmek zorunda kalıyor. Öğrenciler valinin etrafını çeviriyor. Arkadaşlarımız bırakılana kadar dağılmayız diyorlar ve her şeye rağmen dağılmıyorlar. Gözaltındaki öğrenciler serbest bırakılıyor. Bir kaç gün sonra ise okul yönetimi tümden değiştiriliyor.

İşte Bakırköy Bahçelievler Lisesi'nde, Hasköy'de, Sarıgazi'de dayaktan ve baskıdan bıkan öğrenciler sokağa dökülüyor, okullar bizim diye bağırıyorlar. Ankara'da, İzmir'de ve her yerde sessiz kalmıyorlar.❑

'İskender ülkesinin onurlu kartalları' Amerika güdümünde...

Arnavutluk, Nereden Nereye?

"Yaklaşık yedi yüz kişi, Şubat ayı başlarında, Tiran'da bir salonda toplandılar.. Salonun ısıtılmamış olması, içeride oturanları pek etkilemişe benzemiyordu. Hırpani paltolara sarınan izleyiciler gözlerini loş ışıklı sahnede, mayoları ile gülümseyerek yürüyen genç kızlardan ayırmıyorlardı... Çoğunluğu erkek olan izleyiciler, ülke tarihinde ilk kez yapılan güzellik yarışmasını izliyordu. Bu yarışmada 19 yaşındaki Valmora Selimleri birinci seçildi.".

Frankfurters Rundschau muhabiri Gerd Höhler, Tiran'da yapılan güzellik yarışmasını böyle anlatıyor.. Böylece, kapitalist kampa adımını atan her eski sosyalist ülkede olduğu gibi, Arnavutluk'un yeni yöneticileri de, güzellerini seçmiş, kadın güzelliğinin meta olduğu sistemle bütünleştiklerini dünya aleme bir kez daha ilan etmişlerdi.

İşsiz Valmora 30 bin Lek "ödül" aldı. Yani bir Arnavut işçisinin ortalama üç yıllık kazancı. Ancak, enflasyonun yüzde 300'lere vardığı Arnavutluk'ta, Valmora'nın bu parayı hemen harcaması gerekiyor. Zira paranın değeri her gün düşüyor. Bir de alabilecek mal bulabilse!. Çünkü dükkanların vitrinleri bomboş. Dolu raflar da hemen her gün yağmaya uğruyor. Karanlık bastığında, sokaklar silahlı soyguncuların egemenliği altına giriyor

Geçen sene hırsızlık ve cinayet suçlarında yüzde ellibeş oranında artış oldu. 1992'nin başından itibaren ise bu oran yüzde yetmişlere tırmandı. Arnavutluk Sosyalist Halk Cumhuriyeti'nin kurulması ile tarihe karışan kan davası olaylarının yeniden canlandığından söz ediliyor. Örneğin Kuzey Arnavutluk'ta iki değişik soy arasında devrimden sonra kapanan kan davası yeniden başladı.. Dürres'in güneyine düşen bin nüfuslu Kalush köyü öğretmeni, Habil Chaba, "Çocuklar aylardır, ekmek, fasulye ve suyla besleniyorlar" diyor.. Habil Chaba elinde kalın uçlu bir kalem, ders kitaplarında yer alan **"Enver Hoca, şanlı komutan"** kelimelerini karalıyor. Milli Eğitim Bakanlığı, ders kitaplarında Enver Hoca isminin geçtiği bölümlerin çıkmasını emretmiş ama yeni kitap basacak para ve kağıt olmadığı için, bu kelimeler karalatılıyor. Cümlelerin ikinci yarısı öylece kalakalıyor.

Geçtiğimiz hafta ilk "serbest" seçimlerin yapıldığı Arnavutluk'ta sanayi üretimi 1991'de yüzde, oranında gerilede. Aynı yılda kömür ve petrol üretimi üçte bir oranında düştü. Köylüler enerji kaynağı yaratmak için, ormanlardaki ağaçları kesiyorlar. Tüm Arnavutluk'ta işsizlik yüzde yetmişin üzerinde. Ham ya da yedek parça yokluğu nedeniyle fabrikalar sık sık üretimlerine ara vermek zorunda kalıyor.

Tarım kooperatifleri dağıtıldı. Beş yüz bin tarım işçisi, özelleştirme politikası sonucu 0.3 dönümlük toprağa sahip oldu. Ama bu toprakları işleyecek aletler, bunları kendilerine fahiş fiyatlarla kiralayan aracıların elinde kaldı. Gübre, tohumluk malzeme gibi devlet yardımları tümüyle kesildi. Ekonomi Bakanı Gjergj Kondo, "yılda bir milyon ton buğdaya ihtiyacımız var, bunun ancak üçte birini kendimiz karşılıyabiliyoruz" diyor.

Kruşçevciler, 1960'larda Arnavutluk'u ekonomik ambargo ile tehdit ettiklerinde, İskender ülkesinin onurlu kartalları, **"Arnavutluk halkı ot yer, gene size boyun eğmez"** demişlerdi. Bu sözler söyleneli yıllar geçti. Şimdi yönetim, Arnavut halkına Batı'ya el açmanın, yüz kızartıcılığını yaşatıyor.

22 Mart'ta yapılan parlamento seçimleri sonuçlarının ülkede herhangi bir değişikliğe yol açmayacağı şimdiden gözlemlenebiliyor. ABD destekli Demokratik Parti içerisinde koltuk kavgası Gromoz Pashko ile, "Sosyalist"lerle ittifaktan yana olan Sali Berisha arasında sürüyor. Diğer yandan ise ağır sansür ve baskı koşullarında AKP'yi Yeniden Kurma Örgütü hızlı bir faaliyet içinde. Dört bin üyesi ile örgüt, Arnavut halkına, Batılıların fuhuş ve tatil köyü merkezi olmama çağrısı yapıyor..

Arnavutluk'un güneyindeki Pogdareç ve Luşnia kentlerinde 4 gün boyunca yiyecek depoları yağma edildi.

Alman devleti süper güç olma yolunda koşaradım ileliyor. Ya Alman halkı?

Sosyal Kısıtlamalar Gündemde

Alman devleti süper güç olma yolunda koşaradım ilerliyor. Ya Alman halkı? Sayın bakan; bütçeye ilişkin 70 dakikalık konuşmanız sırasında devlet, 16 milyon mark borç faizi ödemek zorundaydı.!" Alman Sosyal Demokrat Partisi SPD'nin maliye uzmanı İngrid Matthaeus-Maier'in bütçe görüşmelerinde Maliye Bakanı Theo Waigel'e (CSU) yönelttiği bu sözler, salt retorik yönüyle bir önem taşımıyordu kuşkusuz. Bu sözler; muhalefet partisinden gelmiş olsa da, Avrupa'da en istikrarlı ekonomiye sahip olan Almanya'nın bile artık mali durumunun pek de iç açıcı olmadığını çok çarpıcı bir biçimde göstermekteydi. Ancak, sadece mali durum mu? Kötü gidişin maliye ile sınırlı olmadığını *Der Spiegel* dergisi şöyle duyuruyor: **"Devlet borçları büyüyor; enflasyon yükseliyor; işsiz sayısı düşmüyor; büyüme durmuşa benziyor; Bonn'dan alarm sinyalleri yayılıyor."** Olayları yorumlamada sık sık abartmaya kaçan *Der Spiegel* dergisinin, en azından bu yorumu ile somut gerçeği ifade ettiğini belirtmek gerekiyor. Nitekim devlet borçlarından ekonomik büyümeye kadar, birçok alandaki gösterge ve veriler olumsuz bir tablo çiziyor. Sıfırlı veya yüzde birli enflasyona alışık Almanya'da bugünkü enflasyon oranı yüzde **4.3**'e ulaşmış durumda. Bu rakamın yıl sonunda yüzde beş'e kadar çıkabileceği tahmin ediliyor.

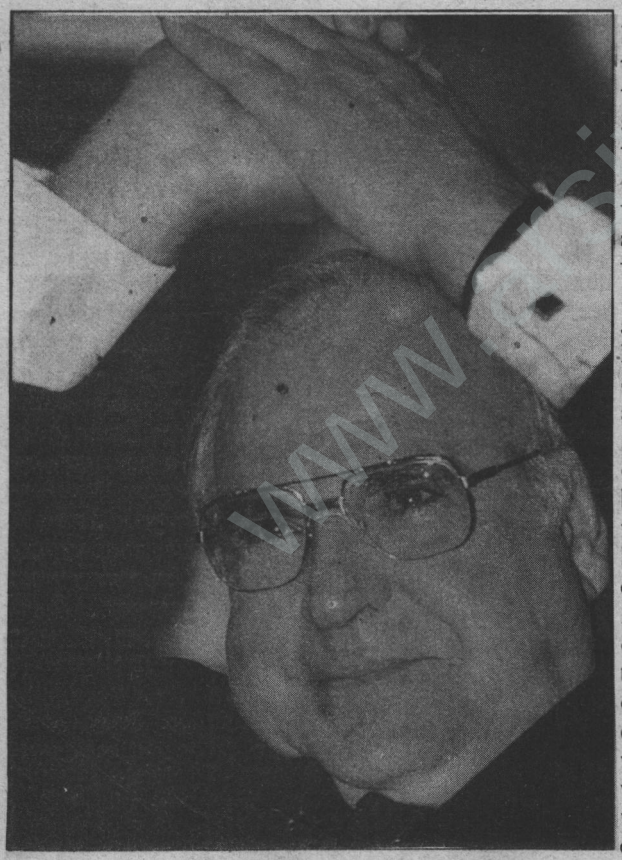

Almanya Başbakanı Helmut Kohl iç ve dış politikalarda yeni kriterler belirlenmesi gereğinin altını sık sık çiziyor.

Öte yandan son dokuz ayda Gayri Safi Milli Hasıla (GSMH) gittikçe küçülüyor. Önümüzdeki ayların trendi de aynı doğrultuyu gösteriyor. Mevcut kapasite kullanımında 80'li yılların sonlarında yüzde doksanlara ulaşan Alman sanayii, bugün ancak yüzde yetmişbeş ile çalışıyor.

Birleşik Almanya'da devlet borçları artık trilyonlarla ölçülüyor. Bonn'daki Ekonomi ve Toplum Enstitüsü'nden M. Miegel, korkunç boyutlara ulaşmış devlet borçlarına bakarak, *"acımasız bir dinamik harekete geçmiştir"* diyor. Bu borçların en başta Alman

Trilyonluk Devlet Borçları

emekçileri için "acımasız bir dinamik" oluşturacağından kimse kuşku duymuyor. Resmi verilere göre, birleşmeden bu yana tüm kamu açıkları yüzde otuz arttı. Almanya'nın bu yılki açığı **1.3 trilyon** markı buluyor. Büyük bölümü iç borçlanmadan meydana gelen devlet borçlarının 1995 yılında **1.9 trilyon** marka yükseleceği tahmin ediliyor. Bugün mevcut borçların faizleri bile yeni borçlanmalarla ancak ödenebiliyor.

Faiz ödemeleri bu yılki bütçenin ikinci büyük kalemini oluşturuyor. *Der Spiegel*'e göre, *"Bonn, 1995 yılında toplam vergi gelirlerinin yüzde yirmisini bankalara ödemek zorundadır."* Bu olgu, devlet borçlarının iki önemli sonucuna işaret ediyor: Devlet borçlarının yükselmesinden, başta *Deutsche Bank* olmak üzere mali sermaye çevreleri muazzam ölçülerde kârlı çıkacak. Alman çalışan sınıfları açısından ise tersi sonuçlar doğuyor. Sosyal hakların tasfiyesinin yanı sıra, devletin sosyal harcamalarında "tasarrufa" başvurulması; sübvansiyonların kaldırılması veya azaltılması; sübvansiyonlu her iş kolunda ve kamu teşkilatlarında işçi ve memur kıyımı, vergilerin yükseltilmesi, paranın değerinin düşmesi sonu-

cu artan enflasyon; yüksek fiatlar alım gücünde kayıplar... Bu durumda *The Economist* dergisinin şu yorumu pek de yanlış olmasa gerek: **"Rekor açık ve rekor enflasyon; Almanlar birleşmelerini böyle düşlememişlerdi!"**

Almanya Maliye Bakanı Waigel'nin önerdiği bu yolla, devlet borçlarının gerçekte temizlenip temizlenmeyeceği tartışma götürür. Ne var ki bugünden tartışmasız olan bir gerçek var. O da Alman emekçilerini gelecekte ekonomik ve politik saldırılarla dolu çok ağır ve çetin yılların beklediği. Bu konuda Kohl hükümetinin genel planlarının yanı sıra, somutlaşmış tasarımları da bulunuyor. Örneğin Ekonomi bakanı Möllemann'ın devlet sübvansiyonlarını daha fazla kısıtlama önerisi bugünlerde yine tartışma konusu oldu. Yine... Çünkü Mölleman benzer önerileri geçtiğimiz sonbaharda da getirmişti. Anımsanacağı gibi, Kohl hükümeti öncelikle de maden sektöründeki sübvansiyonları kaldırma girişiminde bulunmuştu. Bu girişimler, maden işçilerinin yaygın ve kitlesel protestolarına neden olmuştu. Maden sendikası yöneticilerinin uzlaşıcı tutumları sonucu hükümet, başlangıçta planladığı boyutlarda olmasa da, maden sektörüne verilen sübvansiyonların belirli bir bölümünü kısıtlayabilmişti. Şimdi ise Möllerman, önümüzdeki Temmuz ayında başlayacak olan 1993 bütçesi için "sübvansiyon kısıtlamaların ikinci raundunun başlayacağı"ndan söz ediyor. Ve ekliyor: **"Sosyal kısıtlamalar da tabu değil!"** Bazı liberal köşe yazarlarının bile *provakatif* bulduğu çıkışlarıyla işçilerin tepkilerini üzerine çeken bakanı, Almán İşverenler Birliği candan destekliyor. Nitekim işverenler kuruluşu da sosyal harcamalarda kısıtlamaların zorunlu olduğunu bildiriyor.

"Katı" Tasarruf

Son günlerde üzerinde somut tartışılan önlemlerin başında, hastalık, emeklilik ve işsizlik sigortası aidatlarının yükseltilmesi geliyor. Henüz, bu tartışmalar mümkün olduğu kadar toz kaldırmadan sürdürülmeye çalışılıyor. Çünkü Kohl hükümeti, 5 Nisan'da Baden-Württemberg ve Schleswig-Holstein eyaletlerinde yapılacak eyalet seçimlerini bekliyor.

Gelecek, Alman halkına, özellikle de çalışan sınıflarına 'refahın keyfini çıkarma' fırsatı vermeyeceğe benziyor.

Almanya'da son haftalarda hükümet ve parlamento düzeyinde tartışılan konular dikkat çekici bir içeriğe sahip. Başbakan Helmut Kohl'ün son aylarda vermiş olduğu demeçler gözden geçirilmeye değer. Gerek Almanya'nın birleşmiş olmasından, gerekse uluslararası alandaki son gelişmelerin sunduğu olgulardan hareket eden Kohl, Almanya için "iç ve dış politikada yeni kriterler" in belirlenmesi ve esas alınması gerektiğini vurguluyor. Başbakan, yaşanan sürecin, Alman ulusunun "yarattıklarının üzerine rahat oturmanın" değil, aksine "çalışmanın ve fedekarlıklarda bulunmanın zamanı" olduğuna özellikle dikkat çekiyor. Denilebilir ki, birleşmiş Almanya'nın başbakanı bu demeçleri ile bir strateji saptaması yapıyor. Toplu sözleşmelerin sürdüğü ve özellikle de yeni ekonomik "önlemlerin" harmanlandığı bu günlerde, Kohl'ün "fazla mesailer yapılmalıdır", "emeklilik yaşı uzatılmalıdır" vb. içerikli açıklamaları, haliyle bir anlam kazanıyor. Bu strateji, hükümetin tüm politikası ve çalışmalarına damgasını vuruyor. Hükümetin tam da toplu sözleşme görüşmelerinin sürdüğü bir dönemde, "yüksek ücret sonuçlarına" karşı bir kampanya başlatmış olması; somut rakamlar (en fazla yüzde dört) belirleyerek şimdiye kadar "kutsal" görülen toplu sözleşme "otonomisini" açıktan çiğnemesi; işveren dergilerinin **"yüksek ücretler; yatırım atmosferini zehirliyor, enflasyonu körüklüyor ve sonuçta işyerlerinin kapatılmasına yol açıyor"** gibi tespitlerin yer aldığı "bilimsel araştırmalar"ı ardı ardına yayınlaması; *Der Spiegel* in, "sermayenin yüksek ücretlerden dolayı başka ülkelere göç ettiği"ni iddia etmesi; çeşitli bakanların koordineli olarak devletsel birliğin ardından sosyal birliğinde gerçekleşmesi ve Doğu Almanya'nın inşasının tamamlanabilmesi için Batı'daki işçilerin "reel gelir artışlarından feragat etmeleri"ni açıkça, bir şart olarak ileri sürmesi; Möllemann'ın "işçilerin paylaşma taleplerinde ısrar etmeleri durumunda ekonomideki mevcut durgunluk belirtileri krize dönüşür." şeklinde **şantajvari** açıklamaları; bütün bunlar; sözü edilen stratejiden bağımsız ele alınacak gibi değil. Kohl'ün belirttiği ve yeni bir süper güç olmaya koşar adım giden Almanya'nın ihtiyaç duyduğu **"yeni kriterler"**in bunlar olup olmadığı merak ediliyor. ❑

"Yeni Kriterler"

Beyaz azınlık karar verdi: Siyah çoğunluğun temsilcileriyle sürdürülecek görüşmeler sonucunda, onların da ülke yönetimine katılabildiği yeni bir anayasa hazırlanacak.

Güney Afrika'da "Beyaz" Referandum

Geçtiğimiz günlerde Batı basınını -özellikle de Amerikan ve İngiliz basınlarını- hem öncesinde, hem de sonrasında uzun bir süre meşgul eden "ilginç" bir referandum yaşandı. 17 Mart'ta Güney Afrika Cumhuriyet'nde gerçekleşen referandumda, yalnızca, ülke nüfusunun yüzde ondördünü oluşturmasına rağmen, bugüne kadar ülkenin siyasal-ekonomik yaşamında tek başına söz sahibi olan beyaz azınlık oy kullanabildi. Referandumdan bir gün önce, Amerika'da yayinlanan *International Herald Tribune* gazetesi bu referandumun sonuçlarının, "bu ulusu belirleyen ırksal sorunların, barış görüşmeleri yoluyla mı, zor yoluyla mı çözüleceğini belirleyeceğini" iddia etti. Gazete, Afrika'nın beyaz azınlık rejiminin Cumhurbaşkanı Ulusal Parti Başkanı F.W Clerk'i, "siyahların büyük umudu" olarak nitelendiriyor, Gorbaçov'la ve De Guell'le arasında paralellikler kuruyor, bu "büyük reformcuyu" göklere çıkarıyordu.

Referandum sonucunda Cumhurbaşkanı F.W. Clerk'in "siyahlarla görüşmeler yoluyla yeni bir anayasanın hazırlanmasını" öngören reform planı, beyaz azınlığın yüzdesi tarafından onaylandı. Ancak demokrasi konusunda çok "hassas" olan 'batı basını' için, ülkenin yüzde seksenaltı oluşturan siyahların katılmadığı bir referandumun "demokratikliği" konusu, anlaşılan pek üzerinde durulmaya değer görülmemişti. Ekonominist zaten siyahların yüzde sekseni açısından Mr. de Clerk'in liderliği yeterliydi; hatta siyahların yüzde yirmisi Clerk'i, 27 yılını cezaevinde geçirmiş olan Afrika Ulusal Kongresi Başkanı, siyah lider Mandela'dan daha popüler buluyordu.

'Batı' gene demokrasi havarisi rolünde demokrasiyi iğdiş ediyor

Güney Afrika'daki ırk ayrımına dayalı rejime karşı uzun yıllar sessiz kalan ve destek veren 'Batı', gelinen yerde, yükselen siyah muhalefetin de etkisiyle artık böyle bir desteğe kendi kamuoyunu da ikna edemez duruma gelince, böylesi bir referandumu son seçenek olarak gördü. Bir yandan Muhafazakar Parti Başkanı Andries Treurnich'inde -diğer adıyla Dr. No- içinde bulunduğu fanatik sağ, diğer yanda, yalnızca siyasal haklarından yoksun olmakla kalmayıp, her geçen gün hızlı bir biçimde yoksullaşan siyah çoğunluğun muhalefeti, dünyanın en zengin maden yataklarına sahip (altın, platin ve elmas) bu ülkenin, kendi çıkarları açısından nereye varacağı belli olmayan bir yolda hızla ilerliyor olması, Batı'yı böyle bir seçenekle karşı karşıya bıraktı. Böylelikle -epeyce iğdiş edilmiş bir biçimiyle de olsa- demokrasi havariliğini de elden bırakmamış oluyordu.

Muhafazakar Parti Başkanı Andries Treurnicht, referandum öncesinde yaptığı konuşmada, siyah komünist bir hükümetin beyaz ulusa hükmettiği bir barışın asla olamayacağından söz ediyor ve "beyaz ulus olarak, komünistler tarafından yönetilmemek için mücadele edecekleri-

Güney Afrika siyahları "beyaz" demokrasiyi çok uzun yıllardan beri yaşıyorlar.

ni" söylüyordu (Oysa bugün için güney Afrika'da en azından önemsenebilecek bir komünist muhalefetten söz etmek mümkün değil. Devletleştirmenin savunucusu Mandela, ekim ayında yaptığı bir konuşmada bu konuya yaklaşımlarının ideolojik olmadığını, ancak zenginliklerden eşit bir biçimde yararlanabilmenin ancak bu yolla mümkün olabileceğini özellikle vurguluyor).

Yine bir askeri yetkili, Francois Van Heerden, referandumdan kısa bir süre önce yaptığı konuşmada: "Bir iç savaşın gelmekte olduğunu görüyorum. Hergün polislerimiz öldürülürken daha fazla bekleyemeyiz" diyor.

The Economist dergisi 'hayır' oylarının destekleyicisi olan, ırk ayırımı yanlısı beyazlar için, darbe biçiminde bir askeri ayaklanmanın -pek gerçekçi olmasa da- geriye kalan tek seçenek olabileceğinden söz ediyor.

Seçim öncesinde, "beyazların bir hata yapması ve baskıdan yana oy kullanmaları halinde, ülkeyi zor günlerin beklediğini" söyleyerek, beyazları gelişen siyah muhalefet konusunda "uyaran" Afrika Ulusal Kongresi Başkanı Nelson Mandela ise, referandum sonraki F.W. Clerk'in "Güney Afrika'da ırk ayırımcılığı kapanmış bir defterdir" sözlerine karşılık, "Irk ayırımcılığının hâlâ çok fazla canlı olduğunu" ve "hâlâ kendi ülkesinde oy kullanamadığını" ifade ediyor.

Referandum sonrasında gazetecilerin sorduğu soruları cevaplandıran siyahların bir kısmı bu referandumun bir adım olabileceğini ifade ederken, fazla bir şeyin değişmeyeceğini düşünenlerin sayısı da az değil. Öte yandan Güney Afrika'da 2 yıldır ertelenen idam cezalarının yeniden uygulamaya sokulacağı haberleri geliyor. İdam cezası almış 310 hükümlünün olduğu düşünülürse önümüzdeki günlerde gerginliğin daha da artacağını söylemek kehanet olmaz. Güney Afrika için ufukta da olsa "istikrar", en azından şimdilik bir hayal. Ve yüzyıllardır sömürü ve baskının en acımasızını yaşamış olan siyahlar, bu "beyaz" demokrasiye nereye kadar boyun eğecek. Önümüzdeki günlerde göreceğiz..❑

GÜNEY KORE

Açlık grevleri

Güney Kore'de 27 cezaevinde bulunan toplam 900'u aşkın siyasi tutuklu açlık grevindeler. Eylem, "Ulusal Güvenlik" yasasının iptalini hedefliyor. "Ulusal Güvenlik Yasası", Kuzey ile herhangi bir şekilde ilişkiye geçen kişilerin ağır hapis cezalarına çarptırılmasını öngörüyor.

Eyleme katılanlar arasında 1989 Temmuz ayında Kuzey'in başkenti Pyongyang'da yapılan Dünya Gençlik Festivali'ne katıldığı için en ağır cezaya çarptırılanlar da bulunuyor. Dünya kamuoyu önünde Kuzey Kore "komünist" rejiminin haksızlığını kanıtlamak için, sözde birleşme yanlısı olduğunu iddia eden Güney Kore'nin faşist yönetimi; diğer yandan en masum ilişkileri bile şiddetle cezalandırarak ne kadar birlik yanlısı olduğunu sergiliyor. ABD'nin dayattığı ve G.Kore'nin de demagojik amaçlar için kullandığı "birlik" ise, Almanya örneğinde olduğu gibi Kuzey'in Güney tarafından yutulması ve Kuzey'deki nispi demokratik ilerici yapının da, etkisizleştirilerek tasfiye edilmesi temelinde emperyalist-gerici bir birliktir.

İNGİLTERE

Londra'da İHD

Londra'da İnsan Hakları Derneği kuruldu: Amacı, insan hak ve özgürlüklerinin ihlallerine karşı mücadele etmek olan dernek özellikle Türkiye ve Kürdistan'daki insan hakları ihlalleri konusunda kamuoyu yaratmayı hedefleyecek. Faaliyetleri arasında çalışma ve oturma hakkı kazanma, ailelerin birleştirilmesi, öğrenim hakkı, seyahat özgürlüğü ve ırkçılığa karşı mücadele de olan dernek çalışmalarından, dileyen herkes yararlanabilecek Londra İHD, amaçları doğrultusunda araştırma, seminer, panel, gösteri ve diğer sosyal aktiviteleri düzenleyecek. Derneğin adresi : 126 Kingsland Migh Street London E8. Tel: 071-254 49 47 Fax: 071-254 63 57.

İşçi Partisi, Muhafazakarları eden kıl payı geçiyor

Britanya'da Seçimler

Kamuoyu yoklamalarına göre İşçi Partisi, Muhafazakarlara göre çok az bir farkla önde gidiyor. İktidardaki 13 yıllık Muhafazakar hükümet en zor dönemini yaşıyor. 9 Nisan'da yapılacak seçimlerin arifesinde önemli tüketim mallarına büyük oranda zamlar yapıldı. Ülkedeki en önemli sorun işsizlik ve buna çare olacak bir formül bulunamıyor. Körfez savaşından bu yana her gün bin 500 işçi işsizler ordusuna katıldı. İşsizliğin daha da artacağından kimse kuşku duymuyor.

Seçim tarihinin açıklandığı gün yapılan kamuoyu yoklamalarına göre İşçi Partisi yüzde 41, Muhafazakar Parti yüzde 38, Liberal Demokrat Parti yüzde 16 oya sahip. İki parti arasındaki farkın, araştırmalardaki yanılma payı kadar olması 9 Nisan sonrasını belirsiz kılıyor.

Belirsizlikten ilk etkilenen ise dünya borsalarında değer yitirmeye başlayan sterlin oldu.

İşçi Partisi iktidara gelirse vergi bombardımanı yapacak diye seçmen avlamaya çalışan Muhafazakar Parti, taze kan Major ile ekonomik durgunluktan 'sıyrılmasına' 3-5 ay kalmış 'müreffeh' İngiltere imajı yaratmaya çalışıyor. Oysa 13 yıllık iktidarı ve bu süre içindeki günahlarıyla Major ekibi, ekonomik durgunluk olmasa bile, seçimden 'sıyırmak' için epey çaba sarfetmek zorunda kalacak. Muhafazakarlar; yüksek faiz oranları, enflasyon, işsizlik ve Kelle Vergisi gibi bellalarla bu seçimi nasıl kazanacak merak konusu. Başbakan, Major'un kullanabileceği tek propaganda tıpkı Türkiye'de M. Yılmaz'ın yaptığı gibi, geçmişle ilgili tartışmalara girmeden, 'maziden sorumsuz' taze başbakan rolü oynamak.

Doğu Alman İşçileri

Birleşme"den önce güçlü bir ekonomik yapıya sahip olan Doğu Almanya'da ekonomi iflasın eşiğinde bulunuyor. Batı pazarının tüketim malları ile gözleri boyanan Doğu Alman işçiler, kısa zamanda kazın ayağının hiçte öyle olmadığını gördüler. Batılı işverenler, daha çabuk Mark kazandıran tüketim malları alanına yöneldiler.

Treuhand (kayum kuruluş) Doğu'daki tüm kârlı işyerlerinin Batı ile rekabet yapmasını önlemek için, onları, tek tek, yok pahasına tasfiye etti. Henüz nasıl özelleştirilecekleri açıklığa kavuşmayan Doğu tersanelerinin mevcut durumda, daha az iş siparişi almaları ile üretim kapasitesinin düşmesi, işçi çıkışlarını gündeme getirdi. İşyerlerinin yok olmasını ve Treuhand'in özelleştirme politikasını protesto eden tersane işçileri, sembolik olarak işyerlerini işgal ettiler. İşçiler şimdilik üretimi durdurmuyorlar, ancak iş paydosu sonrası evlerine gitmeyerek, tersanede geceliyorlar. Wismar ve Rostock'ta işgalci 6 bin tersane işçisinin eylemine, Neptun-Warnow tersanesinden 3 bin tersane işçisi daha katıldı. Böylece Mecklenburg-Vorpommem'de işgalci işçi sayısı 10 bine çıktı.

Sokaklara dökülen sadece tersane işçileri değildir. Berlin'de EKO Çelik işletmesinin, Treuhand'ca Krupp Çelik işletmesine devredilmesini protesto eden 10 bin çelik işçisi, Berlin-Frankfurt oto yolunu bir saat boyunca işgal etti.

ALMANYA-JAPONYA

İlişkilerde Yeni Aşama

Geçtiğimiz günlerde Japonya'ya resmi ziyarette bulunan Dışişleri Bakanı Genscher'in gezisinin sonucunu, bu başlık altında duyurdu Alman basını. Zira Genscher'in kendisi de temaslarının "başarılı geçtiğini" söyledi. Genscher, Almanya ve Japonya'nın bundan böyle "ekonomik devler ve fakat siyasal yönden cüceler kalmak istemediklerini" açıkladı. Alman Dışişişleri Bakanı'nın gezisinden bir kaç hafta öncesinde, Japon Dışişleri Bakanlığı da "Japon dış politikasının yeni bir safhada bulunduğunu" açıklamıştı. Buna göre, "nüfuz sahibi güç Japonya, yeni dünya düzenin şekillendirilmesinde bundan böyle aktif yer alacaktır."

Mevcut uluslararası konjonktür karşısında Almanların bu "yeniliği" selamladıkları ortada. Bunu salt Genscher'in gezisi göstermiyor. Genscher'in Tokyo'da gazetecilere verdiği demeçler de bu doğrultudaydı. Orada, "canlı geçen görüşmeler" ve tarihsel, kültürel ve bilimsel temas noktalarından" söz edilmekteydi. Almanya-Japonya ilişkilerinin "yeni aşamasının" bir ifadesi olarak da, önümüzdeki süreçte iki ülkenin dışişleri bakanlarının altı aylık aralıklarla düzenli görüşmelerde bulunmalarının kararlaştırıldığı açıklandı.

Siyasal alanda atılan bu adımların ekonomiye de yansıması gerektiğini vurgulayan Genscher, aynı anda Alman şirketlerine "Japonlarla stratejik ittifaka girmeleri çağrısı" yaptı.

ESKİ DOĞU ALMANYA

İntihar mı?

Alman şair Brecht, "İnsanı öldürmek için sadece top, tüfek, kara saplı bıçak gerekmez; açlığa, yoksulluğa mahkum edilerek de insanlar öldürülür" diyordu. Doğu Alman emekçileri, şimdi böylesine bir süreci yaşıyor. İşyeri sağlık

sigortasının yaptığı araştırmaya göre, Doğulu her beş işçiden biri geceleri uyuyamamaktan şikayetçi. Psikolog ve sosyal danışmanlar bunun nedeninin, işçilerin gelecekle ve yaşamla ilgili korku ve endişeler duymasından kaynaklandığını söylüyorlar.

Doğu Alman emekçileri, eski düzenlerinde mevcut haklarını yitirdikleri gibi, işlerinden ve evlerinden atılma, evsiz ve yurtsuz kalma tehlikesini her an yaşıyorlar. İşyerleri ile birlikte, sağlık tesislerinin, ana okullarının, çocuk oyun yerlerinin, boş zamanları değerlendirme derneklerinin yok olma tehlikesi var. "Birleşmeden" önce Federal Almanya, Demokratik Alman Cumhuriyeti'nin Mülkiyet Yasası'nı değiştirmesini ve bu değişikliğe göre de, eski mülk sahiplerinin, devletleştirilen mülkiyetlerde hak iddia etmesini şart koşmuştu. "Birleşme Sözleşme"sinin yürürlüğe girmesi ile, eskiden devlete ait konutlarda oturan emekçiler sıkıntı içinde, eski mülk sahiplerinin açtığı davaların sonuçlanmasını bekliyorlar. Hiç kimse, yarının ne olacağını bilmiyor.

İşte bu durumu protesto etmek için, Bernauer Eyalet Parlamentosu (Bernauer önceden, Demokratik Almanya'ya aitti.) milletvekili, iki çocuk babası, Detlef Dark, Devlet Başkanı Kohl'e protesto mektubu yazarak yaşamına son verdi. Dark, Kohl'e yazdığı mektupta "... burada yeni bir toplum yaratıldı. İyi mi, kötü mü, bir yana. Her halükarda bu toplum artık bizim toplumumuz değil. Bize, hiç bir şey sorulmadı" diyor. Dark'ın oturduğu Bernau'de 72 400 insan yaşıyor. Bernau Kiracılar Derneği'nin verdiğibilgilere göre, bu bölgede eski mülk sahiplerinin açtığı 10 bin dava var. İnsanlar, sinirli ve endişeli davaların sonuçlanmasını bekliyorlar. Bernav sakinleri mülkiyet yasasına ve mülk sahiplerine karşı Kiracılar Derneği'nde örgütlenerek mücadele etmeye hazırlanıyor. Evlerinden keyfi olarak atılmayacakları günün özlemini çe-ken kiracılar kendi aralarında Dark'ın intihar nedenini konuşuyor. ❑

Fransa'da Seçimin Galipleri Faşistler ve Yeşiller

Le Pen'in Tehlikeli Yükselişi

Kantonal ve bölgesel seçimler iktidardaki Sosyalist Parti'nin tam bir hezimete uğraması ile sonuçlandı.1986'da yapılan aynı nitelikli seçimlerde yüzde 29,8 cıvarında oy toplayan SP bu kez yüzde 10'dan fazla kayıpla sadece yüzde 18,3 de kaldı.Geçen sbeçimlere göre toplam oy kaybı ise 3,7 milyon kişi.

Beklendiği üzere Sosyalist Parti'nin kaybettiği oylar, klasik sağ partilere de gitmedi.Seçimlere katılma oranı yüksek olduğu halde seçimlere UPF adıyla ortak liste yaparak giren Chirac ve Giscard d' Estaing'in partileri de yaklaşık yüzde 6,5 oranında oy kaybettiler. Komünist Parti ise her ne kadar 89 Avrupa parlemantosu seçimleri ile kıyaslama yaparak oranlarını artırdığını iddia ettiysede, 86 da yapılan kantonal ve bölgesel seçimlere göre yüzde 2,2 oranında oy kaybetti. Fakat FKP'nin yüzde 8 oranında ve iki milyona yakın oy toplaması yine de Komünist parti bitti diyenler için bir süpriz oldu.

Le Pen: Fransız seçimlerinin galibi faşist.

Seçimlerin gerçek galipleri ise faşist ırkçı parti Milliyetçi Cephe (FN) ile iki ayrı liste halinde seçimlere katılan Yeşiller oldu. Le Pen'in FN'i zaten seçim öncesi başlatılan medyatik kampanya ile büyük ölçüde amacına ulaşmıştı. Le Pen'in oylarını etkilemek adına birçok parti ve adaylar onun seçim malzemesi olarak kullandığı sorunları aynı tarzda işlediler.İşsizlik., güvenlik, yabancılar vb. Sorunlara ilişkin olarak diğer partilerin de FN'den farklı bir yaklaşımları olmadı.

Chırac, yabancıların ve oturdukları evlerin koktuğunu, çoğunluğunun birden çok eşli ve onlarca çocuk sahibi olduğunu, Giscard ise Fransa'nın yabancılar tarafından işgal edilmiş olduğunu söyleyerek ırkçı-yabancı düşmanı görüşler kustular. Sosyalist Parti lideri ve eski başbakan L.Fabius ise, Le Pen'in aslında gerçek sorunlara parmak bastığını fakat çözümü konusunda yanıldığını söyleyerek, Fransız siyasal yaşamında önemli bir yere oturtuyor.Bütün bunlara karşın Le Pen'in Milliyetçi Cephe 'si korkulduğu kadar büyük bir gelişme kaydetmemekte birlikte ülke çapında yüzde 14 oranında (3.5 milyon) oy topladı.

Önümüzdeki günlerde Fransız politik yaşamında etkili olacak güclerden biride yeşiller olacak.Iki ayrı grup olarak toplam yüzde 14 cıvarında oy toplayan Yeşiller, FN dışında bütün diğer partilerle bölgesel planda ve ülke çapında koalisyon yapabileceklerini belirttiler.Belirtilmesi gereken bir başka olgu ise, Fransız Yeşilleri'nin örneğin, Alman Yeşilleri'ne oranla daha geri konumda olması ve kendilerini sol olarnak bile adlandırmaktan kaçınmaları. ❑

11. İstanbul Film Festivali olumlulukları ve olumsuzlukları ile geride kaldı. Sinema sanatını zenginliği ile karşımıza getiren festival, aynı zamanda izleyici-film ilişkisinde bir yabancılaşmayı da yarattı.

Onbeş Günlük Bir "Ayin"

Sadık ALBAYRAK

Olumlulukları ve olumsuzluklarıyla bir İstanbul Film Festivali daha yaşandı. 11. İstanbul Film Festivali'nin en olumlu yanı, yılboyu sinemaları işgal eden ticari ve bayağı Hollywood filmlerinin dışında, onlarca ülkeden onlarca sanatçının, değişik duyarlıklarla gerçekleştirdiği onlarca filmi izleyebilme olanağı sunmasıydı. Bir anlamda seçme özgürlüğüne kavuşmak demekti bu. Sinema sanatının ve izleyicisinin bir festivalin sınırları içine hapsolmuş da olsa biraz soluk almasıydı. Festival, sinema alanında bugün yaşanan durumun ne kadar içler acısı olduğunu gözler önüne serdi. Değişik toplumların insanlarını özlemleriyle, sorunlarıyla perdeye yansıtan, çeşitlilikle, binbir duyarlıkla örülmüş bu filmlere sinemanın ticari işleyimi içinde hiçbir zaman gösterilme olanağı tanınmıyor. Gerçek anlamda estetik değerler taşıyan, insanı araştıran, sorgulayan bu filmler seyircisiz bırakılıyor.

Böylelikle bu filmleri festivalde izlemek zorunda bırakılan izleyici, yoğun festival programı içinde kaybolarak bir filmin gerektirdiği özeni ve dikkati birkaç filme bölmek durumunda kalıyor. Bir yandan dar bir zamana sıkıştırılmış onlarca film, öte yandan, son yıllarda yerleşen özenti ve yüzeysel kültürün etkisiyle bir "modaya", "furyaya" dönüştürülmüş "Film Festivali izleme etkinliği"... Metalaşmayla yaratılan, sanat ve izleyici arasındaki yabancılaşma, en tipik görünümlerinden birine kavuşuyor burada. Böylelikle, olumlu anlamda sinema sanatını zenginliği, çeşitliliğiyle karşımıza getiren festival, aynı zamanda bu yabancılaşmanın etkisi altına olumsuz bir izleyici-film ilişkisini yaşatıyor. Film izleme, yılın 15 gününde gerçekleştirilen bir "ayin" gibi algılanıyor neredeyse. Bunun en basit örneği, festivalde gösterilen "Avrupa", "Ateş Üstünde Yürümek" ve benzeri daha önce gösterilmiş ama az sayıda kişinin izlediği filmlere bilet bulunmayacak ölçüde büyük ilgi gösterilmesiydi.

Program yoğunluğu, bir başka açıdan ise büyük bir olumluluktu.

Festival yılda 15 gün süren bir "ayin" gibi algılanırken, filmlerin arasına bomba gibi düşen reklamlarla tekeller güzellikleri kirleten yüzlerini bir kez daha gösterdiler.

"Leyleğin Geciken Adımı"nda Teo Angelopulos insanlığı ayıran sınırları irdeliyor.

Kurosowa'nın filmi "Yaşamak" yaşamı ve ölümü sorguluyor.

Değişik filmler arasında karşılaştırmalar yapma, ortak temalar yakalama, dünyanın değişik toplumlarından insanların kaygılarını, sevinçlerini duyumsama fırsatı yarattı Festival.

Bergman'ın "Yaban Çilekleri"yle Kurosowa'nın Yaşamak"ını arka arkaya izlemek, bu iki önemli sanatçının hayatın anlamını ve ölümü sorgulayışlarını karşılaştırmak güzel bir deneyimdi. Bir Pasolini'yi tanımak, bu çelişkili İtalyan yönetmeni, onunla ilgili spekülasyonlara aldırmadan, "Kendi aklını kullanma cesaretini göstererek" izlemek az şey değildi. Pasolini'nin kimi filmlerinde ulaştığı inceliklerle, kimi filmlerindeki kabalıkları, bayağılıkları bağdaştırmak güçtü. Bu sanatçının filmleri, üzerinde temellendiği kültürle, toplum ve tarihle sanat yapıtı arasındaki ilişkileri sorgulamak için birer laboratuardı sanki. Eski Yunan tragedyalarından Dekameron ve Canterbury Öyküleri'ne, İncil ve Doğu'nun 1001 Gece Masalları'ndan Brecht'e uzanan bir kaynaklar zenginliği çıkıyordu karşımıza. Türkiye'de sinema tarihi ve kültürüyle ilgili etkinlikte bulunan kurumlar olmadığı için Festival bu anlamda da işlevsel. Sinema klasiklerini programına alması, yönetmenlerin toplu gösterilerini yapması sinema kültürünün gelişmesinde etkili. Biz de seçimimizi sinema klasikleri ve toplu gösterilerle, daha az filmini görebildiğimiz ülke sinemalarından yana yaptık.

Çinli yönetmen Zhang Yimou'nun "Kırmızı Fener"i derinlikle işlenmiş dört kadın karakter getiriyordu karşımıza. Bir malikane sahibininin dört karısı arasında yürütülen ölümcül savaşımı, 20. yüzyılın başında Çin'de kadının durumunu eşsiz bir sinemayla, malikanenin dışına bir kere bile çıkmadan sarsıcı biçimde anlatmayı başarıyordu.

"Leyleğin Geciken Adımı"nda Yunanlı yönetmen Teo Angelopulos çağa meydan okuyan sinemasıyla insanları ayıran sınırları irdeliyordu. İnsanların arasına sürekli çekilen sınırlarla, insanın sınırları aşma çabasını, insanların ve kültürlerin sınırlarla kuşatıldığı bir göçmen kasabası üzerinde kendine özgü o yavaş sinemasıyla sorguluyordu. Bizden insanlar da vardı filmde.

İran'dan bir film, "Arkadaşımın Evi Nerede"de çocukların büyük dünyası, derin dostlukları işleniyordu. Abbas Kiarostami'nin filmi iki çocuğun dostluğunu etkileyici bir yalınlık ve sıcaklıkla anlatırken, İran'ın içine düştüğü değişmeye de dikkat çekiyordu. Kentleşmeyle ıssızlaşan köyler, değiştirilen ağaç oyma kapı ve pencereler, yalnız başına bırakılan yaşlılar... Kentleşmeyle tırmanan kapitalistleşmenin insani duyguların, inceliklerin üzerini örtmesi... Bu duygu yüklü yalın film Festival'in ilk günü Beyoğlu Sineması'nda gösterilirken ilginç bir olay oldu.

Ara verildikten sonra filmin başlamasını bekleyen izleyiciler reklamlarla yüzyüze gelince çok şaşırdılar. Islık çalarak bir türlü bitmeyen reklamlara tepki gösterirken sanatı, sinemayı savunuyorlardı. Filmin arasına yerleştirilen bu yüzsüz reklamlar belki de filmi bütünlüyordu. İran'ın veya dünyanın başka bir ülkesinin günümüzde yaşadığı değişmeler tam da bu tüketim kültürüne götürüyor. Duyguları, incelikleri, sanatı, insanı yalnızca bir tüketim nesnesi olduğu ölçüde dikkate alan kapitalist kültür, reklamlarla dışa vuruyordu kendini.

Pasolini'nin filmleri, üzerinde temellendiği kültür, toplum ve tarihle sanat yapıtı arasındaki ilişkiyi sorgulamak için birer raboratuvardı sanki.

"Arkadaşımın Evi Nerede?"nin arasına bir bomba gibi düşen reklamlar, 11. İstanbul Film Festivali boyunca her filmde karşımıza çıktı. İnsanı, sanatı, sinemayı, tekellerin yalnızca bir tüketim nesnesi, reklam aracı olarak gördükleri başımıza kakılıyordu her filmde. Acaba, tekellerin kurduğu bir vakıf olan İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı'nın düzenlediği etkinlik bu kadar mı olurdu? İstanbul Sinema Festivali'ndeki bu uygulamayla tekeller, güzellikleri kirleten yüzlerini bir kez daha gösterdiler.

11. İstanbul Film Festivali, tekellerin egemenliğinde bir dünyada sanatın içler acısı çelişkili durumunu düşündürten bir etkinlik oldu aynı zamanda...❑

İlk kaset Vira Bismillah. Arkasından Dost Dost İlle Kavga. İdam Gecesi ve Büyük Firar. Genç bir müzisyen; Haluk Özkan... Sürekli tartışıyor, kavga ediyor, üretiyor. Müzik dünyasının gidişatından memnun değil. "Herkese meydan okuyorum" diyor.

"Geleceği Kurtarmak Gerek"

Meral GÜNDOĞDU

Neden müzik Haluk Özkan?

— Müzik benim için bir tutku. Bağışıksız olduğum bir hastalık gibi.. hani sürekli yakalanır, yatak döşek yatarsınız ya.. müzik de benim için bu. Kronikleşmiş bir yaşam biçimi.

—Nasıl yakalandın bu hastalığa?

— Benim müzisyen olmam biraz tesadüfi. Güzel Sanatlar'ın resim bölümüne girmek istiyordum. İktisat okurken konservatuara girmeye karar verdim. İlk müracaat ettiğim okul Atatürk Eğitim Fakültesi Müzik Bölümü. Almadılar. Bilayetenek dediler. Ben biliyorum biraz olsun yeteneğim var. İkinci yıl İstanbul Üniversitesi'nin konservatuarına birincilikle girdim. Sonra profesyonel müzik yaşamım başladı.

—Haluk, sen Ahmet Kaya'ya "arabesk", Zülfü Livaneli"ye "popülist" diyorsun. Neden?

— Ahmet Kaya'nın arabesk olduğu aşikar. Bestelerinin formlarından anlaşılıyor. Sözlerinden anlaşılıyor. Devrimci olduğunu iddia ediyor. Devrimci müzik böyle olmaz. Sözle devrimci olunmaz. O zaman Nazım'ın sözlerini Orhan Gencebay bestelerdi, anlatabiliyor muyum?

Zülfü konusuna gelince, şunu belirtmek istiyorum: Herkes haddini bilsin. Kendi gerçeğini ortaya koysun. Zülfü Livaneli bir dönemin en önemli isimlerinden biri. Ben de kendisinden etkilendim. Ama şimdi yaptığı bestelerin formasyonları ilkokul besteleri gibi. Niye böyle oldu? İçeriği yitirilmiş bir müzik var. Zaten özünü yitiren bir müzik, biçimde de değişir. Zülfü şu an bir dönemde yaptığı müziğin birikimini kullanıyor. Şimdi yaptıkları onların gerisinde. Kendisini geliştirememiş, aşamamış. Ben Çağdaş Türk Müziği bazında onları aştığımı iddia edebiliyorum.

—Peki sen devrimci müziği, sanatı nasıl tanımlıyorsu?

— Sanat orijinini toplumdan alan, kiminin fırçasında, kiminin heykelinde, kiminin notasında toplumla ilişki kurduğu bir yaşam biçimi. İnsanların ürettikleri şeyler onların yaşam biçimidir. Bir müzisyeni dinlerken, onun yaşama bakışını, politik ve apolitik yanlarını yakalayabilirsiniz. Bazılarının arabesk yanlarını rahatlıkla yakalayabilirsiniz. Bu yüzden kimin nasıl müzik yaptığı ne şekilde müzik yaptığı, ürünlerinden anlaşılıyor zaten.

—Senin kasetlerinin adları da ilgi çekici...

— Evet. Bu onların içeriklerinden geliyor. Hepsi bir toplumsal dramın müziksel değerlendirilmesi bana göre. Vira Bismillah, mitolojiden öğrendik; "Kalkın, yürüyelim" demek.

—Bir sanatçı olarak etrafında olanlardan nasıl etkileniyorsun? Sanatçı kendisiyle çok fazla yaşamak zorunda olan biri. Buna karşın çok duyarlı çevresinde olup bitene. Bu iki zıt durumu sanatçı nasıl kendi bünyesinde biraraya getiriyor ve yaptığı işe aktarıyor?

— Sanatçı bana göre toplumla içiçe. Bakkala iniyorsunuz, arabaya biniyorsunuz, gazete okuyorsunuz, film izliyorsunuz, kanlı, vahşetli birşey görüyorsunuz; sanatçı bu yaşadıklarını kendi enstrümanıyla anlatıyor. Ben bunu sözcüklerle, notalarla aktarıyorum.

—Şarkı yazarken nasıl bir tercih yapıyorsun, önce söz mü belirliyor seni?

— O değişiyor. Ama tüm şiirlerin içinde bir müzik vardır. Hatta sinemada, resimde ritmsel bir öge mutlaka vardır. Hareketin başladığı her yerde notasal bir ifade vardır. Önemli olan, onu yakalayabilmek. Herkes başka türlü yakalar. Herşeyin bir müziği vardır. Ama çok itina göstermek lazım. Mesala Nazım benim için

Artık bütün bestelerde hafif müzik formasyonuyla söylenen bir arabesk yan var.

çok özeldir. Nazım'dan beste yapmış olmak için seçmem onu. Eğer o sözlerin hakkını müziğimle verebiliyorsam, besteliyorum. Veremiyorsam kesinlikle unutuyorum.

—Sanatçılarımızın içine düştüğü bir popülerleşme tehlikesi var. Eğer çizgisini iyi çizemiyorsa sanatçı, tüketim toplumunun belirlediği ölçüde popüler olanın bir parçası, hatta destekleyicisi olabiliyor. Kendisine "devrimciyim" diyen, belki gerçekten de devrimci olan sanatçılar dahi bu modaya kapılabiliyorlar. "İşkence"li şarkılar gibi, şimdi Kürtçe söylemek gibi. Bunun maddi bir temeli var, ama istismar edilen bir yan da var bu işin için-

de. Ne dersin? Mesala sen Kürtçe şarkı söylemiyorsun.

— Bir dönem özgün müziğin çok fazla ticarete alet edilmesi gibi bir durum bu. Özgün müzik ticari bir müzik halini aldı ve herkes "özgüncü" oldu. Bu istismar edildi. Şimdi yerini yeni istismarcılar aldı. Kürtçe söylemek, Kürt olan ya da olmayanın para kazanmak için, yaptığı bir iş haline geldi. Bana da çok ciddi teklifler geldi. Ben kesinlikle Kürtçe şarkı söylememekte direttim. Çünkü eleştirdiğim insanlarla aynı kategoriye konmak istemiyorum. Bir ulusun kültürünü ticarete alet etmeyi onaylamam mümkün değil.

—İdam Gecesi adlı çalışman, Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'a ithaf edilmiş bir çalışma. Bu yıl da biliyorsun, onların öldürülüşünün yirminci yılı. Neler hissediyorsun bir sanatçı olarak?

— Nisanın son haftasında Türkiye ve Avrupa'yı kapsayan Deniz Gezmiş ve arkadaşlarını anma konserlerinin hemen hepsine katılacağım. Ben bu etkinliklere "Deniz'i çoğaltma" diyorum.

—Haluk Özkan, 80'li yıllarda yapılanlara "hapishane edebiyatı", "arabesk" dedik ama, bitiyor artık. 90'lı yılları, Nilüfer-Kayahan, Sezen yılları olarak anacaklar galiba. Ne dersin?

— Türkiye'deki darbe sadece aydınların hapse atılmasından ibaret değildi. Bütün demokratik kurumların askıya alınması yaşama aktı. Özellikle sanatın her dalına yansıdı bu. İnsanlar kendi kabuklarına çekilmek zorunda kaldılar. Yaşamın birebir ilişkisine de aktı bu. Bazı insanlar yenilgi atmosferine girdiler. Bu da çok istismar edildi. Çok yanlış şeyler gelişti bu arada. Mesela Ahmet Kaya'nın hemen bir konservatuara kayıt yaptırması ya da bir hocadan ders alması gerekiyor. Bu işin matematiksel, akademik bir yanı var. İnsanlar ticari bir atmosferde para kazanmak için bu işleri yaptılar. Ama enteresan, hafif müzik deniyor ama, Kayahan'da da aynı arabesk formları bulabilirsiniz.

—Şimdi herkes arabesk.

— Evet. Mesela benim şarkımı bir arabeskçi söyleyemez. Arabesk bir formasyon yok çünkü. Kayahan'ın şarkılarını söylerler. Hafif müzik formasyonuyla söylenen bir arabesk yanı var. Herkes arabesk oldu, evet. Ama bu insanlar, finalde sonuçsuz kalacaklar. Gelecek, akarak hızla geliyor. Gün ilişkisini kurtarırsınız. Geleceği kurtaramazsınız. Bunlar geleceği kurtaramayacaklar bana göre.

—Peki Haluk Özkan neler yapıyor?

— Haluk Özkan devrimci müzik yapmak istiyor ve yapıyor. Benim müziğime "Bu da ne ya" deyip, kaseti önüme atacak adam tanımıyorum. Son çalışmama 170 milyon harcadım. Daha ucuz bir prodüksiyon yapıp çok daha fazla para kazanabilirdim. Ama ben nitelikli bir müzik yapmaya çalışıyorum, sürecin müziğini yapmaya çalışıyorum. Sözü olan bir çalışma yapıyorum. Müziklerinin ve sözlerinin çoğunu kendi yazdığım bir kasetin altyapısını çekeceğim önümüzdeki günlerde. O, Türkiye'de çok daha büyük bir ses getirecek. Pekçok kişi ticari yanla uğraşırken ben, senfonik yanı yakaladım. Bu benim için hoş birşey.❑

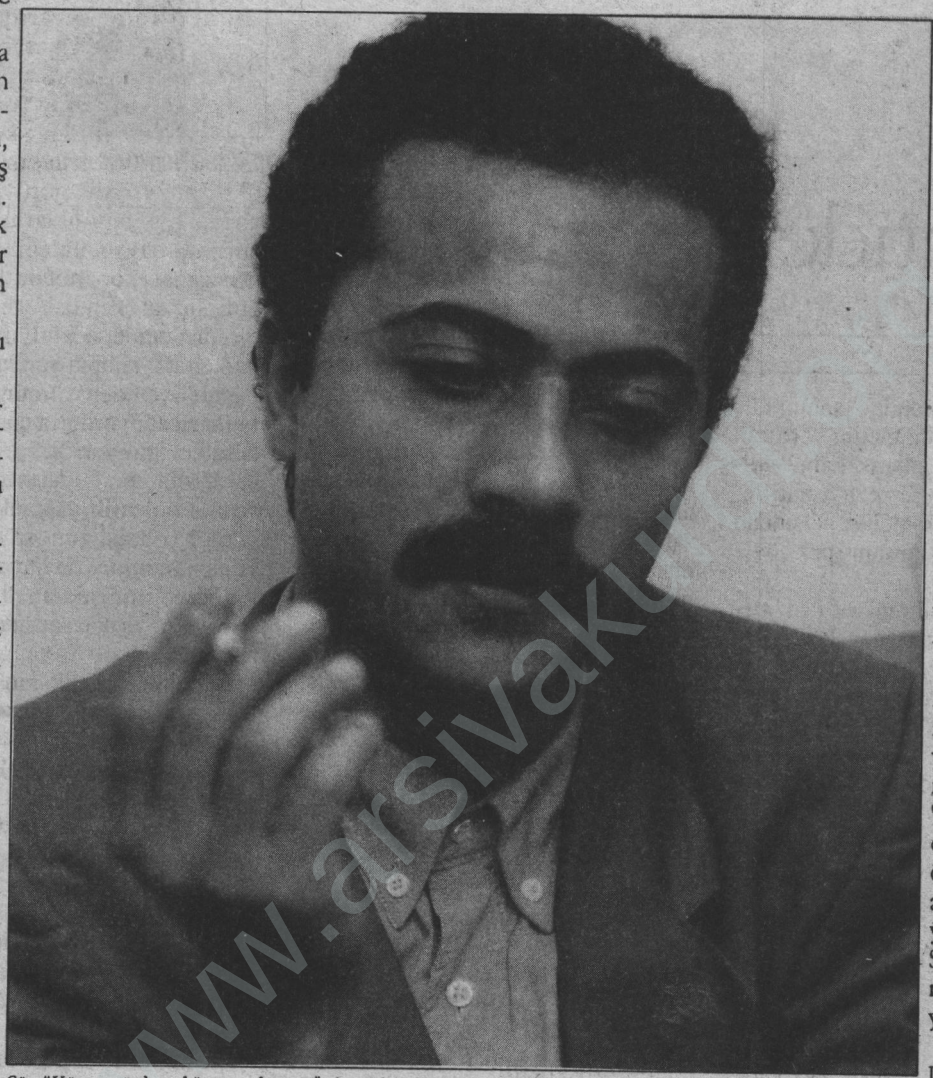

Söz "Kürtçe söylemek"ten açılıyor. Özkan "bir ulusun müziğini ticarete alet edemem" diyor

www.arsivakurdi

Kitap

Tahsin Yücel "Peygamberin Son Beş Günü" romanında Marksizmle Bir Karikatür Üzerinden Polemik Yürütüyor.

PEYGAMBERİN SON BEŞ GÜNÜ. Tahsin Yücel, Can Yay. 312s.

Taamüden Kaza!

Halil BEYTAŞ

Ceza hukukunda "taammüd", suçun vahametini arttıran bir unsur olarak kabul edilir. Kaza ise cezayı hafifletir. Bir romanın sonuçları açısından bakıldığında ise, durum pek öyle görünmüyor.

Daha çok dilbilimci ve denemeci olarak tanıdığımız, ancak son yıllarda ardarda yayımladığı öykü kitaplarıyla öykücü yönü tartışılmaya başlayan Tahsin Yücel'in son romanı ***Peygamberin Son Beş Günü***, taamüden kazayla sonuçlanmış bir yapıt görünümünde.

Üzerine çok şey yazıldı ama kitabın konusunu bir kez daha yineliyelim: 1940 kuşağından devrimci bir ozan, kuramların ve Nazım Hikmet'in bazı şiirlerinin arasında sıkışıp kalmış yaşamında, "tarihin kaçınılmaz" sonuçlarını beklemektedir. Bu sonuç prolaterya öncülüğünde gerçekleştirilecek sosyalist bir devrimdir. Ancak ozanımızın toplumu ve yaşamı algılama biçimindeki sığlığın doğal sonucu bir ömür boyu süren "zihinsel masturbasyondan" başka bir şey değildir.

Tahsin Yücel, romanın, 1980 sonrasında ortaya çıkan ve cezaevinde yatmayı bir üstünlük, yatmamayı ise neredeyse bir ihanet olarak gören anlayışı eleştiren bir öykü taslağından ortaya çıktığını söylüyor. Âlâ, buraya kadar bir "kaza" yok. Ayrıca Yücel, ozan Rahmi Sönmez'in şahsında, hayatı bir yap-boz oyunu olarak gören basit ve mekanik Marksizm yorumunu hedef aldığını belirtiyor. Buna da bir itiraz yok.. Çünkü, bu anlayıştan en fazla çeken, Yücel değil, solun bizzat kendisi oldu.

Peygamber'in Marksizm yorumu genç bir insanın, Marksizmle ilk tanıştığı sıralarda, altı çizilmiş kitap satırlarından elde ettiği "Marksist düşünce"den farklı değil. Yücel'in ipin ucunu kaçırdığı nokta burada başlıyor. Bu "karikatür Marksizm"le, insanlığın düşünüş ve yaşayış biçiminde önemli ufuklar açmış, üstelik yaşanan fiili kriz nedeniyle her gün daha da derinleşmekte olan "Marksizm"i okuyucu nasıl ayırdedecek.

Peki gerçekten, Yücel karikatür Peygamber'iyle, sol düşünce arasına bir sınır koymuyor mu? Hayır! Bir örnek; kimse Selim İleri'nin okuduğunu anlamayan biri olduğunu iddia edemez. İleri, kitabı ele aldığı 24 Ocak tarihli yazısında şöyle diyor: "... ozan Rahmi Sönmez, takma adıyla Peygamber, komünizm-Marksizm yolunda bir başına yürümeye devam ediyor." Örnekleri çoğaltmak mümkün. Marksizmle bir karikatür üzerinden polemik yürütülüyor.

Üstelik bu sapı samana karıştırma, "komünizm öldü" vaveylasıyla, insanların daha iyi yaşam kavgalarının düşünsel olarak silahsızlandırıldığı, siyasal gelişmelerden habersiz bir gençlik kuşağının yetiştirildiği bir zaman ve coğrafyaya denk düşüyor.

Yücel, romanda kurduğu siyasal boyutun gerçekle ilişkisini çok fazla önemsemiyor. Çünkü o, roman gibi kurguya dayalı, gerçekle mesafesini her zaman koruyan ve kendi gerçeğini bizzat kendisi yaratacak olan bir düzlemde deviniyor! Bunu yaparken de, kitapta yeralan ve okuyucunun yeniden üretimi sırasında kullanacağı verilerin çarpıklığını hiç hesaba katmıyor.

Yücel bir söyleşisinde Marksizmle polemik yapmak gibi bir niyetinin olmadığını söylemiş, bilgi ve donanımının da buna yetmeyeceğinini belirtmişti. Bu durumda ortaya çıkan "iş kazası"ndan başka bir şey değil..

"...ekin değişik biçimlerde köstekleniirken, tecim, insanları ve toplumları kaynaştıran yüce bir değer olarak sunuluyor. (...) Bireysellik, dolayısıyla da bencillik öne çıkarılıyor.. (...) Politikacıların, yazarların bu denli kolay efendi değiştirmelerini de genelleşmiş bir yabancılaşmanın bir göstergesi olarak değerlendirebilirsiniz." diyebilen Tahsin Yücel, ***Peygamberin Son Beş Günü*** romanıyla, tutum aldığı bu siyasal tavrın yanı başına düşüyor.

Yücel, bir öykü olarak tasarladığı romanın yazım sürecini anlatırken sık sık "beni aştı" ifadesini kullanmıştı. Doğru. Yücel, bir siyasal roman olarak ***Peygamberin Son Beş Günü***'nün altında kalmış. Hocamız dersini bu defa iyi çalışmamış!

Roman, çok boyutlu bir bütündür. Biz bu yazıda salt siyasal boyutu ile ilgilendik. Bu bizim için dayatılmış bir tercihti. Oysa göstergebilim açısından inceleyip, taşıdığı vahim siyasal kimyayı es geçebilirdik. Ama "ekinin köstekleenmesine", "yazarların bu denli efendi değiştirmesine" gönlümüz razı değil. "Kaza" eseri olsa bile...

Yalnızlığın Keşfi

Yetmişli yılların ikinci yarısına Avrupalılaşmamış bir Avrupa ülkesi olarak giren İspanya, doksanlı yıllarda artık tam anlamıyla yaşlı kıtanın bir parçası haline geldi. Bu gelişim, siyasal ve sosyal göstergelerde olduğu kadar, edebiyatın göstergelerinde de kolayca izlenebiliyor.

Ekonomik sorunlarını aşmış bir toplumsal ortamda, varoluşunun ve geçirdiği değişimin sorunlarıyla uğraşan şehirli İspanyol, yetmiş sonrası genç kuşak yazarlarının eserlerinde temel bir izlek olarak beliriyor. Bu, kendileriyle uğraşmayı seven İspanyolların, yaşadıkları değişime edebiyat aracılığıyla eleştirel bakmalarını da beraberinde getiriyor. Daha önce ***Teresa ile Laura*** adlı eseri dilimize çevrilmiş olan Juan José Millás da bu kuşaktan bir yazar. Yazarın dilimize yeni çevrilen kitabı ***Yalnızlık Buydu***, 40 yaşında bir kadının, toplumsal statü elde edebilmek için sürdürdüğü yaşam biçiminden sıyrılma çabası üzerine kurulu. Bu değişimi başlatan da annesinin ölümü. Tesadüfen bulduğu annesinin günlükleri, benzer ve ortak amaçlı insanlarca çevrelenmiş yaşam biçimine başka bir gözle bakmasını sağlayacak ve değişme verecektir. Millás roman boyunca "başka yerden bakma"nın önemi ve gereği üzerinde duruyor. Elena, kocasının aşk maceralarını izlemek için tuttuğu özel dedektiften bir süre sonra, sadece kendisini izlemesini ister. Üstelik ondan beklediği olayların yalın anlatımı değil, kendi öznel yargılarıdır. Annesinin notları da, yaşamlarındaki benzerlikler nedeniyle aslında Elena'nın yaşamına bir başka bakıştır. Kitaba adını veren

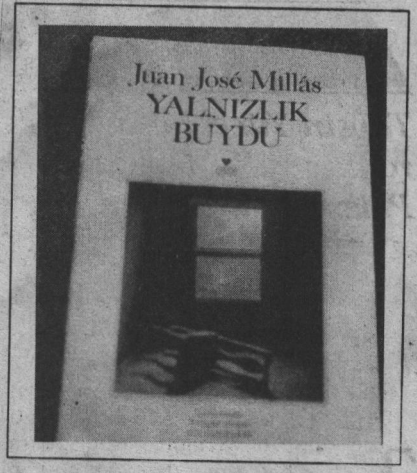

yalnızlık işte tam bu. Anlama ve görme kaygısıyla kimsenin kimseye bakmadığı, hele ki eleştirilmek gibi bir "lüks"ü kimsenin yaşayamadığı "gelişmiş" bir toplum ve onun içindeki yalıtılmış birey.

YALNIZLIK BUYDU. Juan José Millás, Çev.Ali Özçelebi, Can Yay. 135 s

"Şanlı" Tarihimizden

Üç köy geçerken beş önemli uygarlık tanıyabileceğimiz Anadolu toprakları, nasıl ve hangi araçlarla, cumhuriyetin bir ulus yaratma kaygılarıyla, tekil bir bütüne indirgenmeye çalışıldı? Tarihimiz, sık vurgulandığı biçimiyle hoşgörünün olduğu kadar, belki de daha fazla bu tırpanlamanın tarihi.

Rıdvan Akar'ın **Varlık Vergisi** adlı çalışmasında, bu "kirli" tarihe bir örnek veriyor. Tek parti döneminde azınlıklara karşı yürütülen politikanın bir parçası olarak uygulanan ve Almanya'daki faşist yükselişin izlerini kolayca görebileceğimiz Varlık Vergisi olayı, yaygarası yapıldığı gibi, azınlıklar politikasında, "sütten çıkmış kaşık" olmadığımızı ortaya koyuyor. Her türlü sayısal verinin de yeraldığı bu akademik çalışma "meraklısı için" oldukça cezbedici.

VARLIK VERGİSİ. Rıdvan Akar, Belge Yay. 130s.

Dipnotlar

Ünlü Don Juan hikayesi 1650 yılında, İspanyol tiyatrosunun kurucularından Tirso de Molina'nın ***El Burlador de Sevilla (Sevil Çapkını)*** adlı oyununda çizdiği karakterle başlıyor. Ama onunla bitmiyor. Çok sayıda filme konu oluşturan Don Juan, 4 yüzyıl boyunca tam 58 edebiyat eserinin baş köşesine yerleşmiş. Listede kimler yok ki! Puşkin, Mérimée, Baudelaire, Tolstoy, Musset, Colette, Motherlant, Rostand....

1991 yılında Fransız kadın yazar Louise Doutreligne, ***Don Juan d'Origine (Don Juan'ın Kökeni)***, adıyla, bu uzun listeye en son kitabı eklemiş.

1992, Yeni Kıta'nın İspanyollar tarafından "keşfinin" 500. yıldönümü. İspanyolların kutlama hazırlıklarına "keşfedilenler" ne yazık ki aynı ilgiyi göstermedi. Kutlamalar nedeniyle insanların ilgisi bir kez daha "vahşileri hıristiyanlaştırmak" adı altında gerçekleştirilen yerli katliamlarına, altın hırsının yokettiği Güney Amerika uygarlıklarına yöneldi.

Olay İspanyolları da ikiye böldü. Motherlant'ın ***Santiago Şovalyesi*** oyununda bir İspanyol soylusuna söylettiği "gelecekte birini onurlandırmak istediklerinde 'Güney Amerika işine karışmamıştı' diyecekler" sözlerini doğrularcasına, "resmen" hazırlanılan "kutlamalar" çok sayıda tartışmaya yolaçtı.

Fransız **Magazine Littéraire** dergisi Şubat '92 sayısında, aralarında Carlos Fuentes, Mario Vargas Llosa, Eduardo Galeano, Luis Mizon gibi Güney Amerikalı yazarların makalelerinin de yeraldığı özel bir "keşif" dosyası yayımlamış. Fuentes, yazısında çok az kültürün kendilerininki gibi bir devamlılığa sahip olduğunu belirtiyor ve söyle diyor: "Juana Inès de La Cruz'dan Pablo Neruda'ya, Machado de Assis'den Garcia Marquez'e, Aleijadinho'dan Lusio Costa'ya, biz İbero-Amerikalılar, her zaman, sürekli ve sağlam bir kültür yaratma gücüne sahip olduk.

Susmamak Gerektiğini Öğreniyoruz... çünkü bugün Newroz!..

İntihar Zamanları

Mehmet ÇETİN

Burada susuyoruz.

Susup, kendi tanımını çoğaltan ölüme dönüyoruz yüzümüzü ve intiharlarımızın trajik fotoğraflarına bakarken yeni tariflerini açıklamaya çalışıyoruz kendimize..

Bu, Chibas'tı; intiharın onur zamanı.. ya da savaşçı kodadlı ve gerilla örgütünün lideri ve kendisine 'Latin Amerika'nın Ho Chi-Minh'i diye övgüler yazılan Salvador Cayetano Carpio; companera ve örgütün ikinci komutanı Ana Maria kod adlı Melida Anaya Montes'in ölümünden zanlı, ve bu ithama katlanamayıp; FPL ve Salvador devrimine inancını yineleyerek, uğratıldığı iftiranın ne kadar temelsiz olduğunun ilerde anlaşılacağına güvenerek kendisini kalbinden vurmasının yıllar sonrası.. bu da Mayakovski; Yesenin'in intiharının ardından yazdıkları bir manifesto gibi belleklerdeki yerini koruyorken daha, kendi intiharına tanıklık bu kez.. bu kez Pavese'den nasıl sözedilebilir ki intiharı doğru tercüme edilmiş olsun hayatımıza.. ya, hücresinde ölü (!) bulunan şair Kenan Özcan'ın ölümü nasıl yazılır ki intihar zamanlarına.. ya da Azmi Pat'ın, "yaşamına iyi bakın" diyerek aramızdan ayrılışı...

Hiç kimse kendi başına intihar etmezdi oysa, değil mi?

Burada susuyoruz.

Kendi tanımlarını çoğaltıp duran ölümü tariflemeye çalışırken, Nihat Çokoğullu ile karşılaşıyoruz bu kez; öldü!

İntihar etti, dediler. Doğrudur.

26 Kasım 1990 günü gazeteler O'nun ölümünü yazarken, çok şey vardı anlatılmayan diyor Bilgen, doğrudur. "O, onurunu ölümüyle koruyacağına inanmıştı." diyor. Öğretmenmiş Nihat, şair olduğu intiharından sonra öğreniliyor ancak.. yani, Bilgen'in boyun eğmemesi sonrasında; sevgisi ve emeğiyle kitaplaştırdığı şiirleriyle. Kitabın adına, "SEN HEP GÜLECEKSİN" demiş, ölümle Nihat arasındaki uçurumu sonsuzlaştırmak istercesine.. hayır, bu kitabın ne kadar yetkin bir çalışma olup olmadığı tartışılmayacak, burada! Kitabın tanıtılması ya da "ey cemaat, şiirlerini nasıl bilirdiniz bir iftirayı gerekçe kılıp intihar etmiş bu şairin" diye sorulduğunda, "iyi bilirdik" demeye çağrılmayacak kimse, hayır. Sorun, bir halkın ayaklanma hakkının elinden alınması gibi, yaşama hakkının elinden alınması bu insanın, ve dosyasının intihar nedeniyle kapatılması ve biraz da, ".. bu yüzden, şiirleriyle de olsa insanların Nihat'ı tanımalarını istiyorum. Ben yok olmadan buna ulaşmak istiyorum. Çünkü tüm direnmeme rağmen yaşamla bağım çoktan koptu. Henüz vakit varken Nihat için birşeyler daha yapmalıyım." diye çığlıklanması Bilgen'in ve insan seslerini kendi çığlığının yardımına çağırması...

Nihat'ın intiharı Chibas'ın intihar zamanı mıydı? Bunu bilmiyoruz henüz. Ancak; 'ben yeniden başlayacağım' dediğini biliyoruz, 'umutsuz olamıyorum' dediğini ya da 'gülüyor herşey' dediğini.. bundan mı, 'Sen Hep Güleceksin' denmiş kitabının adına ve aynı kitapta sormuş Nihat: 'Bir kitapla insan nerelere gidebilir? / .. Nerelere gitmez ki?'

Bir 'iftira'ya uğruyor bu dizelerin şairi Nihat Çokoğullu, katlanamıyor ve tutup ölüme dönüyor yüzünü. Dosyası ise intihar nedeniyle kapatılıyor. İntiharının bilgisine ulaşmamız biraz da bu dosyanın yeniden aralanmasıyla olanaklı ve medyanın kahredici insansızlığının dışında durabilen ilgiyi biraz da bu nedenle kendi yardımına çağırıyor Bilgen.

Burada susuyor muyuz?

Değilse, yanıtını yeniden ve yeniden aramanın zamanıdır Nihat'ın şu dizelerinin: "Nasılsa ölecektik birgün / Nasılsa hep telaşı yaşayacaktık / Nasılsa bu telaştı / öldürecek olan beni. (..) Nasılsa yaşamak güzeldi. / Ölmek nasıldı..."

Sahi, ölmek nasıldı?

(Newroz akşamı bugün; suyun dallara yürüdüğü ve dağlarda Newroz çiçeklerin, ayaklandığı ve tarihsel haklılığıyla bir halkın kendi tarihinin içinden doğrularak ayaklanma hakkını kullanmak istediği gün.. bugünün az öncesine dönüyoruz yüzümüzü; kendi tanımını bu kez başka tariflerde çoğaltan ölümlere dönüyoruz yüzümüzü...

Yazılmamış tarihte adı Newroz çiçeği diye mi yazılmıştı kendisini ateşlere atan Zekiye'nin.. bugünün seyirdefterinde Mazlum Doğan'ı buluyoruz yine en önde; Newroz ateşini zindanda kendi bedeni ve yüreği ve direnişiyle yaktığını ki, o, bugündür! Aynı zindanda aynı ateşi sonsuz çoğaltan Dörtler'i düşünürken, ölümün kendi tanımını çoğaltıp durması için sunulan olanaklarla ürperiyoruz, ve..

Burada susmuyoruz çünkü ölümün sadece ama sadece tek tanımı olsun diyeyse bunca ölüm, susmamak gerektiğini bir daha öğreniyoruz. Daha çok bedel ödeyerek.. çünkü bugün Newroz!)

21 Mart 1992 ❑

Edebiyatçılar Derneği bütün yazarları göreve çağırıyor

Sonuna Kadar Demokrasi...

Geçtiğimiz günlerde Ankara'da kurulan Edebiyatçılar Derneği, Türkiye genelinde örgütlenmek üzere çalışmalara başladı.

Düşünme, yazma ve ifade özgürlüğünün önündeki engellerin kaldırılmasını görev edinen Edebiyatçılar Derneği, yazarlık saygınlığının, dünyadaki hızlı değişimlere aynı hızda tavır alınarak varolabileceğini ve sürekli kılınabileceğini savunuyorlar.

Dernek Genel Yönetim Kurulu, düşünme ve yazma özgürlüğü önündeki engellerin kaldırılması ve yazar haklarının elde edilmesi gibi iki temel alana yaydığı etkinliklerin temel hedeflerini şöyle sıralıyor:

-Düşünme ve yazma özgürlüğünü kısıtlayan ve Terör Yasası, Muzır Yasası, Ceza Yasası, Basın Yasası, Dernekler Yasası, Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gibi yasalarda bulunan anti-demokratik hükümlerin kaldırılması. (Bu yasalar yüzünden hüküm giymiş olan, yurttaşlıktan çıkarılan ya da sürgünde bulunan yazarların uğradığı haksızlıkların giderilmesi.)

-TRT'nin yazar yapıtlarına elkoyma hakkının kaldırılması ve basın ile kitle iletişim araçlarında (özel TV'ler, müzik ve video kasetleri, sinema ve tiyatro gösterileri), yazar telif haklarının korunmasını öngören yasa ve yönetmeliklerin çıkarılması.

-Fikir ve Sanat Eserleri Yasası ile ilgili tüzükte öngörülen meslek birlikleri örgütlenmesinin, yazar saygınlığını ayaklar altına alan hülleci ve anti-demokratik hükümlerin değiştirilmesi ve demokratik bir meslek birliği yasasının hazırlanması.

-Yazarların daha geniş okur kitlesine ulaşması önündeki engellerin kaldırılması. (KDV'[illegible] kitap ve dergilerden kaldırılması; kütüphanelere kitap ve dergi alımında yansız ve nesnel kıstasların geliştirilmesi; okul ve yurtlardaki kitap ve yasakların kaldırılması; okul kitaplarının çağdaş bir anlayışla yeniden düzenlenerek çağdaş yazarlarımızın ürünleriyle örneklendirilmesi).

-Yazarların sosyal haklarının geliştirilmesi (yazarların SSK kapsamına alınarak emeklilik ve sağlık sigortasından yararlanmasının sağlanması; yazarlara vergi bağışıklığı tanınması; yazarlara basın kartı verilmesi). Bu hedeflere en kısa süre içinde ulaşabilmek içirn Türkiye genelinde şube ve temsilcilikler açarak örgütlenecek olan Edebiyatçılar Derneği, üye tabanının en demokratik, geniş ve katılımcı biçimde gerçekleşmesine katkıda bulunmak üzere tüm edebiyatçıları göreve çağırıyor.

Dernek Genel Başkanı Ahmet Say derneğin adını "Edebiyatçılar Birliği" koymak istediklerini, ancak buna izin verilmediğini belirtiyor. Daha kurulma aşamasında, yasalardaki antidemokratik hükümlerden payını bu şekilde alan Edebiyatçılar Derneği'nin kurucuları: Orhan Asena, Hüseyin Atabaş, Mehmet Aydın, Ali Cengizkan, Nazlı Eray, Burhan Günel, Özcan Karabulut, İzzet Kılıçlı, Şükran Kozalı, Ali püsküllüoğlu, Ahmet Say, Özgen şeçkin, Haydar Ünal ve Şemsettin Ünlü.❑

Amatörlerden Dünya Tiyatro Günü Hediyesi

27 Mart'ı Şenlikle Selamladılar

Amatör Tiyatrolar Çevresi (ATÇ), 3. Bahara Merhaba Amatör Tiyatrolar Şenliği'nin açılışını 27 Mart Cuma günü Pendik Atatürk Kültürevi'nde yaptı. Açılış gecesinde Çağdaş Sanat Atelyesi Müzik Grubu ve Erhan Şakar şarkılarıyla yeralırken, İstanbul Sahnesi, "Önce Ekmek Gelir", Topkapı İşçileri Sahnesi "Gel Kadınım Ver Elini" isimli oyunlarını oynadılar.

Dünya Tiyatrolar Günü kutlamasını 28 Mart Cumartesi günü saat 11.00'de Tünel-Taksim arasında yapılan kostümlü, makyajlı bir yürüyüşle devam ettiren amatör oyuncular, yol boyunca Shakespeare'den Molierel'ye kadar pekçok yazarın oyunlarından bölümler oynadılar, şiirler söylediler.

Yavuzer Çetinkaya'nın yazdığı Amatör Tiyatrolar Çevresi Dünya Tiyatrolar Günü Bildirisi'ni okudular.

Öte yandan ATÇ'nin düzenlediği 3. Bahara Merhaba Amatörler Tiyatrolar Şenliği'ne, çoğunluğu İstanbul'dan olmak üzere, toplam 12 topluluk katılıyor.

Şenlik, 12 Nisan'a kadar sürecek ve bütün gösteriler Pendik Atatürk Kültürevi'nde yapılacak. Topluluklar ve oynayacakları oyunlar şöyle sıralanıyor: Ankara Oluşum Tiyatrosu: Bay Biedermann/Max Frisch, İstanbul Lisesi Oyuncuları: Gizli Oturum / J.P.Sartre, İstanbul Tıp Fakültesi Oyuncuları: Lucullus Davası/B. Brecht, SHEM-Çocuk Tiyatrosu, Fatih Halkevi Tiyatrosu: Evcilik Oyunu/Adalet Ağaoğlu, Sarıyer Belediye Tiyatrosu: Oyun Nasıl Oynanmalı/Vasıf Öngören, Mezopotamya Tiyatro Topluluğu: Mışko, Bağımsız Özenci Tiyatro Topluluğu: 555 K/Bilgesu Erenus, Artvin Kültür Derneği Tiyatrosu: Can Yücel Şiir Dinletisi, Bakırköy Oyuncuları: Generale Bir Şair, Tiyatro Renk: Aç Sınıfın Laneti/Sam Shepard. ❑

Türk futbolunda Denizli'yi tartışanlar şunu bilesiniz ki; bugünkü görünümünüzle gelecek kuşaklar için eğlence konusu olacaksınız. Türk insanının yaratılmış tanrılara ihtiyacı yok.

Denizli Efsanesi

Mustafa Denizli'nin tanımı; "son yıllarda Türk insanının değer yargılarını değiştiren adam" olarak yapılıyor. Bu nedenle spor kamuoyunun ilgisi eski Altaylı Büyük Mustafa üzerinde yoğunlaşıyor. Ancak son yıllarda Mustafa Denizli'nin izlediği yöntemlere daha dikkatli gözlerle baktığımızda yönetiminin yıllardır Türkiye'de pekçok teknik adamın izlediği yoldan değişik olmadığını görürüz. Örneğin Mustafa Denizli için en zor koşullarda bile bahane uydurmayan bir teknik adam deniyor. Ama Werder Bremen maçından sonra verdiği demece bakalım: *"Futbol tanrıları bizle birlikte değildi."* İyi de sayın Denizli iki Monaco maçını da Prekazi'nin bir ortası bir de frikik golü ile kazandığınız zaman neden *"futbol tanrıları bizle birlikteydi"* demediniz? Doğa koşulları, ağır saha, rakibin savunma oynaması, kaçan goller ve mazeretler, mazretler...

Mustafa Denizli'nin bir özelliği de -ki bu özelliği en çok öne çıkartılır- korkak olmaması ve Türk insanına "kendine güven"i, Avrupalılardan aşağı olmadığımızı kanıtlayan adam olmasıdır. Buna da katılmak pek olanaklı değil. Gene Denizli yandaşlarına göre Türk halkı kompleksli ve bir türlü kompleksini yenemiyor. Denizli bu bakımdan da öncüdür. Çok ilginç. Denizli gökten zembille mi indi? O bu ülkenin çocuğu değil mi? Eğer ülke insanları kompleksliyse Denizli'nin bundan etkilenmemesi mümkün mü? Düşünüyoruz.. insan komplekslerini yenebilir, en azından bastırabilir, erteleyebilir ama stres altında mutlaka bilinç altı faaliyete geçer. Mustafa Denizli'nin bağırması, korkmuyoruz demesi hep bu süper-ego'nun faaliyetidir. Hani karanlıkta yürüyen insanın korkudan ıslık çalması veya şarkı söylemesi var ya işte öyle bir şey.

Öbür yandan bir insanın bu denli büyütülmesi, her şeyin ona bağlanması acaba ne denli akılcıdır? Mustafa'nın abartılması öyle büyük boyutlara vardırılıyor ki, sanki Galatasaray sıradan bir takım, orada hiçbir iş yapılmıyor ve Mustafa Denizli olmasa hiçbir işin yürümeyeceği imajı verilmeye çalışılıyor. Oysa futbol bir bütündür. Mustafa Denizli de bu bütünün içerisinde sadece küçük bir parçadır. Galatasaray'ın büyüklüğü içerisinde Mustafa Denizli'yi mikroskopla arasanız bulamazsınız. Futbolda konuşarak iş yapılmaz. Futbolun labaratuarı sahadır. En azından Türkiye'de Gordon Milne denilen bir adam var. Neler yaptığını yıllardır izliyoruz. Hem de hiç konuşmadan.

Türkiye'de Mustafa Denizli'nin yaptığı işi beğenenler başında sadece birkaç kişidir.

Zaten onlar da Mustafa Denizli'nin yaptığı her işi kamuoyuna yansıttıkları için, "Denizli"ci olarak bilinirler. Üstelik onların ilişkileri sadece spor yazarı-teknik adam ilişkisiyle sınırlı da kalmaz. Köşelerinden yaptıkları propaganda Türk futbolunun gelişimiyle veya Galatasaray'ın eleştirilmesiyle sınırlı kalmaz. Büyük çoğunluğu Denizli hayranlığı için yapılan sıradan propagandalardır.

Kimdir bu Mustafa Denizli? Acaba arkasında Altaylı büyük Mustafa'lıktan öte güçler mi var? Nasıl oluyor da Derwall gibi dünya

Galatasaray'ı Galatasaray yapan sadece Denizli mi. Konuşarak iş yapılmıyor.

çapında bir futbol adamının yanına Altaylı Büyük Mustafa veriliyor? Mektep-i Sultaniye'ye kökleri dayanan büyük Galatasaray'dan hiç mi Derwall'in yanına layık adam çıkmadı? Sonra Mustafa'nın futbolculuğunda sadece, duran toplara iyi vuran sol ayağından başka ne özelliği vardı. Mustafa'nın büyüklüğüne bakın ki futbol oynadığı yıllarda 12 golle gol kralı bile oluyor. O yıllardaki Türk futbolunun düzeyine siz karar verin.

Almanya'da antrenörlük yapmaya kadar giden Mustafa'nın bu şansı nereden kaynaklanıyor? Hep kendi becerisinden mi? O denli becerikliydi de neden Banik Ostrava maçında bütün tribünler "Denizli istifa" diye bağırdılar. Dikkat edilecek olursa Denizli zorda ise imdadına mutlaka birşeyler veya birileri yetişiyor. Diploması bile yetmeyen Mustafa nasıl oluyor da son derece prensipli Alman Futbol Federasyonu'ndan izin alarak, bir Alman takımını çalıştırabiliyor?

Nasıl oluyor da Mustafa Denizli diploması olmadığı halde Türk Milli Takımı'nın hocası olabiliyor? Denizli'nin antrenör olması bile ayrı bir öyküdür. O yıllarda Futbol Federasyonu Başkanı Galatasaraylı bilim adamı Dr. Ali Uras'dı. Ali Uras Mustafa Denizli'yi antrenör yapabilmek için o yıllarda eğitim dairesinin başında bulunan Köln Spor Akademisi Mezunu Tevfik Eroğlu ve Asaf Özkara ile İstanbul Spor Akademisi mezunu Özay Atmaca'yı hiçe sayarak, istifa etmelerine neden olmuştur. Futbolu bilimsel düşünen insanlar bir bilim adamından darbe yiyor. Ve bunda da baş rolü bilim adamı Ali Uras oynuyor. Şu Denizli'deki gücün büyüklüğüne bakın.

Şimdi Werder Bremen maçından sonra Denizli'ye gene övgüler yağdırılıyor ve teşekkürler ediliyor. Türk futbolunun Avrupalılar ile boy ölçüşmesi sadece Denizli'nin sihrine bağlanıyor. Bu konuda futbolun gelişim unsurlarının hiçbir rolü yok. Örneğin son yıllarda sahalar süratle çimlendirilmedi mi? Futbola yapılan yatırımların bu gelişmede hiç mi rolü yok? Avrupa'da futbolun süratle seviye kaybetmesinin ve insanların artık futbolu birinci derecede spor branşı görmemelerinin hiç mi rolü yok? Türkiye'de giderek yoksullaşan halkın sınıf atlamak için futbola hücum etmelerinin etkisi yok mu? Bütün bunlara rağmen Türkiye'deki futbol abartılacak kadar aşama yapmamıştır. Milli takımlar seviyesinde Avrupa'daki durumumuz bunu açıklıyor.

Denizli en iyi çenesini, bir de sol ayağın kullanıyor. Duran topa hakimiyet kurmada üstüne yok!..

Türk futbolunda Denizli'yi tanrılaştıranlar, şunu bilesiniz ki, bugünkü görünümünüz ile gelecek kuşaklar için eğlence konusu olacaksınız. Türk insanının yaratılmış tanrılara ihtiyacı yoktur. Zaten bunlar her konuda fazlasıyla var. Türkiye'nin çalışan, üreten insanlara ihtiyacı var. Sizler yaptığınız işlerle yazdığınız yazılarla komik duruma düşüyorsunuz. Belki taraftarlarca destekleniyorsunuz ama futbolun içinden gelenler sporu bilenler herşeyin farkında. Neden Türkiye'deki hemen hemen bütün teknik adamlar Denizli'ye karşıdır? Neden bir iki kişinin dışında bütün basın Denizli'ye karşıdır?

Bunun nedeni sadece kıskançlık veya kompleks olabilir mi? Pekiyi, teknik adamlar Denizli'yi kıskanıyor diyelim, bilim adamlarının ne kompleksi olabilir Denizli'ye karşı? Türkiye'de spor öyle bir alanki bom boş, ne atarsanız tutuyor. Köşe başları öyle insanlarla tutulmuş ki sporun gerçek eğiticileri bir türlü bu çemberi kırıp işin içine giremiyor. Bir anlamda Türkiye'deki spor gerçek sahiplerinin elinde değil. Bu nedenle hiçbirşey olamayanlar ip atlıyor spor aleminde. Şu özdeyiş futbolumuzun ve onunla uğraşanların durumunu ne güzel açıklıyor: *"Kültür güneşinin geç doğduğu ülkelerde cücelerin gölgesi uzun düşer"* değil mi?.. ❑

Bulmaca

Mekin Gani PEHLİVAN

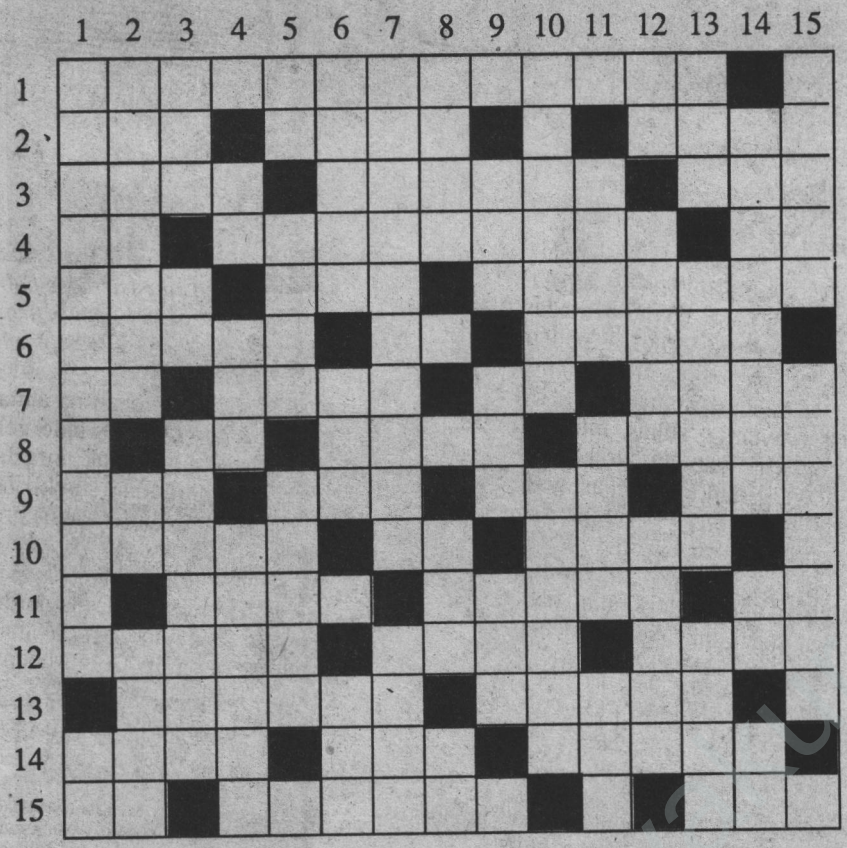

SOLDAN SAĞA:

1) Kemal Tahir'in aynı adla filme de alınan, ama zamanın hükümeti tarafından gösterimine izin verilmeyip yakılarak imha edilen ünlü romanı. 2) Gelecek, istikbal - 1946 yılından ölene dek (1980) Yugoslavya Federatif Sosyalist Cumhuriyeti Devlet Başkanlığı görevinde bulunmuş lider - İzmir'in bir ilçesi. 3) Hıristiyanların, İsa'nın doğum gününü kutladıkları yortu- Hiçbir şeyde kararlı olmayan, yeltek, gelgeç - Söz. 4) Briçte sanzatunun kısa yazımı - Alelacele, çarçabuk - Müzikte bir nota. 5) İrlanda Cumhuriyet Ordusu - Tanrıtanımaz - "... yasağı üç gün sürer." (Atasözü) 6) Çeşitli anlayış ve ölçülerde devrimci olan - Gemi demirinin bedeni - Erzincan depreminin ardından halka dağıtılmak üzere toplanan çeşitli yardımların dağıtımındaki düzensiz ve adaletsizlik sonucunda halkın tepkisini alan ve protesto edilen Erzincan valisinin adı. 7) Kimyada Rutherfordyum elementinin simgesi - "... Naci" (1987 yılında ölen ünlü ressamımız) - Uluslararası yollarda Güney Afrika Cumhuriyeti'nin plaka imi - Alev. 8) Avrupa Topluluğu'nu simgeleyen harfler - Veri, muta - Elçilik uzmanı. 9) Bir çalgı - İnsan vücudunun dış yüzü - Protein sentezine yardımcı olan asit türünü simgeleyen harfler - Bir mikroskop camı. 10) Kimi hayvanların alnında bulunan küçük akıtma - Dumandan bulaşan karalık - Enerji. 11) Halk yazınında uyak - "... Hoca" (Arnavutluk eski Devlet Başkanı) - Kuzu sesi. 12) "... Gürbüz" (Protest müziğimizin ünlü sanatçılarından) - kimyada simgesi "Cl" olan element - Değer derecesi. 13) Damalı, satrançlı - Ünlü Şairimiz Ali Yüce'nin ünlü bir şiirinin adı. 14) "... olmak" (Fazlaca içki içmiş olmak / Halk deyimi) - Arka, geri - Anma. 15) Eski dilde ateş - Yakın tarihimizde bir çok madencimize mezar olan facianın olduğu Zonguldak ilinin bir yöresi - Livaneli'nin yurtiçi ve yurtdışında birçok ödül kazanmış ünlü filmi.

YUKARIDAN AŞAĞIYA:

1) "Nazım kardeşim / mavi gözlü Nazım / mavi yüreğin / ve daha da mavi düşlerinle / sen ki karanlığa derin derin / baktığın zaman / en ufak bir kin duymadan / karanlığı bile mavileştirirsin" diyen, Yunan şiirinin yaşayan en büyük ustası - Avrupa'da bir nehir. 2) Kendibeslek - Bir haber ajansımızı simgeleyen harfler - "Lütfi Ö. .." (Gelin - Düğün - Diyet üçlemesi başyapıtı sayılan ünlü sinema yönetmenimiz). 3) Akciğer - Aldatma işi, hile - Yılmaz Güney'in ünlü filmlerinden biri. 4) Kimyada lantan elementinin simgesi - Ata, dede - Reaktif, miyar. 5) Bir çalgı - "... Eluard" (Fransa'nın büyük şiir ustası) - Karada yaşayan eklemli hayvanların solunum borusu. 6) "... Behram" (Yurtdışında yaşayan ünlü şairimiz) - Felsefede düşün - Dilsiz, ahraz 7) Üçboyutlu ses - "Kirtim de... " (Enver Gökçe'nin ünlü şiiri). 8) Anaatardamar - Su taşkını - Bir tür cetvel. 9) Polislerin kullandığı plastik sopa - Eski dilde altın - Anımsamak için bir yere yazılan kısa yazı. 10) Kapital - Hükümetçe kutlanmasına izin verilen, ama olaylı geçen bayram 11) Alınan bir şeyi geri verme - İsviçre'de bir nehir - Eski dilde yarım 12) (Tersi) Sınır boyu- Gerileme, çekilme, geri kaçma - Bir motorda pistonun devinimlerini dairesel devinime çeviren dingil, anamil. 13) Soy - Çavlan - Umutsuzluktan doğan karamsarlık 14) Edirne'nin bir ilçesi - Miliamper'in kısa yazımı - Uluslararası yollarda Endonezya'nın plaka imi. 15) "... Birsel" (Kurutulmuş Felsefe Bahçesi'nin yazarı) - "... de uzadıkça uzadı / Seni baharmışsın gibi düşünüyorum" (Ahmet Arif).

Satranç

Olimpiyat Üçüncümüz Suat Atalık'ın Biyografisi

Suat Atalık 10/10/1967 İstanbul'da doğdu. Satranca 8 yaşında başlayan Suat Atalık, ilk resmi turnuvasına 1975 yılında katıldı. Galatasaray Lisesi'nden mezun olduğu 1984'e kadar çeşitli yaş kategorilerinde, Gençler ve Liselerarası Turnuvalarda toplam 9 kez satranç şampiyonu oldu.

1988 yılından sonra satranca yurtdışında devam eden Atalık, birçok uluslararası turnuvada çeşitli derecelerde başarı kazandı. 1988'de Selanik'te yapılan 28. Satranç Olimpiyatı'nda 3. oldu ve Uluslararası Satranç Ustası ünvanını elde etti.

Bu derece Suat Atalık'ın ilk Büyükusta normu sahibi Türk oyuncusu olmasını beraberinde getirmiştir.

TOLNAI Tiber - Atalık SUAT Budapeşte 1992

2480 GM — 2455 IM

SİCİLYA SAVUNMASI SVEŞNIKOV VARYANTI

1) e4 c5 **2)** Af3 d6 **3)** d4 cd4 **4)** Ad4 Af6 **5)** Ac3 Ac6 **6)** Fe3 e5 **7)** Ad b5 a6 **8)** Aa3 b5 **9)** Ad5 Kb8 **10)** Fd3?! (Daha iyisi 10 Af6 gf6 !? sonsuz) Ad5 **11)** ed5 Ae7 **12)** c4 bc4 **13)** Ac4?! (13 Fc4 Kb2 ve siyah daha iyi Mold - Kahn) Ad5 **14)** Fd2 Ab4 **15)** Fe2 Fe7 **16)** 0-0 0-0 **17)** Ac4 Fe6 **18)** b3 f6 **19)** Ae3 d5 **20)** Fb4 Fb4 **21)** Fa6 Va5 **22)** Fe2 tek hamle 22... Fc3 **23)** Kc1 f5 **24)** g3 f4 **25)** Fg4 Fg4 **26)** Ag4 Fd4! (26... h5?? 27)Ah6! gh6 28) Vd3 ve hamle tekrarı ile berabere) **27)** gf4 Vf4 **28)** Ve2 Ka8 **29)** Ae3 Kaf8 **30)** a4 Vb6 **31)** Ad5? Kf2! **32)** Kf2 Kf2 **33)** Kc8 Şf7 **34)** Vh5 Vg6 **35)**Vg6 Şg6 **36)** Şh1 Vb2 **37)** b4 Şf5 **38)** b5 Şg4 çifte tehdit a) **39)**.. Vc1 **40)**Şg2 Vg1 mat ve b) 39 ... Şh3; 39 Ac3 Şh3 Beyaz terkeder. **0-1**

evrensel kültür

aylık kültür, sanat, edebiyat dergisi

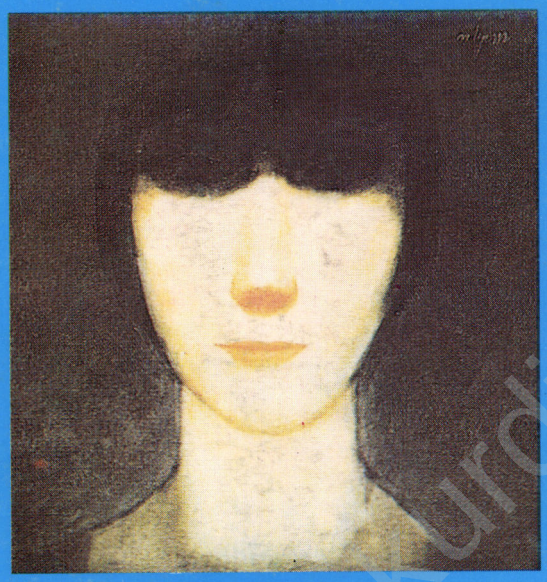

NURİ İYEM

dosya:
kadın ve sanat

orhan gökdemir
hep birlikte kurtulacağız

coşkun büktel
türk tiyatrosu'ndan insan manzaraları-1

gökhan aydın
festivalden seçtiklerimiz

öner yağcı
sabahattin ali'nin yazdıkları

ahmet say
ey devingenlik!

4

Çıktı Bayilerde

mart 92

www.arsivakurdi.org